125 GODINA TRADICIJE

DANAS PRILOG

VICTOR SANCHEZ Trener Rijeke uoči utakmice protiv Vukovara 1991

Stanje travnjaka kroji način igre Bijelih u Vinkovcima

Str. » 36. i 37.

VEDRAN KARUZA

NEDJELJNI
NOVI LIST
www.novilist.hr
NEDJELJA / RIJEKA / 21. RUJNA 2025. / BROJ 25.768 / GODINA LXXIX
CIJENA 1,79 EURA

VRIJEME

DHMZ www.meteo.hr

DANAS max. 27 min. 20

SUTRA max. 26 min. 21

ALARM IZ DUBINA

Znanstvenici i ribari upozoravaju na promjene u Jadranskom moru

Jadran sve topliji i slaniji

Str. » 8. i 9.

VEDRAN KARUZA

VEDRAN KARUZA

KRISTIJAN ILIČIĆ

Svjetski putnik i avanturist

Putovanja su moj životni poziv

Nije bilo previše kalkuliranja, morao sam dati otkaz i skočiti u nepoznato. To je bilo 2017. Do tada sam već bio poznat kao putnik, ali je prava priča tek krenula...

Str. » 6. i 7.

PRIVATNA ARHIVA

Radio Rijeka

Nije radio sve što svira

Str. » 12.

Natjecanje s nedostižnim idealima

Utrka za tijelom koje nikada nećemo imati

Str. » 18. i 19.

ISTOCK

EU nemoćna

Brzi rast e-trgovine nadmašuje kapacitete carina

Str. » 3.

D. KOVAČEVIĆ

Kapitalni projekt KBC-a na sušačkom lokalitetu obuhvaća objekt izgrađen 1934. i s njim povezan objekt iz 1981.

Kreće energetska obnova glavne zgrada i poliklinike na Sušaku vrijedna 19 mil. €

RIJEKA Uskoro počinje obnova starih bolničkih objekata na lokalitetu Sušak. Nakon što je na sjednici od 16. rujna ove godine Vlada Republike Hrvatske dala suglasnost za sklapanje ugovora o dubinskoj energetskoj obnovi starog bolničkog kompleksa na Sušaku, nešto više od godine dana nakon puštanja u rad novog bolničkog komplesa na istom lokalitetu, započet će temeljita obnova preostalih bolničkih kapaciteta. Ovaj kapitalni projekt obuhvaća glavnu zgradu izgrađenu 1934. i s njom povezanu zgradu iz 1981. u kojoj su osim poliklinike smješteni brojni bolnički odjeli poput pulmologije, više kirurških zavoda, anesteziološke jedinice intenzivnog liječenja, te drugih. Projekt će KBC Rijeka provesti zajedno s Agencijom za pravni promet i posredovanje nekretninama (APN).

- Veliki optimizam donosi dinamika događanja koja prati ovaj projekt. Tako je već gotov građevinski projekt, a nakon objave navedene odluke Vlade, APN je sazvao i prvi operativni sastanak Stručnog povjerenstva za verifikaciju samog projekta koji će se održati već tijekom idućeg tjedna, nakon 22. rujna ove godine. U radne aktivnosti, uključit će se predstavnici KBC-a Rijeka, kao i pružatelj energetske usluge kojeg je APN odabrao temeljem propisanog javnog postupka. APN je proveo otvoreni postupak javne nabave za pružanje energetske usluge u svrhu poboljšanja energetske učinkovitosti predmetnih građevina KBC-a Rijeke te je odabrana ekonomski najpovoljnija ponuda pružatelja energetske usluge NEOS d.o.o. iz Splita. Projekt ima ukupnu vrijednost 18.599.135,00 eura i zaživio je u okviru programa »Energetska obnova zgrada javnog sektora ugovaranjem energetske usluge«. Unutar navedene vrijednosti, APN daje bespovratnih 5.829.472,00 eura iz europskog mehanizma NPOO-a, dok će preostali iznos osigurati KBC Rijeka, obročno u razdoblju od 15 godina, javljaju iz KBC-a Rijeka.

Projekt osim nužnih glavnog i izvedbenog projekta obuhvaća dubinsku građevinsku obnovu čak 22.950 metara kvadratnih površine prostora isključivo medicinske namjene lokaliteta Sušak koji su zbog dotrajalosti sada razlog brojnih, praktički dnevnih intervencija, utječu na relativno visoke režijske troškove te zahtijevaju visoke napore za održavanje primjerenih uvjeta borakva pacijenata i rad medicinskog osoblja. U okviru energetske obnove aktivno će se pratiti potrošnja energije u okviru standardiziranog nacionalnog sustava, rekonstruirati i sanirati postojeći termotehnički sklop, zamijeniti vanjska stolarija, izvesti toplinsko-hidroizolacijska izolacija fasade i krovišta te zamijeniti postojeća rasvjeta učinkovitijim izvorima svjetlosti. Za KBC Rijeku ova energetska obnova zgrada predstavlja projekt od iznimne strateške važnosti, a sve u cilju poboljšanja energetskih svojstava građevina i poboljšanja uvjeta pružanja medicinske skrbi, smanjenja troškova poslovanja, održavanja kapitalne infrastrukture i očuvanja dijela povijesnih građevina utkanih u urbano tkivo Grada Rijeke. (D. Ba.)

Glavna zgrada sušačke bolnice

Poliklinika KBC- na lokalitetu Sušak

OKRUGLI STOL **Forum žena SDP-a traži od Vlade pokretanje nacionalne kampanje**

Nasilje nad ženama i dalje odnosi živote

Zlatko CRNČEC

U ovoj godini je ubijeno deset žena, a počinitelji u sedam slučajeva su njihovi partneri. Ono što nas posebno zabrinjava je da samo deset posto nasilnika završi s kaznom zatvora, a 80 posto njih završi s nekim blažim kaznama. Želimo da Hrvatska bude mjesto nulte tolerancije na nasilje. Da se svaka žena osjeća zaštićeno i sigurno, rekla je Sandra Krpan

Sandra Krpan, Višnja Ljubičić i Marija Lugarić na okruglom stolu u povodu Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama

ZAGREB Predsjednica Foruma žena SDP-a Sandra Krpan zatražila je jučer od Vlade pokretanje Nacionalne kampanje borbe protiv nasilja nad ženama.

- To je jako važno. A ključna riječ je edukacija. SDP je jako ponosan što je naša stranka u Gradu Rijeci uvela i Zdravstveni odgoj i Građanski odgoj i obrazovanje. Ključna riječ je ovdje obrazovanje. Moramo mlade ljude obrazovati da shvate što se događa u hrvatskom društvu. Želimo odgovorne aktivne građane, rekla je Krpan u izjavi novinarima uoči Okruglog stola koji je organizirao Forum žena SDP-a u povodu obilježavanja Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama.

Žrtve femicida

Naglasila je da je u prošloj godini ubijeno 18 žena od kojih se devet smatra žrtvama femicida.

- Femicid je kao kazneno djelo uveden 2024. U ovoj godini je ubijeno deset žena, a počinitelji u sedam slučajeva su njihovi partneri. Ono što nas posebno zabrinjava je da samo deset posto nasilnika završi s kaznom zatvora, a 80 posto njih završi s nekim blažim kaznama. Želimo da Hrvatska bude mjesto nulte tolerancije na nasilje. Da se svaka žena osjeća zaštićeno i sigurno, rekla je Krpan.

Predsjednica saborskog Odbora za ravnopravnost spolova i članica Foruma žena SDP-a Marija Lugarić rekla je da je »za nas u SDP-u, za nas žene SDP-a, nasilje nad ženama političko pitanje«.

- To je pitanje ravnopravnosti, pravde i demokracije. Ne može se sakriti u kućne okove i zidove. To je temeljno pitanje opstojnosti. U Hrvatskoj 2025. godine nasilje nad ženama i dalje odnosi živote. I dalje razara obitelji. Žene u prosjeku trpe nasilje sedam godina prije nego što ga se odluče prijaviti. Kada se i ako se odluče prijaviti nasilje, onda se sudare sa zidom birokracije, predrasuda i institucija koje ih ne štite nego ih dodatno traumatiziraju. I tome treba stati na kraj. Žrtva koja je pretrpjela nasilje bilo koje vrste, a svako je jednako teško, ona ne smije biti žrtva i samog sustava, rekla je Lugarić.

> *Nazadnim desničarskim snagama znanje i ravnopravnost žena i muškaraca nisu cilj. Oni to pod svaku cijenu žele spriječiti. I to je cijela poanta priče. Njima odgovaraju neobrazovani ljudi. Njima odgovaraju drugotne žene. I to je početak i kraj cijele priče*
>
> Marija Lugarić

> *Nacionalni program i Akcijski plan novi su dokumenti. Međutim, čini mi se, iako smo bili uključeni kao dio radne skupine, da dosta naših primjedbi, analiza i saznanja iz neposrednog rada s žrtvama obiteljskog nasilja nije uzeto u obzir*
>
> Višnja Ljubičić

Zdravstveni odgoj

Lugarić je komentirajući javne rasprave nastale nakon što je zagrebačka gradska vlast najavila uvođenje zdravstvenog odgoja, upozorila da se javljaju konzervativne udruge koje su onemogućavale slične pokušaje SDP-ovih Vlada.

- Sada se ponovno javlja udruga Grozd koja protestira protiv zdravstvenog odgoja. To nije slučajno. Naprosto nazadnim desničarskim snagama znanje i ravnopravnost žena i muškaraca nisu cilj. Oni to pod svaku cijenu žele spriječiti. I to je cijela poanta priče. Njima odgovaraju neobrazovani ljudi. Njima odgovaraju drugotne žene. I to je početak i kraj cijele priče, rekla je Lugarić.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić rekla je na okruglom stolu da Vlada u Nacionalnom programu borbe protiv nasilja na ženama i pratećem Akcijskim planu nije uzela u obzir sve primjedbe i prijedloge koje im je uputila kao članica radne skupine za njihovu izradu.

- Nacionalni program i Akcijski plan novi su dokumenti. Međutim, čini mi se, iako smo bili uključeni kao dio radne skupine, da dosta naših primjedbi, analiza i saznanja iz neposrednog rada s žrtvama obiteljskog nasilja nije uzeto u obzir. Isto je sa svim preporukama kojima ukazujemo na propuste u radu državnih institucija koje dovode do institucionalne diskriminacije žrtava obiteljskog nasilja. Vlada nije u dovoljnoj mjeri uzela u obzir preporuke i trendove na koje smo ukazivali, rekla je Ljubičić. Dodala je da je došlo do zastoja u samoj izradi programa i u samoj financijskoj konstrukciji, te da se ne vodi računa o kompetencijama institucija koje trebaju proizvesti određene edukacije. Naglasila je i da su policija i DORH počeli voditi računa o rodno senzitivnom pristupu.

PATRICIJA FLIKAC/PIXSELL

HRVAT PREDSJEDA REPUBLIKOM SRPSKOM

Hrvatski potpredsjednik Republike Srpske Davor Pranjić preuzeo je predsjedničke dužnosti umjesto smijenjenog predsjednika toga entiteta Milorada Dodika. On je već potpisao ukaze o proglašenju dvaju zakona. Kako su priopćili iz Dodikova ureda Pranjić je dokument potpisao na temelju Dodikove odluke. Pojasnili su kako ga je »predsjednik Republike Srpske Milorad Dodik ovlastio da osim predsjednika ukaze može i on potpisivati kao potpredsjednik«. Čelnik RS-a Dodik i vodstvo Republike Srpske javno odbijaju prihvatiti presudu Suda BiH i odluke Središnjeg izbornog povjerenstva BiH kojima mu se oduzima mandat predsjednika. No prijenosom ovlasti na hrvatskoga potpredsjednika te su odluke institucija BiH formalno proveli. (Z. C.)

Autorska prava

NOVINARSTVO NA UDARU UMJETNE INTELIGENCIJE

ZAGREB ›› Umjetna inteligencija mijenja novinarstvo i olakšava proizvodnju sadržaja, ali ugrožava radna mjesta i opstanak portala jer smanjuje klikove, prijeti autorskim pravima koristeći sadržaj bez dopuštenja i ne donosi ništa novo, već kompilira dostupne, ponekad i netočne informacije. Tako primjerice pretraživač Google sve češće daje odgovore izravno u rezultatima pretraživanja kroz istaknute sažetke u vrhu stranice, što smanjuje posjete izvorima i povećava broj tzv. »zero-click« pretraživanja, tako da korisnici ne moraju klikati na web stranice.

Alati umjetne inteligencije poput ChatGPT-a također rastu (prihvaćanje u EU-u doseže 40 posto, u SAD-u 30 posto), a porast pretraživanja s nultim klikom bilježi dramatičan porast od ožujka ove godine, osobito u SAD-u.

Izvori koji se koriste za treniranje modela umjetne inteligencije su nečije autorsko djelo te je Google Zero objektivna prijetnja za izdavače i kreatore sadržaja. Predsjednik Društva za zaštitu novinarski autorskih prava (DZNAP) Goran Penić, rekao je Hini da za sada nije zaprimio niti jednu pritužbu svojih članova vezano uz AI.

»Činjenica je da se za obučavanje modela umjetne inteligencije opće namjene u velikoj mjeri koristi autorski sadržaj novinara i zato se DZNAP zalaže za primjerenu naknadu autorima novinarskih djela«, kazao je.

Pojasnio je i da je EU donijela Akt o umjetnoj inteligenciji koja traži veću transparentnost i zaštitu autorskih prava pri obuci AI modela, ali Kodeks dobre prakse u području umjetne inteligencije, koji izrađuje EU Ured za AI, uopće ne prati njegovu intenciju.

Objašnjava da DZNAP traži da Ministarstvo kulture podrži apel medijskog, kreativnog i kulturnog sektora kojemu prijeti velika opasnost, ako se ne regulira korištenje autorskog sadržaja za obučavanje modela umjetne inteligencije budući da EU Kodeks dopušta AI modelima korištenje autorskog sadržaja bez stvarne obveze poštivanja prava autora.

»Najbolji način zaštite novinarskog autorskog sadržaja je kroz organizacije za kolektivno upravljanje, kakva je DZNAP. Mi smo ujedno jedna od rijetkih udruga u Europi koja se isključivo bavi zaštitom novinarskih autorskih prava«, poručio je Penić. (Hina)

UNATOČ VEĆOJ KONTROLI Rast e-trgovine nadmašuje kapacitete carina

DAVOR KOVACEVIC

Najveći prihod od poštanskih usluga

Prema podacima HAKOM-a, u drugom tromjesečju ove godine, zbog značajnog povećanja broja paketskih usluga, ostvaren je najveći prihod od obavljanja poštanskih usluga u jednom tromjesečju. Naime, u drugom tromjesečju 2025. davatelji poštanskih usluga u Hrvatskoj ostvarili su prihod od gotovo 100 milijuna eura, prvenstveno zbog rasta broja dostavljenih paketa za 17 posto. Dosadašnji trendovi na tržištu poštanskih usluga time se nastavljaju: sve je manje dostavljenih pisama i tiskanica zbog digitalizacije, a dostava paketa ubrzano zauzima sve veći segment poštanskog tržišta s jasnim izgledima da i brojčano postane najznačajnija usluga na tržištu, ističu u HAKOM-u. Paketi neprekidno zauzimaju sve veći udjel na ukupnom tržištu i čine više od četvrtine svih usluga s trenutačnim udjelom od 26,6 posto.

EU sve teže kontrolira ogroman priljev paketa

Uvoz robe male vrijednosti eksplodirao je posljednjih godina. Ogroman priljev paketa, od kojih je većina naručena putem interneta, otežava učinkovit nadzor. Kako broj paketa pristiglih iz trećih zemalja obara rekorde, jasno je da će carinske kontrole postajati sve važnije. Nova reforma i digitalizacija trebale bi osigurati da Unija ostane korak ispred izazova koje donosi globalna e-trgovina

Dijana PAVLOVIĆ

Svake se godine povećava broj proizvoda koje carinska tijela zaustavljaju i odbijaju pustiti na tržište Europske unije. Samo 2024. godine carina je u prosjeku odbila 13 proizvoda na milijun puštenih artikala, jer su predstavljali ozbiljan rizik ili nisu bili usklađeni s europskim propisima.

Unatoč jačanju kontrola, glavni problem ostaje jer rast e-trgovine jednostavno nadmašuje kapacitete carina. Uvoz robe male vrijednosti eksplodirao je posljednjih godina. Tako je 1,4 milijarda pošiljaka stigla u 2022., dok ih je 2023. već bilo 2,3 milijarde te čak 4,6 milijardi u 2024. Ogroman priljev paketa, od kojih je većina naručena putem interneta, otežava učinkovit nadzor.

Na sve to upozorava Europska komisija u svom izvješću o carinskim kontrolama usklađenosti proizvoda na vanjskim granicama EU-a, koje pokazuje kako su carinska tijela posljednjih godina pojačala nadzor, ali i da pred Unijom stoje veliki izazovi zbog naglog širenja e-trgovine i sve većeg broja uvoznih proizvoda koji ne zadovoljavaju europske standarde sigurnosti, zdravlja i zaštite okoliša.

Bolja suradnja

Komisija u izvješću navodi kako prepoznaje napore carinskih službi, no naglašava da je potrebna bolja suradnja s tijelima za nadzor tržišta te modernizacija samih kontrola. Poseban naglasak stavljen je na digitalizaciju i buduću reformu carinskog sustava EU-a, kojom bi se osnovala nova Carinska uprava EU-a i središnji podatkovni centar za učinkovitije upravljanje rizicima i koordinaciju među državama članicama. Izvješće donosi podatke za razdoblje od 2022. do 2024. godine.

Komisija ističe da trenutačni sustav kontrola, osim što se teško nosi s volumenom, zahtijeva i poboljšanja u kvaliteti te usklađenosti među državama članica. To je važno kako bi se osiguralo jednako visoka razina zaštite potrošača u svim dijelovima Unije, stoji u izvješću.

Usklađenost proizvoda s europskim propisima ključna je kako bi se osiguralo da artikli na tržištu zadovoljavaju stroge tehničke, sigurnosne, zdravstvene i ekološke standarde. Time se ne štite samo građani, nego i okoliš, navodi Europska komisija.

Jedinstveni propisi, koji vrijede bez obzira na podrijetlo robe, stvaraju ravnopravne uvjete za poslovanje: sve kompanije moraju poštovati ista pravila, čime se potiče pošteno tržišno natjecanje. Potrošačima to donosi sigurnost i veću vrijednost za novac, a zahvaljujući konkurentnim cijenama i visokim standardima kvalitete.

Jedan od ključnih elemenata za budućnost carinskih kontrola jest digitalizacija. Komisija navodi kako je već uvela sustave za elektroničku komunikaciju između carinskih i nadzornih tijela, a predložena reforma carine trebala bi taj proces dodatno unaprijediti. Pregovori o reformi trenutačno se vode između Vijeća i Europskog parlamenta.

Sigurnija kupovina

Planirano je osnivanje nove Carinske uprave EU-a i centralnog podatkovnog centra, koji će objedinjavati podatke o uvozu, olakšati analizu rizika te omogućiti učinkovitiju suradnju između carina i drugih nadležnih tijela. Time bi se povećala transparentnost i učinkovitost kontrola, a carinska tijela bila bi bolje opremljena za prepoznavanje i uklanjanje neusklađenih ili opasnih proizvoda.

Komisija je u svojoj nedavnoj komunikaciji o sigurnoj i održivoj e-trgovini naglasila važnost jačanja carinskih kontrola kako bi se građanima osigurala sigurnija kupovina putem interneta. Prema najavama, izvješće o kontrolama usklađenosti proizvoda predstavlja važan korak prema tom cilju, a mjere koje se uvode trebale bi građanima omogućiti da s povjerenjem kupuju online, znajući da proizvodi koje naručuju ispunjavaju sve standarde EU-a.

U konačnici, navodi se u izvješću, cilj Europske unije nije samo jačanje sigurnosti i zaštite, nego i stvaranje povoljnijeg poslovnog okruženja koje će poticati konkurentnost i gospodarski rast. Reformom carine i modernizacijom sustava, EU želi uspostaviti ravnotežu između otvorenog tržišta i visoke razine zaštite svojih građana i okoliša.

Kako broj paketa pristiglih iz trećih zemalja iz godine u godinu obara rekorde, jasno je da će carinske kontrole postajati sve važnije. Nova reforma i digitalizacija trebale bi osigurati da Unija ostane korak ispred izazova koje donosi globalna e-trgovina.

DAVOR KOVACEVIC

O pobjednicima će odlučiti publika

FOTO EX TEMPORE - POGLED NA RIJEKU IZ NEKIH NOVIH KUTEVA

A. KRIŽANEC

Posljednje upute pred odlazak »na teren«

RIJEKA Riječki Fotoklub organizirao je kreativno fotografsko druženje - Riječki Foto ex tempore tijekom kojega su sudionici imali priliku istražiti riječke ulice, bilježiti trenutke i stvarati fotografije na zadanu temu, a najbolje među njima bit će izložene u Galeriji Principij od 22. do 27. rujna. Ove je godine sudjelovalo 17 autora – 11 odraslih i šest mladih – čime je potvrđena važnost programa namijenjenih mladim kreativcima. »Imamo sekciju mladih i s njima radimo cijelu školsku godinu, kao izvannastavnu aktivnost. Drago nam je da su i oni danas bili dio Ex temporea,« rekao je Borislav Božić iz Fotokluba Rijeka.

Za razliku od uobičajenih izložbi, kada selektor-kustos bira radove, ovaj će put publika imati glavnu riječ. Posjetitelji izložbe u Principiju moći će glasati za svoje favorite, a paralelno će se provoditi i glasanje na Facebooku. »Želimo uključiti što širi krug ljudi – i one koji dođu u galeriju, i one koji nas prate online. Imat ćemo dva pobjednika, po izboru publike u galeriji i po izboru publike na mreži,« dodao je Božić. Proglašenje najboljih fotografija održat će se u subotu, 27. rujna, u podne.

U sklopu programa održan je i tradicionalni Fotobuvljak te predstavljanje Muzeja fotografske opreme i pribora Fotokluba Rijeka. Zbirka, koja se stalno obogaćuje donacijama građana, čuva analogne aparate, pribor i časopise kao svjedočanstvo fotografske povijesti i edukativni resurs za nove generacije, a Božić i ovom prilikom želi poručiti svima da je Fotoklub otvoren za staru fotografsku opremu. Sudionicima jutarnjeg brifinga poručio je da iskoriste prednosti današnje tehnologije kako bi se posvetili likovnosti i originalnosti kadra: »Svi poznaju Rijeku, njezinu luku, Korzo, škure i prozore, ali cilj je vidjeti ih na novi način. Neka promijene kut, neka čučnu ili legnu na pod – neka traže originalnost poznatog ambijenta.«

Manifestacija je to koja povezuje fotografe, potiče promjenu 'kuta' gledanja i prilika da upoznamo Rijeku kroz nove vizure. (V. B.)

Jubilarni 25. Susret mažoretkinja

VIŠKOVO PLESALO U RITMU ŠARENILA I LETEĆIH ŠTAPOVA

M. JURČIĆ

Više od 250 mažoretkinja stiglo je u Viškovo

VIŠKOVO Viškovo je u jučer bilo centar plesa, glazbe i mladosti zahvaljujući velikom jubilarnom 25. Susretu mažoretkinja, organiziranom kao dio programa Matejne 2025. Ovaj rasplesani događaj, koji je na parkingu Milihovo okupio brojne timove s više od 250 sudionika i još brojniju publiku, organizirala je Maja Skalamera, duša i srce Halubajskih mažoretkinja. Limena Glazba Marinići kao i uvijek bila je tu kao glazbena podrška defilu koji je krenuo od škole do centralnog mjesta događanja. Šarene odore, ponosni osmjesi i vješto baratanje štapovima, bila je najava za pravu plesnu poslasticu. Svoje koreografije predstavili su brojni timovi iz cijele regije - Halubajske mažoretkinje i Twirling klub Viškovo, Pazinske mažoretkinje, Mažoretkinje Sveti Petar, Mažoretkinje Selce, Mažoretkinje grada Crikvenice, Umaške mažoretkinje, Pićanske mažoretkinje, Halubajke Viškovo, Plesni klub Fiume, Mažoretkinje Opatijske rivijere i Labinske mažoretkinje. Svaka skupina pokazala je najbolje od svojih koreografija, a publika je gromoglasnim pljeskom nagradila trud i talent mladih plesačica. Organizacija ovog susreta u prvom redu je zasluga Maje Skalamere i njenih Halubajskih mažoretkinja, a time se i potvrdilo da Viškovo s pravom nosi titulu jednog od važnijih mažoret centara u Hrvatskoj. (V. M.)

M. JURČIĆ

Domaćice su bile Halubajske mažoretkinje

SJEĆANJE Obljetnica osnivanja Obučnog centra topništva

Male Mune odigale su veliku ulogu u Domovinskom ratu

Obučni centar je djelovao od 16. rujna do 22. listopada 1991., kroz njega je prošlo dvjestotinjak pripadnika topništva i PZO-a iz više postrojbi ZNG-a, a značaj te obuke se pokazao na ličkom bojištu

Edi PRODAN

EDI PRODAN

Uloga Muna u najranijoj fazi rata bila je značajna i zbog Centra u kojemu su se obučavali topnici

MUNE Sve pripreme kao i sam spomenik posvećen Domovinskom ratu koji ćemo postaviti u Matuljima su u završnoj fazi, a osobno, kao i većina mlađeg stanovništva naše općine voljela bih biti znatno informiranija, upućenija u taj period povijesti. Baš kao što bi nam svima moralo biti poznato koja je bila uloga Muna, samim time i naše općine u najranijoj fazi rata. Mislim da bi se ta lekcija morala uvrstiti u školski kurikulum koji se odnosi na naš zavičaj. I da, svakako, Miloš Dujmović, mladić iz Muna koji je sa samo 23 godine život izgubio u VRO Oluja morao bi dobiti ulicu ili neki značajni objekt koji bi bio nazvan njegovim imenom. Nadam se da ćemo te prijedloge čim prije uvrstiti na dnevni red, ja ću ih od srca podržati.

> *Miloš Dujmović, mladić iz Muna koji je sa samo 23 godine život izgubio u VRO Oluja morao bi dobiti ulicu ili neki značajni objekt koji bi bio nazvan njegovim imenom. Nadam se da ćemo te prijedloge čim prije uvrstiti na dnevni red, ja ću ih od srca podržati.*
>
> Ingrid Debeuc

Vrlo direktno i iskreno istaknula je svoje misli Ingrid Debeuc, načelnica općine Matulji prigodom obilježavanja 34. godišnjice osnutka Obučnog centra topništva i protuzračne obrane 111. brigade ZNG-a u Velim Munama koje su zajedno organizirali Općina Matulji i Klub zapovjedništva 111. brigade.

- Obučni centar je djelovao u Munama od 16. rujna do 22. listopada 1991. godine, kroz njega je prošlo dvjestotinjak pripadnika topništva i PZO iz više postrojbi ZNG-a. Došli smo u tim danima rata do naoružanja, no uzalud nam ako s njime nema tko raditi. Zahvaljujući periodu provedenom na ovom prostoru gdje su nam stanovnici pružali iskrenu dobrodošlicu i pomoć, značajno smo podigli svoju vojnoobrambenu snagu što se odmah vidjelo na ličkom ratištu. Tako da su taj period i ovaj kraj itekako važni za taj dio rata i rast naše vojne snage, istaknuo je pukovnik Gordan Juračić, inicijator pokretanja centra. Na njegove se riječi svojim sjećanjima u vrlo emotivnom govoru nadovezao i Milan Depope, sudionik tog centra.

Misu za sve stradale i poginule u Domovinskom ratu u crkvi sv. Marije Magdalene u Velim Munama kao i na grobu Miloša Dujmovića, poginulog pripadnika 111. brigade, predvodio je župnik Leonid Bevza, da bi nakon svega bilo organizirano druženje i evociranje uspomena u Domu Mune.

Tradicionalni obilazak ličkih bojišnica 128. brigade HV-a Sveti Vid iz Rijeke

Riječani ne zaboravljaju Liku

GOSPIĆ Udruga ratnih veterana 128. brigade HV-a »Sveti Vid« Rijeka u suradnji s Udrugom roditelja i udovica iz Domovinskog rata Primorsko-goranske županije tradicionalno svake godine u rujnu, u sklopu obilježavanja dana ustrojavanja te postrojbe, organizira obilazak nekadašnjeg ličkog bojišta, mjesta na kojima je provela najveći dio Domovinskog rata i mjesta stradanja i pogibija njezinih pripadnika te odavanje počasti na tim mjestima.

Nekadašnju ličku bojišnicu ove je godine obišlo 55 hodočasnika, članova obitelji poginulih i bivših pripadnika. Obraćajući se novinarima predsjednik udruge Walter Cvjetko ustvrdio je kako je obilazak nekadašnje ličke bojišnice njihova časna obaveza i način da se žrtve nikada ne zaborave. Komemoracija je u Gospiću najprije održana ispred zgrade Županije gdje se tijekom rata nalazio Đački dom u kojemu su poginula četvorica pripadnika 128. brigade.

M. SMOLČIĆ

Na mjestima borbe i stradanja odana je počast riječkim braniteljima

Kod središnjeg spomenika hrvatskim braniteljima i civilnim žrtvama rata hodočasnike je pozdravio zamjenik gradonačelnika grada Gospića Ivica Kovačević i zaželio im dobrodošlicu. Zatim je zajedno s predsjednikom udruge Walterom Cvjetkom položio vijenac, uz riječi molitve o. Marka Maglića. Karavana je potom krenula prema Korenici, uz stajanja u Širokoj Kuli i Ljubovu. U Korenici je također organizirano polaganje vijenaca na spomenik i spomen obilježje 128. brigade HV-a Sveti Vid.

Od kada je 22. listopada 1991. godine od postojećih pridodanih postrojbi Teritorijalne obrane službeno zaživjela 128. brigada Hrvatske vojske Sveti Vid, cijelo vrijeme ratnih djelovanja Riječani su bezbroj puta bili u pogibeljnim situacijama, ali su uvijek ostali ustrajni i nepokolebljivi u činjenici da se Rijeka brani na 46 kilometara dugoj ličkoj bojišnici. Pri tome je poginulo 26 pripadnika, uz gotovo 200 ranjenih, brigada je sudjelovala u svim važnijim borbama i operacijama diljem Hrvatske do konca Domovinskog rata. (M. S.)

FEŠTA OD LONCA Održan bogat gastronomski dio programa Porto Etno festivala

Slatke žene – slatka hrana - štand Slovenskog doma Bazovica

Gospa, to vam je jako dobro

Pomagale su vrijedne ručice

Zamirisali opojni mirisi Luke različitosti

4,50
eura stajala je porcija

Ove godine mogli su se kušati specijaliteti iz Makedonije, Ukrajine, Jamajke, Bosne i Hercegovine, Italije, Mađarske, Filipina, Slovačke, Albanije, Trinidada i Tobaga, Slovenije, Srbije i Rusije

Katarina BOŠNJAK
Snimila Ana KRIŽANEC

RIJEKA Nakon što je u petak otvoren povorkom i koncertima, program Porto Etno festivala jučer se prijepodne nastavio bogatom gastrofeštom koju već godinama nose predstavnici manjina Rijeke i Primorsko-goranske županije. Događaju je prisustvovala i gradonačelnica Rijeke Iva Rinčić koja se osvrnula na Rijeku kao luku različitosti.

- Rijeka je oduvijek bila prepoznata po različitosti svojih kultura, koja se prepoznaje i u glazbi, običajima, ali i gastronomiji. Zadovoljstvo mi je što vas mogu pozdraviti na jednom od najbogatijih događanja u sklopu Porto Etno festivala – vjerujem svakako da ćete uživati u njemu. U današnjem programu imamo priliku kušati jela različitih kultura, osjetiti mirise i okuse udaljenih krajeva, i uživati u pjesmi i plesu kulturno-umjetničkih društava – naglasila je Rinčić.

Prazni lonci

Ove godine mogli su se kušati specijaliteti iz Makedonije, Ukrajine, Jamajke, Bosne i Hercegovine, Italije, Mađarske, Filipina, Slovačke, Albanije, Trinidada i Tobaga, Slovenije, Srbije i Rusije. Porcija hrane prodavala se po cijeni od 4,50 eura, a zbog velikog interesa neka su se jela već u startu rasprodala. Kako nam je ispričao Vinko Stamenić, predsjednik udruge Naroda BiH, njihovi su se lonci brzo ispraznili.

- Pripremili smo dva glavna jela: bosanski lonac s certifikatom halala, s 14 vrsta povrća i tri vrste mesa, bez svinjetine, te imamo tripice koje nisu s certifikatom halala. Napravili smo i baklavu, a od pića ponijeli kozaračku šljivu, maksuziju iz Popova polja, a imamo i hercegovačko vino, mostarsku Žilavku – pokazao nam je.

Nešto jako fino miriše

Slatke žene, slatka hrana

U ponudi je bilo i slatkih jela, a našu je pozornost privukla ogromna pehtranova potica na štandu Slovenskog doma Bazovica. Osim potice pripremao se i šmoren, odnosno carski drobljenac serviran s čežanom - marmeladom od jabuka. Kako su nam kazale Ana Kominka i Sandra Grudenić, svake godine pripremaju nešto drukčije, a ove godine je na redu slatko: slatke žene – slatka hrana, našalile su se.

Kušanje brojnih gastro-specijaliteta bilo je začinjeno i folklornim programom, pa su brojni posjetitelji uživali u nastupima Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka, Makedonskog kulturnog društva Ilinden, Srpskog kulturnog društva Prosvjeta, Udruge naroda BiH, Zajednice Talijana Rijeka i Opatija, Bošnjačke nacionalne zajednice, Riječke Palade, Kulturnog društva Rusina i Ukrajinaca Rušnjak PGŽ, Kulturno-umjetničkog društva Sevdah, Demokratske zajednice Mađara Hrvatske – Udruga PGŽ-a, Matice Slovačka, Zajednice Albanaca PGŽ te Razvojno-integracijskog centra Sveti Vid.

> *Pripremili smo dva glavna jela: bosanski lonac s certifikatom halala, s 14 vrsta povrća i tri vrste mesa, bez svinjetine, te imamo tripice koje nisu s certifikatom halala. Napravili smo i baklavu, a od pića ponijeli kozaračku šljivu, maksuziju iz Popova polja, a imamo i hercegovačko vino, mostarsku Žilavku*
>
> Vinko Stamenić

U Viškovu održan Susret dadilja obrtica, u Hrvatskoj djeluje 240 obrta, a na području Primorsko-goranske županije 40

Kreatorice sigurnog, zdravog i edukativnog okruženja za djecu

VIŠKOVO U Viškovu je održan 11. po redu Susret dadilja obrtica Hrvatske. Hrvatska udruga dadilja (HUD) osnovana je 2010. kao neprofitna strukovna organizacija koja okuplja dadilje koje djelatnost obavljaju u skladu s zakonskim propisima. Uostalom, surađivala je i u donošenju Zakona o dadiljama 2013. Najvažnija postignuća udruge su oslobađanje obrta za dadilje od PDV-a te omogućavanje subvencija roditeljima od strane gradova i općina. Danas u Hrvatskoj djeluje 240 takvih obrta, a na području PGŽ-a njih 40.

- Cilj HUD-a je promocija djelatnosti, profesionalizacija i pružanje potpore dadiljama kroz edukacije, savjetovanja i zagovaranje prava. Organizira stručna usavršavanja i godišnji Susret dadilja, kaže predsjednica udruge Danijela Jerković, te napominje da je najvažnije u okviru svoje djelatnosti kreirati sigurno, zdravo i edukativno okruženje za djecu.

S. DRECHSLER

Druženje dadilja obrtnica u Viškovu

Osnivačica udruge Vesnica Rašić, imala je presudnu ulogu u izradi zakonske regulative, a iskustva je donijela iz Australije, gdje je završila studij učiteljstva namijenjen vođenju i upravljanju dječjim centrima i izradi propisa u predškolskom odgoju. Danas je članica Koordinacije udruga za djecu i Međunarodne organizacije za obiteljsko čuvanje djece.

Niti jedna zemlja u ovom djelu Europe nema ovakav na zakonski način riješen čuvanja djece. Ostatak Europe većinom ima sličan oblik čuvanja djece, koji je mnogim roditeljima koji ne uspiju upisati djecu u jaslice ili vrtić, jedina moguća varijanta, ali mnogima i prvi odabir.

Domaćin susreta dadiljima iz Hrvatske bila je Ivana Graca iz Rijeke, vlasnica obrta za čuvanje djece »Snoopy«, a susretu je prisustvovala i Žana Jurlina, podpredsjednica Obrtničke komore PGŽ-a.

Dadilje obrtnice podižu standard u čuvanju djece, a mogu raditi kao dadilje u okviru obitelji gdje čuvaju djecu, ili u vlastitom prostoru gdje na 12 djece dolaze po dvije dadilje. Standard za čuvanje djece u takvom prostoru su vrlo visoki jer na jedno dijete dolazi četri kvadratna metra prostora, ne računajući ostale prostorije za pripremu hrane i higijenu djece. Takvi obrti u pravilu rade od 7 do 17, sati, ali po dogovoru mogu raditi i 24 sata ako za to postoji potreba. Zna se organizirati i »prespavanac« kada roditelji imaju potrebu zbog obaveza ostaviti i djecu na noćnom boravku. Susret dadilja završio je radionicom »Roditelji i mi - pravi partneri!« koju je održala socijalna pedagoginja Antonija Radoslović.

Danijela Jerković i Ivana Graca

V. MRVOŠ

VISOKI STANDARDI

Dadilje obrtnice podižu standard u čuvanju djece, a mogu raditi kao dadilje u okviru obitelji gdje čuvaju djecu, ili u vlastitom prostoru gdje na 12 djece dolaze po dvije dadilje

NEDJELJNI plus

Svjetski putnik i avanturist od 1. listopada i na malim ekranima

KRISTIJAN ILIČIĆ

PRIVATNA ARHIVA

MOJ SVIJET BEZ FILTERA I ULJEPŠAVANJA

Nije bilo previše kalkuliranja, morao sam dati otkaz i skočiti u nepoznato. To je bilo 2017. Do tada sam već bio poznat kao putnik, ali je prava priča tek krenula. Kupio sam i puno bolju opremu, počeo tražiti stvarno atraktivne sadržaje, odlučio se za »sirov« stil prikazivanja, znači onako kako jest, bez uljepšavanja, filtera, bez cenzure

Tonka PAVIĆ

Kristijan Iličić jedno je od najprepoznatljivijih imena u svijetu putovanja na ovim prostorima. Njegov Instagram i ostale društvene mreže prati gotovo dva milijuna ljudi, jer obišao je svih 197 zemalja svijeta. No Kristijanu su putovanja puno više od pukog turizma, budući da često nose i snažnu poruku, a svaki njegov projekt spaja osobnu strast i društveni angažman. Iako je putovanja pretvorio u svoj poziv, Kristijan se ne zaustavlja samo na snimanju sadržaja. On je i osnivač agencije Travel Nomadik za grupna putovanja na egzotične destinacije.

Počevši od 1. listopada moći ćemo ga gledati i na malim ekranima, u dokumentarnoj emisiji »Dnevnik Nomada« na prvom programu HTV-a, svaku srijedu u 20.15. Prva sezona snimljena je u Etiopiji, zemlji koju Kristijan posebno ističe, ne samo zbog njezine kulture i povijesti, nego i radi osobne povezanosti. Ondje je upoznao djevojčicu Melku čiji je danas zakonski staratelj, a njezina priča uvelike je obilježila i njegovu. Upravo ta dimenzija – spoj profesionalnog i privatnog, turističkog i ljudskog – ono je što čini razliku između klasičnog travel sadržaja i Kristijanovih projekata.

ŽIVOTNI POZIV

Jednom prilikom ste izjavili da vam je isprva cilj bio samo proputovati svijet, kako i kada je zapravo započelo vaše putovanje kao travel influenser, i kako ste se odlučili svoja putovanja podijeliti s drugima?

- Oduvijek sam bio zaljubljen u putovanja, otkad su me »starci« vodili preko granice u shopping pa sve do prvog »egzotičnog« putovanja u Tursku na tri dana, kad mi je bilo 16. Osjećao sam da me putovanja ispunjavaju, da više tako naučim o sebi i svijetu nego iz bilo koje knjige ili priče, misao da putujem me je uvijek pozitivno gurala naprijed. Kad sam radio u korporaciji, sanjao sam samo to – da ću jednoga dana moći samo putovati. Nije to bila puka želja za bijegom iz radnog stroja koji te melje, osjećao sam to kao svoj životni poziv. I da, u početku sam samo htio proputovati svijet. I putovao sam najviše što sam mogao u datim okolnostima, a ono što sam objavljivao svidjelo se mnogima, ne samo ljudima koje znam. Počeli su mi objave lajkati i razni drugi ljudi i relativno brzo sam bio na desetak tisuća pratitelja i shvatio da postoji određena glad za takvim sadržajima. Imao sam sreće da sam krenuo kad sam krenuo, tad su i društvene mreže bile nešto drugo u odnosu na ovo danas, sve je bilo osobnije, nevinije, manje biznis, manje fake news i umjetna inteligencija. Uspio sam skupiti nimalo zanemariv broj pratitelja samo s dobrim fotkama i pokojom riječi ispod toga.

Naslutio sam da bi to moglo biti puno više. Ljudi su bili željni takvog sadržaja, pa sam odlučio raditi ozbiljnije priče i sve to dići na profesionalnu razinu. Za to sam morao tome biti posve posvećen, fokusiran, i nije bilo previše kalkuliranja, morao sam dati otkaz i skočiti u nepoznato. To je bilo 2017. godine. Do tada sam već bio poznat kao putnik, ali je prava priča tek krenula. Kupio sam i puno bolju opremu, počeo tražiti stvarno atraktivne sadržaje, odlučio se za »sirov« stil prikazivanja, znači onako kako jest, bez uljepšavanja, filtera, bez cenzure. Kako ja sve vidim, tako sam htio da vide i drugi. I proširio sam opise uz slike i videe, počeo raditi male priče. I onda su brojke buknule, a s njima su stigla i prva sponzorstva pa je to postao i posao, a ne samo poziv. Prijelomna je bila ta 2017. godina, ali ja sam do tad već bio ozbiljan putnik više od deset godina i prošao sam skoro stotinu država.

IZNENAĐUJUĆI AFGANISTAN

Gledajući unazad, 197 zemalja, koja vam je destinacija dosad bila najdraža?

- Često me ljudi pitaju koja mi je država najdraža, no tu nema jednoznačnog odgovora. U 18 godina i sa 197 država svijeta iza mene, ne može biti samo jedna najdraža. Kako sam se razvijao, tako sam skupljao svoje najdraže države. Kao mlad čovjek zaljubio sam se u Tajland, proveo sam tri mjeseca u Jugoistočnoj Aziji i to me je iskustvo u ono doba bitno promijenilo i otvorilo mi perspektive za dalje. Tajlandu se često vraćam, ne samo profesionalno sa svojom travel agencijom Nomadik Travel, već i privatno. Doživljavam ga kao svoj drugi dom. Kasnije kako sam putovao, zavolio sam i Južnu Ameriku, a osobito Venezuelu. Njoj se doista rado vraćam, posebna vibra, posebni ljudi, predivni Angel Falls koji me svaki put ostavi bez daha.

Koja vas je kultura ili zemlja najviše iznenadila, za koju ste možda imali drugačija očekivanja? Imamo li predrasude o nekim zemljama?

- Afganistan. O njemu sam puno pričao, puno pisao, baš ovih dana je to opet aktualno… Promijenio me je u potpunosti kao čovjeka, bilo je to pomicanje svih mogućih granica, ali i otkrivanje jednog svijeta koji mi je bio posve stran i koji je sasvim drugačiji od onoga kako ga svi mi na Zapadu percipiramo, pod utjecajem medija. Teško mi je objasniti vezu između sebe i te zemlje, ali bio je to baš određeni trenutak u vremenu. Te su 2020. svi letovi stali, nikamo se nije moglo, i ja sam odlučio poći tamo gdje se moglo – u Afganistan. Ispalo je da sam tamo bio u posljednjoj godini prije povratka talibana na vlast. I jasno otkud moje impresije – totalno oduševljenje ljudima, njihovom dobrotom, posebnim mjestima koja svjedoče o golemoj prošlosti, ne samo njihovoj nego i našoj. Zavolio sam sve to. Puno se od tada stvari promijenilo, ali ostala je ta jedna točka u vremenu kad sam napravio nešto stvarno ludo, kad sam pogledao istini u lice, vidio koliko je sve drugačije od onoga kako mi to ovdje doživljavamo, što me stvarno dubinski promijenilo. Mislim da sam tada izgubio sve predrasude o svima, da mi se srce otvorilo i da više nikad nisam putovao nikamo s unaprijed stvorenim mišljenjem. Velika je to stvar.

I o Afganistanu i o Etiopiji sam pričao i pisao onako kako sam u tom trenutku to doživljavao. Neki mi kažu da bih se trebao bolje kontrolirati oko nekih stvari i ne izazivati, ali ništa od toga. Ja nisam takav, ne mogu šutjeti kad treba govoriti

Gdje se ne biste vraćali?

- Užasno sam se namučio u Južnom Sudanu, ali nisam odustao od toga da ga jednom opet posjetim. Država u koju, međutim, neću tako skoro je Senegal. Jako je korumpirana. Ako išta mrzim, onda je to korupcija, isisavanje novca iz nečijeg novčanika, i bezobrazluk. Nije mi to dobro leglo, rekao sam samome sebi da tamo neću natrag uskoro. Nisam još promijenio mišljenje.

(NE)DOBRODOŠAO INFLUENSER

Kako izgleda vaše planiranje putovanja - istraživanje destinacije, logistika, budžet, smještaj, prijevoz - što vam je najteže organizirati?

- Za neke destinacije čak i ne planiram puno, odnosno, nisam puno planirao, samo bih kupio karte i snalazio se na licu mjesta. Tako, međutim, nisam mogao raditi za destinacije u kojima vlada bezakonje ili bilo kakva vrsta kaosa - onda je potrebno imati nekog lokalnog fiksera koji će te provući kroz to. Uvijek istražim destinaciju, odredim što ću sve posjetiti, ali ništa nije potpuno striktno, često stvari na licu mjesta odu u nekom drugom smjeru. Kad sam putovao s manjim budžetom, obično bih samo sletio negdje i onda, čim bih se prikopčao na internet, potražio neki jeftini smještaj. Nastojao sam uvijek dobro proći i ne potrošiti puno. Kasnije sam više odsjedao u hotelima, neke bih unaprijed rezervirao, ali najčešće je ostala ta praksa da se na licu mjesta snalazim. Ono što je uvijek bilo najviše fiksno - aviokarte. Njih sam znao dosta unaprijed kupiti, pa loviti te letove kad bi se nešto zakompliciralo. Sve to odlično funkcionira kad si solo, ili kad putujem s prijateljima, ili sa suprugom Andreom. No, kad vodim grupu na neku destinaciju, ne smije se ni najmanja sitnica prepustiti slučaju, putovanje mora teći glatko i bez problema i naravno da je to puno teže organizirati.

S kojim se najvećim izazovima suočavate kao travel influenser dok ste na terenu?

- U većini država mi je činjenica da sam travel influenser s gotovo dva milijuna pratitelja na svim mojim profilima, uglavnom otvarala vrata. U Južnoj Americi su me čak primali predsjednici ili visokorangirani državni službenici. Oni znaju da je to važno za njihov turizam. U drugim pak državama, u kojima nema demokracije, u kojima se strogo pazi što tko radi i govori, to mi je znalo predstavljati problem, jer su takve države dosta rezervirane ili čak negativno nastrojene prema ljudima koji dolaze nešto kod njih snimati bez njihovog nadzora. Striktno vam odrede gdje se možete kretati, kao u Sjevernoj Koreji, pa izvode show za vas, ili vam često oduzimaju opremu, pregledavaju snimljeno i tako dalje. Onima koji me prate je poznata moja epizoda s Turkmenistanom u koji nisam mogao ući više od godinu i pol dana, a sve zbog lošeg imidža koji su imali travel influenseri, jer su neki bili tamo i ružno pričali o toj državi.

Vaše objave često otkrivaju društvene i političke teme, primjerice slučaj Palestine, iskustva iz Afganistana, običaji u Etiopiji… Kako određujete koliko ćete »uključiti« takvih tema u vaš sadržaj? Jeste li ikada osjetili pritisak ili kritiku da prelazite granicu između dokumentarizma, putovanja i aktivizma?

- Ne određujem to svjesno, reagiram iz instinkta i potrebe. Takav sam čovjek, ne volim nepravdu. Tijekom posjeta Jeruzalemu i Zapadnoj Obali ostao sam šokiran tretmanom kakav su imali Palestinci. Oni žive kao u jednom velikom logoru, nikud ne mogu, za sve trebaju dozvole za kretanje, bodljikava žica, šikaniranje… To me stvarno potreslo pa sam već tad vrlo otvoreno o tome pisao na svojim profilima. Jednom kad je izbio ovaj rat za uništenje cijeloga naroda, naravno da nisam mogao šutjeti. Mogli su mi pogasiti profile, znamo čija je Meta. Mnogi su se toga bojali pa su šutjeli. Ja nisam jer nisam mogao. Nije to bila kalkulacija. I o Afganistanu i o Etiopiji sam pričao i pisao onako kako sam u tom trenutku to doživljavao. Neki mi kažu da bih se trebao bolje kontrolirati oko nekih stvari i ne izazivati, ali ništa od toga. Ja nisam takav, ne mogu šutjeti kad treba govoriti.

AFRIKA ZA POČETAK

Recite nam nešto o emisiji »Dnevnik Nomada« koja će se od jeseni emitirati na HTV-u. Zašto baš Afrika za početak?

- Etiopiju smatraju zemljom početka. Zemljom iskona. Bogata je poviješću, vizualno je vrlo atraktivna, a plemena i njihovi običaji ponekad i šokiraju. Etiopija ima sve za dobar dokumentarac i vjerujem da će ljudi uživati u onome što ću im prikazati. Međutim, imao sam i osobni razlog – priču o djevojčicama koje sam tetovirao na ruku i koje sam dugo tražio nakon svog prvog posjeta Etiopiji. Bilo mi je jako važno da znam jesu li dobro, jer kad sam ih ostavio davno prije, dok su bile male, nisam bio siguran kakva će im biti sudbina. Bio sam sretan kad sam ih opet vidio. Jedna je ostala živjeti plemenskim životom, druga se odlučila obrazovati. I odlučio sam joj pomoći u tome. Uz sve to, moram priznati da mi je bio gušt raditi taj dokumentarac – nisam se do sad okušao u toj formi, no svidjelo mi se.

Na koji način se emisija razlikuje od vaše dosadašnje online prisutnosti (Instagram, YouTube, TikTok…), u smislu produkcije, angažmana, vizualnog pristupa?

- Dokumentarac je sasvim drugačija forma. Na društvenim mrežama si stalno u središtu pozornosti jer držiš mobitel u ruci, snimaš i stalno nešto govoriš. Ovdje možeš u miru namjestiti kadar, puno toga reći u offu, posvetiti se dobroj priči i lijepim vizualima. Golema je razlika, ovo je sve na puno većoj razini i traži dužu pozornost gledatelja. Meni kao prezenteru je svakako ovo lakše raditi jer je ipak uključeno više ljudi; pripremimo sinopsis, imamo vremena osmisliti kako ćemo što prikazati i napraviti, kasnije to profesionalci montiraju. Puno je teže raditi i dizati storije na društvene mreže i stalno držati pozornost pratitelja. Međutim, ovdje postoji druga »bojazan« – ovo će vidjeti drugi profil publike odgojene na kvalitetnim dokumentarcima, bit će zanimljivo čuti povratne informacije.

Što želite da gledatelji i pratitelji nakon gledanja emisije ponesu sa sobom, nauče?

- Samo bih želio da svemu pristupe otvoreno, bez osuđivanja. Povijest Etiopije je moćna, želim da na tu državu ne gledaju kao na tamo neku državu u Africi. Želim da je vide kakva doista jest. Volio bih i da pokažu otvorenost prema različitostima, ali i da uživaju u nekim zanimljivim kadrovima poput onoga kad hranim hijene.

OBIČNO VS. NEOBIČNO

Kako spajate običan život s neobičnim? Mogu li se ovakva putovanja kao vaša balansirati s »normalnim« životom u Hrvatskoj?

- U početku sam to loše spajao – znao sam se vratiti u Zagreb i biti mislima posve odsutan. Osjećao sam da me ljudi baš i ne razumiju, a da ni ja njih baš ne razumijem. Udaljiš se, odcijepiš se nekako, a i prekratko si tu da bi stigao biti na svim rođendanima, proslavama… Propuštaš stvari i neki ti to zamjere, drugi ne. Bio je to test za mene i za mnoge odnose. S vremenom sam sve to bolje uskladio, ali tako što sam se povezao s ljudima koji razumiju moj svijet, koji i sami vole putovati i prošli su puno zemalja, koji i sami imaju neke biznise, nešto rade… Stekao sam na tom svom putu jako dobre prijatelje s kojima se intenzivno družim i uživamo i u velikim i u malim stvarima jednako.

Gledajući unaprijed – nakon što ste ostvarili cilj »posjetiti svih 197 zemalja«, hoćete li ostati u Hrvatskoj ili se preseliti negdje? Koji je sljedeći veliki cilj?

- Za sada nemam plan preseliti se igdje. Malo sam se više skućio, kupio stan, auto… Uložio lokalno u neke poslove, dakle, nisam još u priči da bih ikamo odlazio. Znao sam o tome razmišljati, osobito u trenucima kad bi me ljudi napadali zbog same činjenice što sam uspio u svome poslu. Kod nas je jako teško biti uspješan, posjedovati malo više nego drugi ljudi, odmah vam to nekako zamjeraju, žele prikazati kao da niste to pošteno stekli i slično. U tim situacijama sam razmišljao da je najbolje da se pokupim i odem, ali to me nije dugo držalo. Sada sam tu, no ne znam hoće li tako ostati cijeli život. Vidjet ćemo u kojem će se smjeru razvijati ovaj trenutačno prilično kaotičan svijet. Nemam jedan veliki cilj toga tipa kao »posjetiti svih 197 zemalja« svijeta. A opet, imam mnoge druge ciljeve koji su meni jako veliki. Upustio sam se u biznis s izgradnjom stanova, počeo sam raditi dokumentarce, radim na drugoj knjizi, pokrećem i neke nove poslove ili ulažem u biznise mladih, perspektivnih ljudi. Imam posla, stalno se nešto vrti. I uz sve to, ostaju mi putovanja, ovoga puta malo drugačija, ležernije isplanirana, posebne destinacije, jedna od njih je i Antarktika. Bit će tu još mnogo dobrih priča.

Znanstvenici i ribari upozoravaju na promjene u Jadranskom moru

ALARM IZ DUB
SVE TOPLIJI I SLANIJI JA

Promjene u temperaturi i salinitetu ne ostaju samo na razini brojki - one se već odražavaju na svakodnevni život ribara, ali i na sastav morskih vrsta koje naseljavaju Jadran. Upravo zbog toga znanstvenici sve više upozoravaju na dolazak novih, često invazivnih vrsta koje prijete ravnoteži osjetljivog jadranskog ekosustava

Nina VIGAN

U posljednjih deset godina duboke vode Južnojadranske kotline zagrijale su se za 0,8 °C, a salinitet je porastao za 0,2 PSU jedinica. Znanstvenici ističu kako se promjene koje su se očekivale tek krajem stoljeća događaju već danas, s ozbiljnim posljedicama za ekosustave, klimu i obalne zajednice. Rad dr. sc. Elene Terzić i dr. sc. Ivice Vilibića na tu temu objavljen u časopisu »Limnology and Oceanography Letters«, rezultat je suradnje hrvatskih, talijanskih i slovenskih znanstvenika koji su kombinirali podatke s različitih oceanografskih platformi, od stalnih usidrenih plutača, krstarenja istraživačkim brodovima do autonomnih Argo posmičnih plovaka.

Za Jadransko more kažu da je prirodni »termostat« Mediterana jer zimskim stvaranjem hladne, guste vode u sjevernom Jadranu pokreće struje koje hlade dubine i donose kisik. No, zbog klimatskih promjena, ta voda postaje sve toplija i slanija. Znanstvenici upozoravaju kako posljedice sve toplijeg mora i povećanog saliniteta uključuju ugrožavanje hladnovodnih vrsta, širenje tropskih organizama i promjene morskih struja koje pak mogu utjecati na vremenske obrasce, mediteranski klimatski sustav i obalne zajednice diljem Europe.

ZA JADRANSKO MORE KAŽU DA JE PRIRODNI »TERMOSTAT« MEDITERANA JER ZIMSKIM STVARANJEM HLADNE, GUSTE VODE U SJEVERNOM JADRANU POKREĆE STRUJE KOJE HLADE DUBINE I DONOSE KISIK. NO, ZBOG KLIMATSKIH PROMJENA, TA VODA POSTAJE SVE TOPLIJA I SLANIJA

LOŠA GODINA ZA KOČARE

Kako ove promjene komentiraju sami ribari te kakvo je stanje u moru, otkrio nam je Marinko Mekelenić, predsjednik Ceha za ribarstvo OK-a Zadarske županije, koji nas je podsjetio kako se ovoj temi raspravljalo i na prošlogodišnjem »Susretu ribara Hrvatske obrtničke komore«.

- Prošla godina je bila iznimno

Ako nastavimo ne poduzimati ništa, pretrpjet ćemo ogromne gubitke. Milijuni ljudi ostat će bez sredstava za život i neće se imati čime prehraniti

JAKOV DULČIĆ

IVO CAGALJ/PIXSELL

BINA JADRAN

M. KOMINA

+0,8 °C
porast temperature dubokih voda Južnojadranske kotline u posljednjih 10 godina

+0,2 PSU
porast saliniteta u istom razdoblju

topla, a more koje se na sjeveru Jadrana zagrijalo se pretočilo u Jabučnu kotlinu koja je glavno mrijestilište ribe. Temperatura se podigla s 11 na 13 stupnjeva, a negdje i na 15 stupnjeva, i to je poremetilo cijeli mrijest što je dovelo do toga da je ovo izrazito loša godina za kočarstvo. Možda čak najlošija u zadnjih 15 godina! Ne pamti se ovako loš ribolov kao što je to bilo ovu zimu. Trebat će godinu-dvije dana da se sve vrati u normalu, kazao je Mekelenić.

Dodaje da je trenutačni dobar ulov lignji na području oko Dugog otoka i srednjeg Jadrana, dok je, kako kaže, na južnom dijelu Jadrana stanje nešto lošije.

- Do sada su uvijek za sve što se događa, za sve što je loše, bili krivi ribari. Ali ipak, sad se pokazuje da je tu više čimbenika, od klime do građevine, nasipavanja, kanalizacije, velikog broja brodova po Jadranu... Sve to utječe na naše more, kazao je Mekelenić.

Koje su vrste riba najosjetljivije na promjene koje nam donosi sve topliji i sve slaniji Jadran.

- Oslić, škamp, srdela, sve se mrijesti u Jabučnoj kotlini i dalje širi. A kad je tamo loše, e onda je sve skupa loše. Ali opet, to je ciklus... kroz povijest ribarstva uvijek su se gledali periodi od desetak godina i bilo je perioda kada bi jedna ili dvije godine bile loše. Samo, prije bi se ribari stisnuli i preživjeli to razdoblje, što je sad malo teže sa svakodnevnim poskupljenjima. Kad se riba loše lovi, to je teško podnositi, kazao je Mekelenić.

Promjene koje se događaju u našem moru, utječu i na bioraznolikost faune riba, a Mekelenić ističe kako je činjenica je da su se pojavile neke nove vrste.

- Nešto novih vrsta je došlo kroz balastne vode, nešto s brodovima, nešto sa strujanjima iz Mediterana i Afrike. Takve vrste se uglavnom zatiču na jugu Jadrana, a u našem zadarskom akvatoriju se rijetko love. Rijetko, ali se naleti na neku novu kao što je to, recimo, riba bucanj. Čulo bi se katkad i za napuhače, ali ja ih osobno nisam ulovio, kazao je Mekelenić.

Ribari se nadaju kako će nakon ove loše, druga godina ipak biti bolja za ribare.

- Ipak, ne mislimo da će biti nešto strašno. Ribe je uvijek bilo i nadamo se da će je i dalje biti. A što će nam priroda prirediti, to možemo samo pretpostaviti, jer koliko je god lani bilo ekstremno toplo, ove godine je more ostalo koliko-toliko hladno. Nije bilo puno ekstremnih temperatura i bilo je dosta kiše pa je zato, na primjer, dobra godina za lov na lignje. Svakako, teško je reći što nas čeka, teško je komentirati godinu za godinu, sve skupa je kompleksno i dosta je tu čimbenika osim klime, a mi ćemo se svakako prilagoditi i nastaviti čuvati i paziti naše more, kazao je Mekelenić.

NEKE NOVE VRSTE

Promjene u temperaturi i salinitetu ne ostaju samo na razini brojki - one

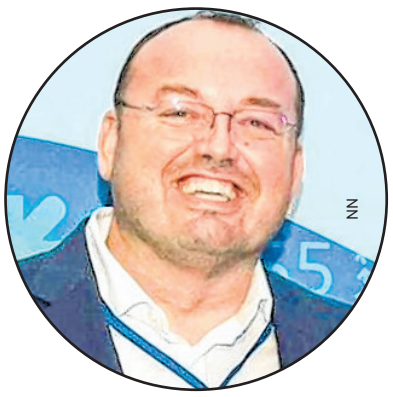

NN

Do sada su uvijek za sve što se događa, za sve što je loše, bili krivi ribari. Ali ipak, sad se pokazuje da je tu više čimbenika, od klime do građevine, nasipavanja, kanalizacije, velikog broja brodova po Jadranu... Sve to utječe na naše more

MARINKO MEKELENIĆ

se već odražavaju na svakodnevni život ribara, ali i na sastav morskih vrsta koje naseljavaju Jadran. Upravo zbog toga znanstvenici sve više upozoravaju na dolazak novih, često invazivnih vrsta koje prijete ravnoteži osjetljivog jadranskog ekosustava. Znanstveni savjetnik na splitskom Institutu za oceanografiju i ribarstvo Jakov Dulčić je istaknuo kako svaka novopridošla vrsta ima svoj specifičan utjecaj na novi okoliš u koji je pridošla tako da se recimo među unesenim vrstama, vatrenjača, smatra jednom od najgorih invazivnih vrsta u Sredozemnom moru.

- Uslijed klimatskih promjena možemo očekivati da će temperatura mora u Jadranu porasti u budućnosti što će ga učiniti pogodnijim za naseljavanje ove vrste i formiranje njezinih gustih populacija. S druge strane, klimatske promjene mogu dovesti i do ugroze vrsta koje imaju borealni karakter odnosno mrijeste se u hladnijim vodama u Jadranu kao što je recimo papalina, jer konstantan porast temperature može dovesti do poremećaja mriješćenja ove i sličnih vrsta, ističe Dulčić.

Napominje da pojavu ili ulov nove vrste svakako treba prijaviti.

- Od 15 zabilježenih lesepsijskih vrsta riba u Jadranu, srebrenoprugasta četverozupka Lagocephalus sceleratus, plavotočkasta trumpetača Fistularia commersonii, tamna mramornica Siganus luridus i vatrenjača Pterois miles, bile su jedine vrste zabilježena više puta i s geografski raštrkanim zapisima sugerirajući uspješnu biološku invaziju. Vatrenjača pokazuje brzo geografsko širenje u Sredozemnom moru od 2010. godine i to uglavnom u istočnom dijelu Sredozemlja. Nedavni zapisi o nalazima u Jonskom i Jadranskom moru ukazuju na činjenicu da bi to trebao biti znak upozorenja te postoji hitna potreba za poduzimanjem i promicanjem mjera kontrole. Zbog porasta temperature i slanosti mediteranskih voda, značajnog proširenja i produbljivanja Sueskog kanala sa svrhom zadovoljenja zahtjeva međunarodnog pomorskog prometa, invazivne vrste su krenule u pravcu novih teritorija, kazuje nam Dulčić dodajući kako struku zabrinjavaju agresivni osvajači koji ruše dinamiku, stabilnost i ugrožavaju domicilne alohtone vrste.

- Za naš Jadran je vrlo znakovito da se nazočnost i brojnost tih novih doseljenika uglavnom odnosi na područja srednjeg i južnog dijela Jadrana jer postoji očito temperaturna barijera u odnosu na sjeverni dio. Upravo ta temperaturna barijera na neki način zadržava prodor tropskih elemenata u sjeverni dio jer je još uvijek taj dio Jadrana najhladniji, barem tijekom zimskog razdoblja i još uvijek predstavlja zaštitu od prodora tropskih elemenata. Ukoliko dođe do još značajnijih promjena u temperaturi mora onda bi vrlo skoro mogli očekivati jako loš scenarij glede stanja bioloških resursa u Jadranskom moru, naglasio je Dulčić.

POTREBA ZA PROMJENOM

Također, ističe kako nova istraživanja upozoravaju na ozbiljne prijetnje koje klimatska kriza donosi zemljama u razvoju. Ističe kako se očekuje znatan pad biomase riba do 2100. godine, u nekim tropskim regijama do 30 i 40 %, što će najviše osjetiti zajednice koje ovise o ribarstvu kao glavnom izvoru hrane i prihoda.

- Mali gospodarski ribolov već sad je pod snažnim utjecajem klimatske krize. Neka od najčešćih opažanja ribara uključuju neobično visoke temperature mora, smanjenu dostupnost ribe zbog pada brojnosti ribe u morima ili promjena u njihovoj distribuciji te promjene unutar samih vrsta koje se prate. Ribari sve češće prijavljuju ozbiljne ekstremne vremenske uvjete poput poplava i jakih vjetrova. Distribucija ribe se mijenja jer se ribe sele od plićih prema dubljim, hladnijim vodama, zbog čega malim ribarima postaju nedostupne, tumači Dulčić ističući i svjedočanstva ribara o promjenama u morskim ekosustavima, pri čemu ih najviše zabrinjava umiranje i nestanak koraljnih grebena, ključnih mrijestilišta i rastilišta riba, koji su uz to su i dom za čak 25 % cjelokupnog morskog života, kazao je Dulčić uz upozorenje da, ukoliko se naše emisije CO_2 nastave kretati sadašnjom putanjom, možemo očekivati masovno izumiranje morskih vrsta i uništenje brojnih morskih ekosustava.

- Ako nastavimo ne poduzimati ništa, pretrpjet ćemo ogromne gubitke. Milijuni ljudi ostat će bez sredstava za život i neće se imati čime prehraniti, upozorava Dulčić.

M. MIJOŠEK

M. MIJOŠEK

Iako je kočarima bilo teško, lov na lignje ove je godine bio dobar

L. JELIČIĆ

Osam desetljeća Radija Rijeke

Odlična atmosfera na 80. rođendanu

MATIJA ZANOŠKAR/RADIO RIJEKA

KULTNE EMISIJE RADIJA RIJEKE

Kroz desetljeća, Radio Rijeka oblikovao je vlastiti, prepoznatljivi eter zahvaljujući emisijama koje su postale kultne i neizbrisivo obilježile gradski identitet. Među njima posebno se ističu »Tužibaba«, jutarnji program pun duhovitih komentara i ironije koji je pratila svakodnevicu Rijeke, »Glista«, emisija koja spaja glazbu i urbane priče i »Alternator«, platforma za mlade bendove i novitete iz svijeta rock i elektronske glazbe. Svaka od tih emisija donosila je nešto novo – neposrednost, humor, pogled na društvo i prostor za kreativnost. Emisije su bile mjesto za eksperiment, razgovor i zajedništvo, mjesto gdje su se igrali i učili, a slušatelji su to osjećali i cijenili.

NIJE RADIO SVE ŠTO SVIRA

Radio Rijeka je više od radija. Ona je radijski fenomen, kaže Alen Čemeljić, dugogodišnji novinar i urednik. »Mislim da je Radio Rijeka postala simbol grada i riječkog kraja. Nažalost, živimo u svijetu u kojem se sve želi napraviti preko noći, ali ja uvijek tvrdim - ništa se ne može napraviti preko noći. Sve se mora graditi godinama, ako treba i desetljećima. Radio Rijeka se upravo tako gradila desetljećima, rekao je Čemeljić

Valentina BOTICA

Slogan koji se pojavio devedesetih godina prošlog stoljeća i neizbrisivo ostao zapisan u valovima frekvencija - »Nije radio sve što svira« - snažno opisuje identitet, stil i snagu dugovječnog Radio Rijeke. Prošlo je 80 godina otkako su se kroz eter čuli pozdravi Barbarine Ožegović na hrvatskom i Ide Modica Milković na talijanskom jeziku. Radio je to koji se gradio desetljećima, čija se tradicija i važnost za lokalce može usporediti s malo kojim radijem, a koji je ne samo postao identitet Riječana, nego je i velikim dijelom sudjelovao u njegovom oblikovanju. Rijeka i njen radio nerazdvojni su par, a čini se da se ne planiraju razdvajati ni u budućnosti.

»Radio Rijeka je više od radija. Ona je radijski fenomen,« kaže Alen Čemeljić, dugogodišnji novinar i urednik. »Mislim da je Radio Rijeka postala simbol grada i riječkog kraja. Nažalost, živimo u svijetu u kojem se sve želi napraviti preko noći, ali ja uvijek tvrdim - ništa se ne može napraviti preko noći. Sve se mora graditi godinama, ako treba i desetljećima. Radio Rijeka se upravo tako gradila desetljećima«, rekao je Čemeljić koji je i sam jedan neizostavan dio ove priče.

PROZOR U SVIJET

Priča je to kroz koju su prošle generacije i generacije voditeljskih, novinarskih, tehničarskih i glazbenih legendi, uzora, mentora i suputnika. Upravo je suputništvo ono što tijekom nepuno stoljeće vuče slušatelje i s njima formira snažnu vezu.

»Radio je informacija, radio je emocija. Za mnoge ljude, pogotovo starije ljude koji su sami doma, radio je prozor u svijet i suputnik tijekom dana. Tako da radio nije sve što svira«, prepoznao je voditelj Dražen Zima, čiji je glas sakupio više od 25 godina radijskog staža, od kojih je posljednjih nekoliko usmjerio na Radio Rijeku.

»Ja ne znam jesam li ja stvoren za radio ili me radio stvorio, kao takvoga. I drago mi je da sam prošao kroz život nekoliko različitih radio postaja i da sam danas ovdje, jer mi daje mogućnost da se ostvarim novinarski, da realiziram svoju zrelost. Teme koje se otvaraju danas na Radio Rijeci vezane su snažno uz lokalnu zajednicu, jer Radio Rijeka je, budimo svjesni toga, javni servis. Imamo apsolutnu odgovornost i potrebu da budemo na usluzi tim građanima, da ih informiramo, da im budemo korisni, a ako još pritom budemo malo i zabavni, tim bolje. U javnom servisu moraš staviti naglasak na to da budeš koristan zajednici«, naglasio je Zima.

Dakle, nije radio sve što svira, a pogotovo ne ako govorimo o javnom radiju. Ovaj džingl stvorili su Edi Kraljić iz grupe Denis & Denis i voditeljica Hanna Peharda Hržić, u vremenima kada su se u eteru počele pojavljivati radijske kuće koje su samo puštale glazbu. »To je jedan od onih džinglova koji zapravo žive vječno«, prisjeća se Čemeljić. »Ali mi to iz dana u dan kao Radio Rijeka pokušavamo ostvariti. Da ne budemo nekakav običan jukebox koji će svirati samo pjesme, nego koji će zaista biti relevantan medij u ovom dijelu Hrvatske. Koji će svakodnevno donositi informacije koje interesiraju naše slušatelje i koji te informacije rijetko drugdje mogu čuti. Možda ih mogu pročitati, ali rijetko ih gdje mogu čuti. Radio Rijeka je upravo ta«, ističe.

HRABROST I NERV

S javnim radijem dolazi i odgovornost, pogotovo ako je vrlo slušan - naime, Radio Rijeka odnosi 40 posto radijskih slušatelja u županiji. Ali tu veliku odgovornost s lakoćom preuzimaju njegovi urednici i voditelji. »Mi koji smo trenutačno ovdje, pokušavamo i trudimo se, a vjerujem da po rezultatima i uspijevamo, održavati Radio Rijeku na toj poziciji na kojoj je ona već desetljećima«, kaže Čemeljić, a ona sila koja ih pokreće je jednostavno ljubav prema Radio Rijeci. »Ljudi koji ovdje rade, zaista vole Radio Rijeku. Vole taj posao i rade ga zaista sa srcem, s ljubavlju i s odgovornošću. Uvijek čujem 'moramo to imati, moramo to imati, moramo žuriti, moramo žuriti'. Sami žure. To je taj novinarski nerv, ali ne samo među novinarima, među toncima i među glazbenim urednicima, pa i među našim curama koje rade recimo u marketingu«, objasnio je Čemeljić. A na pitanje kako to da se na ovom radiju okupila upravo takva motivirana i ljubavlju vođena ekipa, jednostavno odgovara - »Pa mi ih tako biramo«.

Kaže, biraju ljude koji imaju taj nerv, talent i koji su vezani. »Već vidiš u startu, već vidiš taj sjaj u očima kad netko dođe i želi raditi na Radio Rijeci. To se odmah razumije, ta želja«, kaže Čemeljić prisjećajući se svoje vlastite sreće kada je tu dobio posao. »Ja sam hodao metar iznad zemlje. Sretan da radim na radiju, uvijek mi je san bio raditi na radiju. Zato sam išao studirati novinarstvo. I onda sam se još zaposlio na Radio Rijeci koja je slušana radijska stanica i za koju ti je zaista gušt raditi«, kaže.

Jasan i zacrtan cilj imala je i Iva Črnjar Ivančan. Već nekoliko godina prije nego što se formirao studentski Radio Sova u sklopu Radija Rijeke, Iva Črnjar došla je na audiciju za spikericu te od 70 kandidata prošla u prvih pet. Iako taj put nije uspjela, ubrzo se formirao Radio Sova gdje je Črnjar započela svoju buduću karijeru. »Ja sam već tad imala veliki san da budem spikerica na Radio Rijeci. A Radio Sova je bila sjajan poligon za puno mladih koji su i danas ostali na Radio Rijeci, a neki od njih su otišli izvan Rijeke i rade u medijima, kao što je Boris Kanazir, Borna Šmer i Ivan Dorian Molnar.

»Radio Sova bilo je jedino mjesto u Rijeci gdje su studenti mogli učiti novinarstvo i rad na radiju u praksi. I smjeli su griješiti. Za to zahvaljujemo mentorici Antoneli Galić. Ona nam je dala ono što je jako važno, a to je samopouzdanje. To je vrlo važno u ovom poslu. Moraš biti siguran u ono što govoriš. To je možda nešto što se najteže stječe, meni osobno trebalo dosta dugo. Moraš biti... hrabar«, kaže Črnjar Ivančan i dodaje da je upravo hrabrost ono što Radio Rijeku drži na vrhu slušanosti kroz sve ove godine. »Zahvaljujući sjajnim ljudima koji su je vodili i koji su na njoj radili, ona je uvijek bila hrabra. I ja sam baš na to ponosna. I želim da bude hrabra u budućnosti«, poručuje.

ETER OTVOREN ZA LJUDE

Hrabrost je Radio Rijeku dovela do visokih godina, a da je njezin neumorni motor sve ove godine strast prema

MATIJA ZANOŠKAR/RADIO RIJEKA

Prlja i Joso ili Ajmo Rijeka, Forza Fiume

Ako to stvarno živiš i ako to stvarno voliš, onda dođu i rezultati. To je neminovno. Ako uložiš puno, ako daš dobar dio sebe - da ne kažem cijelog sebe u to - onda ti se to i na najbolji mogući način vrati. I tako nastaje i krug povjerenja koji se stvara kod slušatelja

JOSO KRMPOTIĆ

Radio je informacija, radio je emocija. Za mnoge ljude radio je prozor u svijet i suputnik

DRAŽEN ZIMA

Imamo eter otvoren za ljude. Taj živi, nefiltrirani kontakt sa slušateljima danas nigdje drugdje nećete čuti

IVA ČRNJAR IVANČAN

Mi smo servis, mi smo prijatelji, mi smo zabava, mi smo društvo svima koji nas slušaju

ALBERT PETROVIĆ

Reflektira riječki karakter na sto načina. I temama i glazbom. Radio Rijeka je stvarno dio identiteta svih nas

LENA STOJILJKOVIĆ

Ljudi su mi znali govoriti da, kad slušaju Radio Rijeku, osjećaju se kao da pričaju na kavi s prijateljima

ROBERT FERLIN

poslu, slaže se i Josip Krmpotić.

»Ako to stvarno živiš i ako to stvarno voliš, onda dođu i rezultati. To je neminovno. Ako uložiš puno, ako daš dobar dio sebe - da ne kažem cijelog sebe u to - onda ti se to i na najbolji mogući način vrati. I tako nastaje i krug povjerenja koji se stvara kod slušatelja. Da na pravom mjestu možeš čuti pravu informaciju. Da ne moraš to provjeravati na sedam strana, na sedam portala. Isto tako, uvijek moraš znati na koga ciljaš, kome se obraćaš, kome pričaš, tko ti je najbitniji«, objašnjava Joso koji svoja četiri desetljeća na Radio Rijeci može sažeti jednom riječju, a to je - »fantastično«.

Kada pomisli da nije radio sve što svira, Iva zna da su po tome drugačiji od drugih radio stanica. U vrijeme kada, kako kaže, većina radijskih postaja zvuči više-manje isto, Radio Rijeka još uvijek ima neposrednost i spontanost. »To je jako važno. Imamo eter otvoren za ljude. Ne znam tko drugi danas to ima. To bude zeznuto. Ja to radim, Robert Ferlin to puno bolje zna u Tužibabi. Taj živi, nefiltrirani kontakt sa slušateljima. To je ono što danas nigdje drugdje nećete čuti«, kaže Črnjar Ivančan koja smatra da ljudima otvoreni eter služi kao mjesto izražavanja. »Mi smo njihov glas. Meni uvijek u pozadini glave stoji misao da smo mi glas naroda i to je meni najvažnije u ovom poslu - biti glas naroda«.

Biti glas naroda i biti blizak ljudima, to je ono što se čini Robertu Ferlinu kao faktor zbog kojeg se Radio Rijeka tako dugo drži. »Nije da glumimo neku visoku kulturu. Ljudi su mi znali govoriti da, kad slušaju Radio Rijeku, osjećaju se kao da pričaju na kavi s prijateljima. Možda ne mogu reći da smo narodni radio, ali jesmo narodski«, kaže.

Jedan od starosjedioca postaje, Albert Petrović, ulogu Radio Rijeke danas vidi kao što je bila oduvijek. »Mi smo servis, mi smo prijatelji, mi smo zabava, mi smo društvo svima koji nas slušaju. Razlika je u tome što smo nekada mogli reći da nas se sluša u našoj i okolnim županijama, a sada smo došli do toga da me iz Rima zove glazbenik Francesco Squarcia da nam čestita obljetnicu. Slušamo se na Novom Zelandu, u cijelom svijetu. Imamo i jednog vozača kamiona u Americi koji mi se uvijek javlja nakon naših prijenosa utakmica Rijeke iz Amerike, veseli se ili plače... Dakle, razlika je to da smo sada prijatelji ljudima u cijelom svijetu«, zaključuje Petrović.

Došao je do cijelog svijeta, ali zadržao - i istovremeno oblikovao - riječki karakter. »Ja mislim da je radio Rijeka u prošlosti dobrano stvorila riječki karakter. A to je taj prkosan, krepat ma ne molat karakter. Osim toga, ovaj je radio zaslužan za promoviranje glazbe našega kraja, što činimo i danas. Mislim da su Riječani uvijek imali stav i da radio Rijeka ima stav. I da ga moramo zadržati u budućnosti«, poručuje Črnjar Ivančan.

MENTORSTVO I PODRŠKA

Radio Rijeku kao dio lokalnog identiteta vidi i dijete Radio Rijeke, Lena Stojiljković. Njezin otac Miodrag Đuza Stojiljković bio je legendarni riječki DJ i glazbeni urednik koji je oblikovao glazbenu scenu Rijeke i šire regije. Tijekom 1990-ih, Đuza je bio šef glazbene redakcije Radio Rijeke, a njegov rad u tom periodu pridonio je eksploziji slušanosti i popularizaciji novih glazbenih žanrova. Proslaviti 80 godina Radio Rijeke, od kojih ona živi pola, za nju je vrlo emotivno. »Možda je to bio neki logičan slijed. Cijeli život radim na radiju i ne mogu se zamisliti da radim išta drugo. Obožavam radio jer volim tu magiju«, kaže Lena koja je ovu karijeru počela još u djetinjstvu. Njoj je Radio Rijeka utkan u identitet, ali smatra da je i većini nas. »Reflektira riječki karakter na sto načina. I temama i glazbom. Nismo preuski u smislu da smo radio za mali grad, nego smo istovremeno i lokalni i svjetski. I mislim da je to možda i ključ uspjeha ovog radija koji ima neku svoju viziju još od samih početka. Ja ne znam kako je bilo prije 80 godina, ali otkad sam ja živa, a to je pola od toga, Radio Rijeka je stvarno dio identiteta svih nas«, ponosna je Stojiljković.

Kada su na Radio Rijeku došli ljudi koje današnji slušatelji smatraju legendama struke, ili kako ih Čemeljić naziva - 'generacija 60-ih', tada je došlo do jednog velikog pomaka u kvaliteti radijskog programa. »Robert Ferlin, Neva Funčić, Joso Krmpotić, ja. Nešto kasnije je došao Albert Petrović, a tada je glazbeni urednik bio Vjeko Alilović... Mi smo se naslonili na ovu prijašnju generaciju. I bila je to jedna simbioza koja je, po meni, zaista dovela do jednog izuzetno dobrog radijskog programa«, prisjeća se Čemeljić.

I Albert Petrović sjeća se da je uvijek imao veliku podršku od nekih kolega na radiju. »Moram reći, ako je netko zaslužan za to da sam ja krenuo s voditeljskim poslom, jer sam prvotno bio glazbeni urednik, to je bila Ljubica Stipaničić, pokojna urednica Radio Rijeke, koja me i na silu gurala. Ja se ne znam gurati. Ali Ljubica je prepoznala nešto i gurnula me u vatru«, objašnjava Petrović i usput se prisjeća nečega što mu je jednom prilikom rekao pokojni Ivica Vrkić: »On je jednom našao podatak da bez obzira koliko godina radiš u eteru - 30, 40 godina - kad god sjedneš u studio i kad se upali crvena lampica, tebi se u organizmu hoćeš-nećeš pojavljuje stres. Koliki je taj stres ovisi o osobi, ali svaki voditelj kad sjedne, kad se upali svjetlo, ti znaš da ti više nisi doma, da nisi u kafiću s prijateljem, znaš da si vani i da te sluša tko zna tko. Ali dobro, možemo reći da je to ona nekakva pozitivna trema«, kaže Petrović koji je na Radio Rijeku stigao 1992. godine, a između ostalog je poznat po emisiji »Tko je ovdje lud?« i po izvještavanjima s festivala Sanremo.

Kako kaže Ferlin, imali su tu sreću da ih je tadašnji urednik Davor Travaš posložio po energiji. »Bili smo pripadnici iste generacije i bili smo zaluđeni radijem. Nažalost, ovi mladi nisu materijalno vrjednovani koliko bi trebali biti, ali želim im da izdrže jer je i moj prvi honorar bio otprilike za dvije šteke cigareta, i to ne nekih skupih, nego Filter 160 koji sam tada pušio. Gurali smo jedan drugoga jer smo imali tu ljubav prema radiju, prema energijama, prema tom nečem drugačijem«, dodaje.

HRABRO I VESELO

Na kraju, kada govore o željama i čestitkama za veliki 80. rođendan Radio Rijeke, svi suglasno naglašavaju ono najvažnije – kontinuitet i trajanje radija. »Želja je da se okupimo opet u istom broju i za 10 i za 20 godina. Želja je da Radio Rijeka i dalje bude tu«, kaže Alen Čemeljić. »To je jednostavno simbol grada. Kako Riječani kažu – nađemo se kod Riječke banke, nađemo se kod Rozi bara, nađemo se kod Radio Rijeke. Nema više Rozibara, nema više Riječke banke, ali Radio Rijeka je tu. I ja to uvijek ponosno ističem. Zaista mi je to važno reći – ponosan sam što je i dalje tu, na usluzi svojim slušateljima.«

Iva Črnjar ističe da su upravo slušatelji najveći razlog postojanja i motiv za daljnji rad: »Prije svega čestitam našim slušateljima. Jer da njih nema, ne bi postojao ni radio. Oni su ta snaga zbog koje radimo ovaj posao najbolje što možemo. Čestitam i svima onima koji su ga stvarali – ovdje su uvijek radili sjajni ljudi, kreativci i karakteri koji su obilježili generacije. Njima najviše dugujemo ovaj današnji rođendan.«

Na to se nadovezuje i Lena Stojiljković s jednostavnom, ali univerzalnom željom: »Samo da je zdravlja – pa ćemo lako dalje. I neka potraje.« Te riječi možda najbolje opisuju duh Radio Rijeke – radio koji je preživio desetljeća, krize, ratove i transformacije, ali i dalje živi u srcima svojih slušatelja i ostaje jedno od prepoznatljivih mjesta na mapi grada. »Samo neka piče dalje, neka traže svoj put i naći će ga. Ovo što imaju, to im puno vrijedi«, poručuje sada umirovljeni Josip Krmpotić. »Samo hrabro i samo veselo«.

RATNA VREMENA

Ratne devedesete bile su jedno od najizazovnijih razdoblja za Radio Rijeku, ali i vrijeme kada je postala neizostavan dio života svojih slušatelja. »Kad to odvrtim unazad, vidim koliko smo bili mladi, ludi i blesavi. Hrabri. Ono što mladost nosi sa sobom. Bez ikakvih kočnica,« prisjeća se Alen Čemeljić, misleći pritom ponajviše na vremena u eteru s Robertom Ferlinom. Mladi novinari i urednici svakodnevno su ulazili u eter s jednakom dozom energije i prkosa, ne bojeći se kritizirati ni predsjednika Republike, ni ravnatelja HRT-a, ni lokalne političare. »Jednostavno su nam svi bili na tapetu,« kaže Čemeljić uz osmijeh.

No upravo je takva neustrašivost bila ono što je građanima davalo snagu. Prisjeća se, jedna Karlovčanka je godinama kasnije rekla kako su im glasovi s Radio Rijeke »davali životni optimizam dok su sjedili u skloništima za vrijeme granatiranja. Oni dečki su nas spasili«. Program je donosio vijesti, ali i tračak normalnosti, humor i glazbu koji su ljudima trebali jednako kao i informacija. »Bile su to krasne godine, iako ratne,« dodaje Čemeljić. »Tada je Radio Rijeka sa svojim dnevnim programom napravila veliki uzlet«.

»Ljudi bi nam znali reći - dečki, sva sreća što postojite, jer jedino što možemo čuti tamo u Otočcu, u Gospiću, je ili prvi program Radio Zagreba, koji je uvijek svirao komornu glazbu, ili bivše susjede koji su drmali cajke. A mi smo se na Radio Rijeci trudili uvijek svirati normalnu glazbu, kao da se ništa ne događa. Govorili su nam da donosimo dah civilizirane, neratne Rijeke na ratišta«, prisjeća se Ferlin.

40%
radijskih slušatelja u PGŽ-u sluša Radio Rijeku

Đuzin Maraton za pamćenje - 2.040 minuta ili 34 sata u komadu! Točno u 14 sati, 31. prosinca 1987., za pult Radio Rijeke sjeo je legendarni glazbeni urednik Miodrag Đuza Stojiljković – i nije ustao sve do ponoći 1. siječnja 1988.

RADIO RIJEKA

VEDRAN KARUZA

Industrija vrijedna 200 milijardi dolara – jača od filma i glazbe zajedno, mijenja način na koji se igramo, učimo i trošimo

PUNO VIŠE OD IGRE!

Prema posljednjem istraživanju, tvrtke koje se u Hrvatskoj bave izradom videoigara zaradile su tijekom protekle tri godine više od 200 milijuna eura, a procjena govori kako je potencijal ove industrije u Hrvatskoj desetak puta veći. Posebice kada se uzme u obzir brzina kojom se razvija umjetna inteligencija koja se, kao i u ostalim granama IT industrije, i pri proizvodnji videoigrica sve više koristi

Bernard KARAKAŠ

POSAO BUDUĆNOSTI

Da je produkcija videoigara jedan od prosperitetnijih poslova budućnosti, prepoznalo je i nekoliko fakulteta u Zagrebu i Osijeku koji su ove predmete već uvrstili u svoj kurikulum. No najdalje je svakako otišla Novska gdje je prije nekoliko mjeseci počela izgradnja centra za gaming industriju, svojevrsnog kampusa namijenjenog tvrtkama koje se bave izradom videoigara. Otvorenje centra očekuje se 2027. godine, a prostirat će se na oko 8 hektara, gdje će prostorom dominirati arena za e-sport s dvije i pol tisuće mjesta za gledatelje, ali i inkubator s dvoranom za testiranje videoigara, te fakultet posvećen videoigrama kao i studentski dom za 250 korisnika. Nastavlja se to na Poduzetnički inkubator Pismo specijaliziran i usmjeren razvoju tvrtki iz područja videoigara koji je u Poduzetničkoj zoni Novska otvoren još 2018. godine.

Videoigre već su dugo puno više od igre! Kada sljedeći put u autobusu, na ulici ili čekaonici vidite klinca kako na mobitelu igra neku šarenu igricu, kako mu po ekranu mobitela iskaču likovi u blještavim bojama ili loptice koje se odbijaju od ruba do ruba ekrana, znajte da je to dio jednog od najmoćnijih i najvećih poslova današnjice. Naime, vrijednost industrije videoigrica dosegnut će ove godine približno 200 milijardi dolara, što je više od vrijednosti globalne filmske i glazbene industrije zajedno. I ne, klasični igrači igrica nisu pubertetlije i tinejdžeri. Prosječan gamer danas ima 34 godine, a gotovo polovina igrača videoigara su žene.

- Igranje videoigrica mi je oblik opuštanja, relaksacije. Svatko ima neki hobi, netko voli kuhati, netko izrađuje grnčariju, netko čita. Ja volim igrati videoigre na svom mobitelu. I ne košta me nešto puno, u nekoliko sam navrata kupila unutar igrice nekoliko stvari, a za to nisam potrošila više od desetak eura, kaže nam Ivana iz Slavonskog Broda koja svakodnevno bar pola sata provede igrajući Bubbleshooter ili Candy Crush. Kaže, igranje joj djeluje opuštajuće, nakon posla jednostavno se »isključi« i odigra bez prevelikog razmišljanja nekoliko partija.

ZAKON VELIKIH BROJEVA

I nije jedina. Bubbleshooter, igricu u kojoj je potrebno pogoditi šarene loptice, u različitim verzijama do sada je na svoje mobilne telefone diljem svijeta »skinulo« preko 500 milijuna igrača.

Velika vrijednost industrije videoigara temelji se upravo na zakonu velikih brojeva. Sama cijena prosječne igre na mobilnom telefonu nije velika, najčešće koštaju tek par eura dok ih je dobar dio i besplatan. Zarađuje se na prodaji »dodatnih« poteza, virtualne opreme za likove u igri, dodatnih života... Sve to košta tek euro ili dva, no kada se zna da ove dodatke za igre kupuju milijuni ljudi, krajnji iznosi su ogromni.

Tržište je veliko, tržište je gladno. Konkurencija je u cijelom svijetu, kod videoigara nema granica, a prilika za uspjeh je tu, samo treba biti brz, domišljat i kreativan

BORIS PREDMERSKI

Nešto je drugačija situacija kod igrača koji koriste konzole poput Playstationa ili xBoxa. Uz sam uređaj potrebno je kupiti i igru koja košta znatno više od igara koje se igraju na mobitelima. Tako jedna licenca za Call of Duty, legendarnu »pucačinu« iz prvog lica čija se radnja, ovisno o nastavku, odvija na cijelom nizu bojišta, od Normandije do Rusije, košta oko 80 dolara. Ukoliko pak taj isti Call of Duty želite igrati preko interneta protiv nekog od stvarnih igrača razasutih diljem svijeta, to će vas zadovoljstvo koštati dodatnih petnaestak dolara. Svakog mjeseca.

Istina, te su igre, na produkcijskoj razini, tehnološki vrh. Najskuplja ikada napravljena videoigra bila je Grand Theft Auto V, u koju je, kroz razvoj i marketing uloženo preko 250 milijuna američkih dolara. Rezultat – igra je u kratko vrijeme po predstavljanju javnosti zaradila više od šest milijardi dolara. S ovim iznosom »pomela« je sve dotadašnje konkurente, sve filmske blokbustere i glazbene hitove te je proglašena najprofitabilnijim zabavnim projektom u povijesti.

MIKROPLATFORME

Uz same igrice tu je i »popratni sadržaj«, odnosno turniri i streaming sadržaj preko interneta koji također generiraju ogromne prihode i oko kojih se »vrte« užasno veliki novci. Tako je turnir The International – Dota 2, koji je održan 2021. godine imao nagradni fond od 40 milijuna američkih dolara namijenen najboljim igračima u nekoliko kategorija. Za usporedbu, to je tek nešto manje od ovogodišnjeg nagradnog fonda na Wimbledonu, ili dva puta više od nagradnog fonda na Miami Open turniru u tenisu. Streaming sadržaj, odnosno prenošenje igara »u živo« koje igraju poznati igrači preko interneta također generira velike prihode, a samo na Twirku, jednoj od popularnijih platformi ovog tipa svakodnevno se bilježi preko 30 milijuna posjeta.

Ipak, većina prihoda od videoigara danas dolazi preko mikroplatformi, odnosno preko igrica instaliranih na mobilnim telefonima korisnika diljem svijeta. I svatko s pametnim telefonom, a danas je u zapadnom svijetu to gotovo svaka osoba starija od desetak godina, može, bez problema »skinuti« na uređaj igru kakvu želi i povremeno se s njom pozabaviti. Čak i djeca koja nemaju bankovnu karticu su dobri potrošači. Iako sami najčešće ne mogu kupovati tokene ili plaćati za neki oblik dodatne opreme, imaju nešto što je vrijedno. A to je pažnja. Njima se na zaslonima mobitela pred početak bilo koje »besplatne« igrice serviraju oglasi. A oglasi, bilo za čokoladu, novi film u kinima, ili nešto treće, se naplaćuju. Ujedno, kroz igrice se stvaraju i djeci namijenjeni brendovi pa su klinci danas, uključujući i klince u Hrvatskoj, zaluđeni Minecraftom. I »napadaju« roditelje da im kupe torbe s Minecraftovim znakom, odjeću u stilu Minecrafta, peronice, igračke... A sve je to počelo s igricom koja je lansirana prvo na računalima, potom na mobilnim telefonima i video- konzolama.

Na kraju je snimljen čak i igrani film Minecraft, a klinci, ali i stariji igrači, doslovno su zaluđeni ovom videoigricom kojoj je cilj izgradnja novih gradova u 3D-u. Minecraft je najprodavanija videoigra ikada, a od 2011. kada je prvi put predstavljena prodano je preko 300 milijuna primjeraka. Na što dolaze milijuni komada »merchandisea«, majica, šalica, odjeće, privjesaka, svega što se moglo na bilo kakav način komercijalizirati. Inače, Minecraft se danas koristi i u cijelom nizu škola radi podučavanja osnova programiranja, ali i razvoja kreativnosti kod djece i učenika.

DOBRA IDEJA

Iako se na prvi pogled čini jednostavnim, razvoj nove videoigre prilično je složen proces koji može trajati godinama. Sve počinje s idejom i scenarijem gdje timovi razvijaju koncept i oblik igre, razrađujući priču, likove koji se pojavljuju, ali i cjelokupnu mehaniku igrice.

- Dobra ideja ključna je za uspjeh projekta nove video- igrice. Ideja mora biti kreativna, zanimljiva, mora privući, ali i zadržati igrača. I ta se priča razrađuje do u najsitnije detalje, a tek nakon toga može se ići na samo programiranje, kaže nam računalni programer Boris Predmerski koji je sudjelovao u nekoliko ovakvih projekata.

Nakon što je priča definirana i koncept, više ili manje, zatvoren, kreće se s programiranjem, pisanjem programskog koda koji pokreće igru. Istovremeno, grafički dizajneri stvaraju dvodimenzionalne i trodimenzionalne vizuale, likove i okruženje, kao i korisničko sučelje, odnosno sve ono što će igrač na kraju vidjeti na zaslonu svoga uređaja. Tu su i zvučni dizajneri, glazbenici i kompozitori koji

34
godine ima prosječan gamer, a gotovo polovina igrača videoigara su žene

iSTOCK

Dobra ideja ključna je za uspjeh projekta nove videoigrice. Ideja mora biti kreativna, zanimljiva, mora privući, ali i zadržati igrača. I ta se priča razrađuje do u najsitnije detalje, a tek nakon toga može se ići na samo programiranje

BORIS PREDMERSKI

stvaraju glazbu, ali i zvučne efekte.

Kada se svi ovi elementi sklope u jednu cjelinu, tek onda počinje testiranje cijelog proizvoda, ne samo kako bi se provjerila igrivost već i otkrile eventualne greške ili bugove, osiguravajući tako da cijela priča »teče« glatko, bez grešaka i zastajanja, da iskustvo igrača bude na vrhunskoj razini.

- Tek kada je gotova produkcija igre, počinje onaj bitan dio u životu svake videoigre. Izdavanje, promocija i distribucija. Bitno je osigurati da se igra probije na tržištu, da provuče igrače, da je oni skinu na svoje mobitele, ali i da je redovno igraju. Jer samo to jamči komercijalni uspjeh projekta, kaže nam Predmerski.

ZAPAŽENO MJESTO

Iako je relativno mala kao tržište, Hrvatska ipak ima prilično zapaženo mjesto na globalnoj gejmerskoj sceni. U Hrvatskoj, naime, postoji nekoliko stotina tvrtki, većih ili manjih koje vrlo aktivno rade na stvaranju novih video- igara ili njihovih komponenti. Svakako jedna od poznatijih je Croteam, tvrtka koja je još 2001. izdala igru Serious Sam:The First Encounter koja je postala svjetski poznata. Igra je inače doživjela još nekoliko nastavaka, a posljednji je izdan u travnju 2022. pod nazivom Serious Sam:Tormental. U Hrvatskoj, točnije u Dubrovniku, se održava i Reboot Develop Blue, jedna od najprestižnijih gaming konferencija u Europi na kojoj sudjeluju tvorci najprestižnijih svjetskih hitova s polja videoigrica. Tu je i InfoGamer, zagrebački sajam videoigara i prateće industrije koji je prerastao u jedan od najvećih gaming sajmova u ovom dijelu Europe.

- Nema sumnje kako je razvoj videoigara industrija koja obećava, industrija koje će se u nadolazećem vremenu sve više i više razvijati. A tu se može uspjeti samo ako se prate najnovije tehnologije, i ako se pažnja posveti kreativnom dijelu izrade videoigara. Tržište je veliko, tržište je gladno. Konkurencija je u cijelom svijetu, kod videoigara nema granica, a prilika za uspjeh je tu, samo treba biti brz, domišljat i kreativan, kaže Predmerski.

I ima tu definitivno osnove. Prema posljednjem istraživanju, tvrtke koje se u Hrvatskoj bave izradom videoigara zaradile su tijekom protekle tri godine više od 200 milijuna eura, a procjena govori kako je potencijal ove industrije u Hrvatskoj desetak puta veći. Posebice kada se uzme u obzir brzina kojom se razvija umjetna inteligencija koja se, kao i u ostalim granama IT industrije, i pri proizvodnji videoigrica sve više koristi.

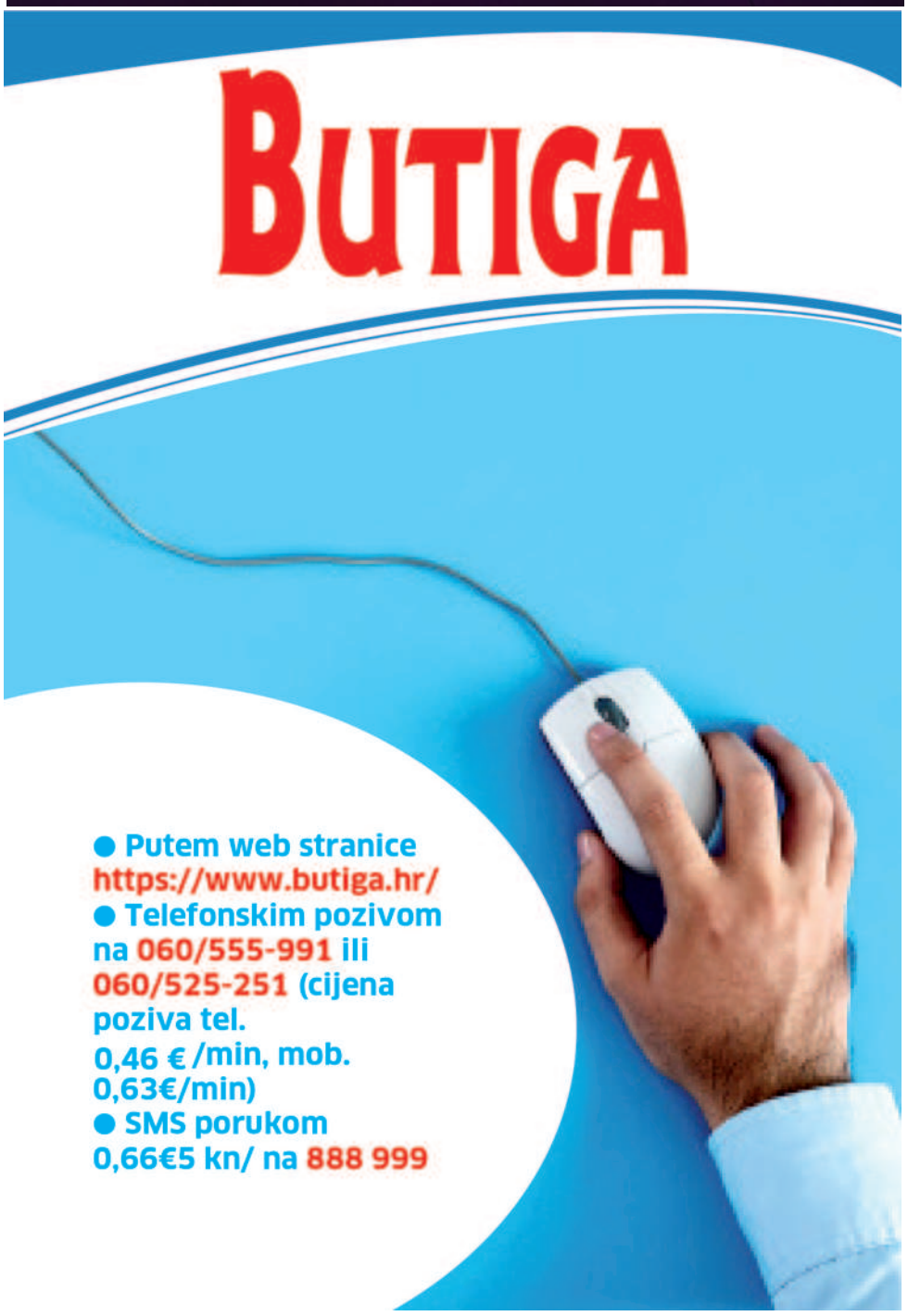

Zagrebački plesni ansambl obilježava značajan jubilej

SVAKODNEVNO SE BORIMO STVARATI NOVU PUBLIKU

To je mukotrpan posao, nekada je naporan jako, nekada malo manje, ali istina jest da ne možemo reći kako nam publika cvate. Kad se kreneš s tim baviti, ne pitaš se hoćeš li imati novca, jer znaš da nećeš. Ne pitaš se hoće li ti život biti jednostavan, jer znaš da neće. Ako kreneš razmišljati o tim stvarima, ne bi nikada ples izabrao. Ali da, sigurno mora biti ta neka crta u čovjeku, neka doza tvrdoglavosti i upornosti u radu s vlastitim tijelom jer to stvarno je konstantna žrtva, ističu Petra Glad Mažar i Petra Valentić u znak odobravanja kima glavom

55 godina postojanja

Voditeljice Petra Valentić i Petra Glad Mažar

JELENA JANKOVIĆ

Siniša PAVIĆ

Nemamo baš, nijedna od nas, toliko godina da se baš svega sjećamo - u startu će Petra Glad Mažar, dok joj kolegica Petra Valentić u znak odobravanja kima glavom.

- Sad mi je glupo reći da se čini kako zajedno nemate 55 godina, koliko ih ove godine obilježava Zagrebački plesni ansambl - velimo.

- E, skupa imamo, ha, ha, ha - na to će dvije Petre.

- A i što je tih 55 godina, ako ih je meni toliko. Ništa - sad se već gorko šali novinar na svoj račun.

- Ništa. Beba ansambl - smiju se voditeljice, odnosno ravnateljice ili suravnetljice Zagrebačkog plesnog ansambla.

Ovaj se razgovor povodom spomenutih 55 godina koliko je prošlo od osnutka Zagrebačkog plesnog ansambla zapravo počeo kovati dan ranije. Novinar je »morao« poći u Zagrebački plesni centar na premijeru predstave »Petricore« pa da izbliza vidi što se tu pleše. I spomenuta predstava i predstava »Bez niti« što je u četvrtak vidio Svetvinčenat dio su obilježavanja tog jubileja.

- Zagrebački plesni ansambl najčešće radi jednu veliku ansambl predstavu godišnje, a ove godine smo se odlučili za predstavu »Petricore« koja se dogodila na nešto manjoj sceni nego što su nas ljudi navikli vidjeti, dakle u Zagrebačkom plesnom centru umjesto u Zagrebačkom kazalištu mladih. Uz to smo se ove godine odlučili raditi i jednu site-specific predstavu s našim bivšim članom i plesačem Ognjenom Vučinićem. Naravno da kroz produkciju dvije nove predstave simbolički obilježavamo obljetnicu, međutim bilo bi puno bolje kad bismo tu obljetnicu mogli konkretnije obilježiti. Nismo zasad dobili sredstva za takvu vrstu projekta, ali se nadamo da ministarstva i grad više vole okrugle obljetnice, pa čekamo 60. - ističe Glad Mažar.

I UGODE, I NEUGODE

Već je ovim Glad Mažar dotakla i načela podosta toga što ZPA jest i što ga muči. No, ajde da novinar najprije

> **Mislim da je najveći problem što cijela grana plesne umjetnosti spada pod nezavisnu scenu. Svi se financiramo iz istog bazena i uz to patimo od pomanjkanja prostora**
>
> PETRA VALENTIĆ

JELENA JANKOVIĆ

prijavi kako mu je bilo na predstavi.

- Sve što se naveli u programskom letku je istina. Bilo je tu i ugode i neugode, i složenosti suživota, i slavlja snage i zajedništva. Meni je jedino žao što je plesačice nakon toliko truda oprala na pozornici kiša, makar bila simbolička - priznajemo.

- Meni je ta kiša bila više neka vrsta nagrade i osvježenja. Ljetni pljusak... Tko nije volio pljuskove ljeti, dok su još pljuskovi bili normalni - smije se Glad Mažar.

- Čekanje kiše je uvijek onaj gori dio. Kad padne onda je olakšanje. A nitko ne bi doživio kišu na taj način da nije do naših ne samo sjajnih koreografskih suradnika nego plesačica, članica ansambla. Drago mi je da ste osjetili njihov trud i zaista želim naglasiti da je upravo ova postava ansambla, a to su Linda Tarnovski, Silvija Musić, Lara Kapeloto, Iva Katarinčić i Dora Brkarić, vrlo složna, povezana, scenski zanimljiva i nevjerojatno otvorena prema različitim temama i formatima suradnje. Mislim da se to jako vidi u ovogodišnjim projektima - ističe Valentić.

Mala dvorana Zagrebačkog plesnog centra bila je puna. Atmosfera prava premijerna. Vidi se da je to draga i dobra i stabilna zajednica, ali svejedno je tu pitanje imaju li plesači suvremenog plesa, pa i ZPA, problem s publikom!?

- Imate li problem s razumijevanjem toga što prezentirate, s dometom plesnih predstava? - pitamo.

- Suvremeni ples ne spada među komercijalne stvari i samim tim ne privlači a priori sve. Nije tako ni oglašavan, financijska sredstva su takva kakva jesu, a nema ni kanala koji govore kako da ljudi dođu do suvremenog plesa. U školama se, primjerice,

BROJNA PRIZNANJA

Zagrebački plesni ansambl (ZPA) utemeljila je plesna umjetnica Lela Gluhak Buneta 1970. godine. Kroz godine postojanja i smjene više umjetničkih voditelja, ZPA kontinuirano inzistira na originalnim autorskim projektima, visokoj umjetničko-izvođačkoj razini i performativnoj snazi izvođača. Suradnje s koreografima i pedagozima iz zemlje i inozemstva te raznim umjetnicima iz domene kazališne, glazbene i likovne umjetnosti, doprinijele su jedinstvenoj spremnosti ansambla da odgovori na izazove najrazličitijih autorskih poetika i podiže razinu svojih produkcija. Kao takav, ZPA je obilježio karijere velikog broja hrvatskih plesača i plesnih autora koji danas uspješno djeluju u zemlji i inozemstvu. Za doprinos razvoju hrvatskog kazališta Zagrebački plesni ansambl nagrađen je Nagradama hrvatskog glumišta u kategoriji najbolje koreografije (2004., 2012., 2018.), najbolje plesačice (2004., 2016., 2022.), najboljeg plesača (2004., 2006., 2012.), najbolje scenografije (2006.), te najbolje plesne predstave u cjelini (2008., 2012.). Zagrebački plesni ansambl svoje radove kontinuirano predstavlja u kazalištima i na festivalima u Hrvatskoj, a kao hrvatski predstavnik gostovao je diljem svijeta; u gotovo svim europskim zeljama te u Rusiji, Izraelu, Južnoj Koreji, Egiptu, Dominikanskoj Republici i Meksiku. Godine 2000. ZPA je pokrenuo Festival plesa i neverbalnog kazališta Svetvinčenat. Godine 2011. ZPA je ustanovio Mediteranski plesni centar.

»Tartuffe«

JELENA JANKOVIC

»Bolero«

ANDREJ LAMUT

»Geometrija daha«

»Petricore«

JELENA JANKOVIC

još uvijek ide u kazalište pogledati neke dramske predstave, neki balet, ali u kurikulumu i dalje nema suvremenog plesa. I ako se sve to stalno ignorira teško će ljudi sami od sebe naći plesnu predstavu. Svakodnevno se bavimo s tim da stvaramo novu publiku i da je privlačimo. To je mukotrpan posao, nekada je naporan jako, nekada malo manje, ali istina jest da ne možemo reći kako nam publika cvate - iskreno će Valentić.

Slično kazuje i Glad Mažar.

- Često se nas pita: »A publika?« Ja iz tog pitanja odmah iščitavam kao da je to samo naša odgovornost. No, stvar je puno šira. Zagrebački plesni ansambl je tu 55 godina, a suvremeni ples postoji već više od stoljeća i itekako je prepoznat u smislu svoje vrijednosti. Tu postoje neka imena, tu postoji literatura, ali nitko se nije potrudio da suvremeni ples objasni u nekom školskom kurikulumu kao vrstu umjetnosti - ističe Glad Mažar.

KONSTANTNA ŽRTVA

Pa ga se, dodaje, tretira kao neki vid zabave, rekreacije ili sportske aktivnosti, a opća javnost ga još uvijek rijetko doživljava kao ravnopravnu formu izvedbene umjetnosti. Onaj tko je na koncu odgledao i »Petricore« teško može razumjeti zašto je odnos prema suvremenom plesu i dalje ovakav.

- Ja mislim da je pravo pitanje zašto bi se itko odlučio baviti ovim poslom kad vidi u kakvim uvjetima funkcionira kulturni sektor. Ali, kad se kreneš s tim baviti, ne pitaš se hoćeš li imati novca, jer znaš da nećeš. Ne pitaš se hoće li ti život biti jednostavan, jer znaš da neće. Ako kreneš razmišljati o tim stvarima, ne bi nikada ples izabrao. Ali da, sigurno mora biti ta neka crta u čovjeku, neka doza tvrdoglavosti i upornosti u radu s vlastitim tijelom jer to stvarno je konstantna žrtva - priznaje Valentić, i sama plesna umjetnica.

Eto trena za zapitat se što li je prije 55 godina ponukalo Lelu Gluhak Buneta da osnuje ZPA.

- Nismo tu bile pa nemamo sjećanja, ali zna se da je postojao najprije Studio za suvremeni ples od kojeg se dio ansambla »odmetnuo« pod Lelinim vodstvom. U principu, htjeli su raditi nešto malo drugačije, avangardnije. Radila je ona puno svojih koreografija, surađivala s televizijom i tako je nastao ZPA koji zatim mijenjao voditelje - priča Glad Mažar.

Mare Sesardić, Mirna Žagar, Jasminka Neufeld, Snježana Abramović, a onda producentica Petra Glad Mažar kojoj se prije koju godinu pridružila i Petra Valentić. Bome i nisu to nepoznata imena, baš naprotiv, a to onda govori da i nije suvremeni ples nevidljiv.

- I nije, ali nema podršku koju zaslužuje. Mislim da je najveći problem što cijela grana plesne umjetnosti spada pod nezavisnu scenu. Svi se financiramo iz istog bazena i uz to patimo od pomanjkanja prostora. Umjesto da se suvremeni ples koncentrira u jedan prostor, i tek povremeno programira na manjim scenama, bilo bi važno da ga kazališta u Hrvatskoj češće prepoznaju i uvrste u svoje repertoare, po uzoru na velike europske kuće - naglašava Valentić.

S druge strane jedna od odrednica ZPA od samog početka je suradnja s doslovno cijelim svijetom. I predstavu »Petricore« su tako režirali, koreografiju joj osmislili, Igor i Moreno, jedan Španjolac drugi Talijan. Ta univerzalnost plesnog jezika ne poznaje granica i to je ono možda i ponajveće i najvrijednije.

- Mislim da sam se kao mlada producentica zato i zaljubila u suvremeni ples. Zato što nema jezičnih barijera, što je potpuno ogoljelo i jako iskreno, i u svemu što gledate imate priliku upisivati neka svoja značenja. Na jednoj skroz romantičnoj razini ja sam se u sve to zaljubila i ostala. Kroz sve te godine mislim da sam razvila još veću ljubav, ali zavidna sam plesačima. Imam, naime, osjećaj da ja samo gomilam probleme, a oni ipak imaju to neko umjetničko olakšanje. Ipak im na kraju padne kiša - duhovito će i iskreno Glad Mažar.

Zagrebački plesni ansambl njoj je jednostavno prirastao srcu.

- Definitivno mi je čast da sam već dugo uz ZPA, jer mi se čini da je iz njega dosta toga krenulo. Krenulo zbog toga jer su u njemu bili neki super ljudi koji su to gurali i pokazalo se da su postali najznačajniji plesni festivali u zemlji - priča Glad Mažar.

FESTIVALIZACIJA KULTURE

Razgovor s bivšim članovima i voditeljima otkrit će da je pod vodstvom Mirne Žagar krenula smotra iz koje su se razvila prva gostovanja, a zatim i Tjedan suvremenog plesa. Snježana Abramović je krajem 90-ih na poziv Istarske županije došla u Istru, u Svetvinčenat pokrenula Festival plesa i neverbalnog kazališta. I to što se u Istri začelo početkom 90-ih traje još uvijek, premda od lani na malo drugačiji način.

- Kolegica Petra i ja donijele smo odluku da festivala više nema. Lani smo obilježili 25. izdanje, publika je bila brojna, festival je kotirao dobro, i upravo zato je odluka bila teža. To je bio rezultat dugih promišljanja i vaganja. Svjesno smo preuzele rizik i odabrale teži put - kazuje nam Glad Mažar.

Festival je, veli, bio respektabilna manifestacija, uspješna, koja se događala po određenoj recepturi. Paralelno s festivalom, na inicijativu tadašnje voditeljice, pokrenuta je priča o Mediteranskom plesnom centru. Svetvinčenat je to dobro prihvatio pa su već 2010. krenuli prvi dogovori za plesne rezidencije, a stari društveni dom postupno se preuređivao u prostor u kojem se može raditi cijele godine.

- Festivalizacija kulture je nešto drugo, velika tema i razumijem zašto je još uvijek važna. Ali, ako smo već u Istri razvili publiku i imamo prostor koji ima potencijala razvijati se, zašto bi sve to radili samo tri dana - kaže Glad Mažar.

- Čini nam se da ima više smisla. Jer, program se ionako odvijao kroz godinu, a sada smo samo stavili veću pozornost na to da predstave ne budu samo kroz jedan mjesec. Uz to je osim predstava i drugih sadržaja rezidencija, radionica. Želimo da taj prostor raste, a ako to želimo moramo se s njim i baviti - naglašava Valentić.

- Mi to ne doživljavamo kao kraj, već kao novi početak - zaključuje Glad Mažar.

Pitamo Valentić zbog čega je zapravo važno plesaču da je član ovakvog jednog ansambla.

- Meni je to bilo važno jer volim imati neki red, volim imati sistem. Ali, mislim da nije svima to važno, plesači su različiti i nekom to više paše nekom manje. Sad ću ukrasti jednu od Petrinih rečenica, pa reći da je ansambl samo etapa u životu plesača. Ansambli u Hrvatskoj pružaju sigurnost u smislu novca kojeg plesač mjesečno dobiva, premda to nije ništa previše da se može živjeti samo od toga. Ansambl pruža i određen broj izvedbi, daje plesaču mogućnost da se kao član ansambla bavi plesom, samo tim zvanjem. Nije tu još uvijek institucija, nisu to još uvijek idealni neki uvjeti, ali možeš plesati. Imaš radno vrijeme, tvoje je da dođeš na trening, da imaš probu, imaš izvedbe.

»Never Again«

JELENA JANKOVIC

JELENA JANKOVIĆ

Mislim da sam se kao mlada producentica zato i zaljubila u suvremeni ples. Zato što nema jezičnih barijera, što je potpuno ogoljelo i jako iskreno, i u svemu što gledate imate priliku upisivati neka svoja značenja

PETRA GLAD MAŽAR

Imaš i slobodan dan nakon izvedbe, a netko ti organizira kada ideš na put, gdje gostuješ, gdje spavaš. U tom smislu je to važno i korisno - objašnjava Valentić.

NIJE SVE U GLAVI

U ansamblu je jamačno i lakše zapamtiti i uvježbati sve što su plesačice otplesale u predstavi »Petricore«. Priznati valja, fascinantno je kako plesači usvoje svo to gradivo. Običnom smrtniku čini se nevjerojatnim. Smije se na ovo Glad Mažar, kaže možda upravo to čuđenje i nju drži u ZPA-u.

- Imam neku vrstu velikog poštovanja prema tim glavama, toj matematici i brojevima. Možda je neobično da to govorim nakon 11 godina koliko vodim ansambl, ali mislim da je upravo to moje čuđenje ono što me drži motiviranom - smije se Glad Mažar. Valentić će sve to pojednostaviti, reći da se predstave rade u suradnji s koreografima, kroz razmjenu ideja, improvizaciju, različitim koreografskim alatima.

- Većinu materijala što ga gledamo na sceni su plesači vjerojatno i kreirali. A onda drugačije radi i mozak i tijelo. U principu tijelo jako pamti. Nije sve u glavi - ističe Valentić.

No, tu je, dakako i prije svega, reda, rada i discipline.

- S jedne strane ništa bez discipline, a s druge um vam mora biti jako slobodan. Predstave u pravilu otvaraju velika i važna pitanja. Dođe mi da pitam, kakvi su to plesači ljudi - velimo.

Smiju se na ovo dvije Petre, kažu: »Ne biste vjerovali, samo su ljudi.«

- Svaki koreograf ima svoj princip rada, ali do svega se dolazi i pričanjem, razgovorom, pitanjima, ulaženjem u prostore u koje možda netko nekada i ne bi htio ući. Kad sam ja bila u ansamblu, kad je u ansamblu bila malo starija ekipa, nama je sve to bila i jedna svojevrsna psihoterapija, ajmo to tako reći. I terapija, i trening, i sve zajedno. Jer, toliko smo dijelili sve i toliko prijeđeš te neke barijera da tu povratka više nema - jednostavno će Valentić.

Ansambl plesačima dobro dođe da od svog tijela naprave dobar instrument, dodaje Glad Mažar.

- Da ga ugode i pripreme za sve što dolazi poslije. Neki ostanu duže, a neki se posvete nekoj drugoj vrsti rada, bilo autorski, bilo pedagoški. Svi smo dosta povezani, i oni koji su u ansamblu i oni koji su otišli pa se vrate kroz različite projekte. Ognjen Vučinić je bio 15 godina u ansamblu, plesač iz Pule, živio je i radio u Zagrebu, da bi u jednom trenutku bio pozvan u Beograd gdje je stalni suradnik na Institutu za umjetničku igru. Tamo radi pedagoški svaki dan, a nama je bilo zanimljivo da se kroz tu udaljenost ponovno spojimo i da zajedno prođemo kroz neke predstave i da s našim ansamblom radimo neku vrstu tjelesnog osvrta na neke stare teme, stare predstave - ističe Glad Mažar.

Nego, kako je samo ZPA dobio dvije voditeljice!? Je li plesačica »silom« u to ušla, ili je producentica zvala plesačicu da joj ruku da!?

- Ja sam vodila ansambl, a Petra je bila plesačica koja je imala puno pitanja i sva su počinjala sa »zašto«, ha, ha, ha. Mi smo više bili neprijatelji nego prijatelji. Stalno smo jedna drugu gurale preko ruba. Ali kroz to se rodilo i povjerenje i suradnja. Mi jedna drugu zovemo s »moja bolja polovica«, kao da smo u nekoj vezi, jer to je stvarno uska suradnja. Radimo skupa, susjede smo, prijateljice i ansambl je tu kroz 24 sata prisutan - kazuje Glad Mažar.

I RAZLIČITE, I SLIČNE

Valentić će reći da su njih dvije koliko različite toliko i slične. Jednako, uostalom, vole ples. I pri tom dodaje kako mi je jednostavno lakše kad su dvije. Godine 2022. su krenule dijeliti odgovornost i poslove. Ili, kako kaže Glad Mažar, shvatile su kako žele biti u konstantnom sugovorništvu. A kako su dvije Petre zamislile budućnost ZPA, što bi voljele da se sa suvremenim plesom u nas dogodi!?

- Ja bih voljela, u nekoj bližoj budućnosti, da se aktivno ponovno pokrene razgovor i rješavanje pitanja ansambla na nezavisnoj sceni, u smislu da se priključe nekoj instituciji. Mislim da je krajnje vrijeme da se to dogodi. Studio za suvremeni ples broji preko 60 godina, mi 55 i još uvijek smo na istom. Mislim da je to jedini logičan korak i da će, ako se to ne dogodi, vrijeme i način funkcioniranja pojesti ansamble - kaže Valentić.

Onom koji pohodio »Petricore«, onako kako će to učiniti mnogi za slijedeće dvije izvedbe 3. i 4. listopada u ZPC-u, ostaje pitati ulovili muka producenticu kad mu redatelji požele kišu u sred dvorane.

- Ha, ha, ha! Čim nama dođu umjetnici s takvim idejama, nas dvije kolutamo očima - šali se Glad Mažar.

Ali....

- Igor i Moreno su umjetnici koji uvijek idu do kraja. Kada su nam rekli da žele kišu u predstavi, odmah su to potkrijepili jasnim konceptom i modelom kojeg su razvili tako da ih je bilo teško odbiti. Morali smo pokušati i nije nam žao - veli Valentić.

Društvo i društvene mreže tjeraju nas na natjecanje s nedostižnim idealima

UTRKA ZA TIJELOM KOJE NIKADA NEĆEMO IMATI

DIAMOND DOGS

Činjenica je da AI modeli podilaze stereotipima i zapadnjačkim konvencionalnim standardima ljepote, što direktno negativno utječe na percepciju raznolikosti tijela, pa se oni koji ih gledaju, a njihova tijela ne odgovaraju tim standardima, mogu osjećati isključeno ili nedovoljno vrijedno. Hoće li to još više iskriviti naše već ionako dismorfne poglede na tijelo, ili ćemo zbog njih konačno početi razmišljati racionalno i shvatiti da nam je jedino tijelo potrebno za plažu, ono koje već imamo, u svoj svojoj posebnosti i ljepoti?

Lucija SUČIĆ MUDRIĆ

Koliko ste puta ove godine imali priliku čuti ili pročitati frazu »beach body«, odnosno »tijelo za plažu«? No, što to uopće znači? Što je točno tijelo za plažu? Zar ne bi takvo tijelo trebalo biti opremljeno škrgama i perajama umjesto prstiju te bez tjelesnih rupa u koje se može zavući najsitniji pijesak? To bi bila točnija definicija umjesto one totalno nemaštovite koju smo kao društvo konstruirali, a to je da tijelo za plažu mora biti mršavo, mišićavo i s oblinama na pravim mjestima.

OPSJEDNUTI BROJEVIMA

Ako priču sagledamo iz šireg konteksta, dolazimo do pojma tjelesnog ideala, što je veoma stari štos na koji je zbog sveopćeg pritiska što društva, što društvenih mreža, jako lako »pasti«, a ako samo malo zagrebemo po površini zvanoj zdrav razum, za shvatiti je da je ta konstrukcija promjenjiva i - lažna. Drugim riječima, definicija idealnog tijela, kao i ljepote općenito, mijenja se kako god pušu kapitalistički vjetrovi, a na kraju dana najviše koristi od toga imaju velike industrije koje gomilaju zaradu na kompleksima koje sami generiraju. Prilično profitabilan krug, zar ne?

Kao društvo smo nevjerojatno opsjednuti mjerama i brojevima, toliko da ponekad na tome gradimo čitav identitet. Kada govorimo o tjelesnim standardima, veoma su nam važne etikete, a identitet

se raspada kada više ne stanemo u hlače veličine M. Jeste li primijetili da potom kreću opravdanja: »Ali imam takve doma, još manje, pa stanem u njih.« Ako je pak kroj tih istih hlača malo drugačiji i ipak nam bude bolja veličina S, tada se šepirimo kao purani jer, osjećaj je gotovo pa pobjedonosan. No, koga točno želimo time impresionirati?

Činjenica je da tjelesni standardi ponekad prate i njeguju viziju mršavog i vitkog tijela, a ponekad onog s izraženijim oblinama, a od naših se tijela očekuje da se poput plastelina tome prilagode. Društveni pritisak takve vrste pogađa pogotovo mlade žene, ali nikada ne treba zaboraviti da je idealno tijelo - nepostojeće.

Tomu da je kao idealno nepostojeće svjedoči upravo sama povijest. Ako pogledamo unatrag, oko 25 tisuća godina, pronaći ćemo jedan od najstarijih primjera ljudske umjetnosti, famoznu Veneru iz Willendorfa. Taj kipić portretira ženu s veoma istaknutim oblinama, a njeno tijelo je kruškolikog oblika. Znanstvenici još uvijek debatiraju predstavlja li njen tjelesni oblik privlačnost ili plodnost. Kako bilo, činjenica je da ta figurica pruža realnu reprezentaciju idealnog ženskog tijela tog doba.

Oko stotinjak i nešto sitno godina prije Krista, imamo jednu drugu priču. Poznat kip Milske Venere prikazuje ženu s manjim grudima i dugim torzom, što je bilo karakteristično za taj period. Štoviše, umjetnici su žene često prikazivali s prirodnim oblinama sve do 17. i 18. stoljeća. Ponovo, još jedan dokaz kako se sama ideja o ljepoti i lijepom tijelu drastično mijenjala.

U 18. stoljeću na vrata je pokucao korzet. Zašto? Pogađate, kako bi se tijela još više - i doslovce ukalupila u neki novi standard. Korzeti su u 18. stoljeću ocrtavali siluetu pješčanog sata, a krajem stoljeća pojavili su se oni kraći, nalik grudnjacima, da bi slijedili novi modni trend haljina s visokim strukom.

Kroz 18. i u 19. stoljeću idealizirano tijelo, posebice ono koje je promovirala modna industrija, bilo je mnogo oblije i »bujnije«. Izvrsna ilustracija su crteži američkog umjetnika Charlesa Dane Gibsona, koji je crtao slike visokih žena iznimno uskog struka, ali bujnih oblina, koje su se nalazile kao ilustracije u popularnim časopisima i odašiljali poruku curama i ženama kakva im tijela trebaju biti.

POČETAK POREMEĆAJA

Početkom 20. stoljeća, u svijetu umjetnosti, prikaz ženskih tijela bio je dosta promjenjiv. Dok je Henri Matisse slikao vitka tijela, Picasso je prikazivao ona malo više »bucmasta«.

Već u 1920-ima, stvari se mijenjaju, a interes se društva, pogotovo zapadnjačkog, počeo okretati k idealu sve mlađeg, atletskog i vitkog tijela, što je trend koji se zadržao više manje do danas, ali u nešto drugačijoj formi.

Tada su se pojavile takozvane »flapper« djevojke koje su itekako utjecale na etabliranje novog trenda, a simultano su vitka ženska tijela počela preplavljivati časopise. Simptomatično, u to doba pojavila se podosta velika epidemija poremećaja prehrane koja će trajati do 80-ih. Istraživači sa Sveučilišta Wisconsin-Madison u radu objavljenom 1997. godine istaknuli su poražavajuću statistiku koja govori da je u tom periodu idealna žena bila ujedno i najmršavija u povijesti SAD-a.

Još jedna statistika objavljena u časopisu Sex Roles 1986. godine ističe da se omjer grudi i struka među ženama prikazanim u časopisima Vogue i Ladies Home Journal smanjio za oko 60 posto između 1901. i 1925.! Da su se poremećaji prehrane pojavili baš u tom periodu, nije ništa neobično, jer se izgladnjivanje činilo vrlo vjerojatno kao jedini način dostizanja zapravo nedostižnog standarda.

Do kasnih 1940-ih spomenuti se omjer ponovo povećao, a otprilike u to doba javio se novi standard kojem su kumovala tijela pin-up modela i glumica poput Marilyn Monroe. Godine 1953. objavljen je i prvi broj časopisa Playboy, a do kasnih 1960-ih standard se vratio otprilike na istu razinu kakva je bila 1920-ih.

OPSESIJA TJELOVJEŽBOM

Povijesni pomak s preferencije prema mršavijoj građi doveo je do uspona britanskog modela Lesley Lawson, poznate kao Twiggy, i drugih vitkih manekenki koje su postale predvodnice novog tjelesnog standarda, udaljavajući se sve više od pin up modela.

Iako žene više nisu stiskale svoja tijela u korzete, medijske poruke i društveni pritisci da se zadrži »idealno« tijelo i dalje su postojali. Taj ideal sada je mlado i mršavo tijelo, a da bi se to ostvarilo, dijete i ekscesivno vježbanje bili su u punoj snazi. Također, u ovom se periodu bilježio i značajan porast anoreksije.

Iako su slike mršavih žena i dalje dominirale u javnoj sferi, u 80-ima se naglasak počeo prebacivati na snažna, atletska i oblikovana tijela. To je razdoblje kada je tjelovježba bila u trendu, no ponekad do granice opsesije, ponukane vizurama supermodela poput Cindy Crawford i Naomi Campbell.

Tijekom 1990-ih, ponovo se mijenja priča, pa su sada aktualna veoma mršava, »waif« tijela (»waif« tijelo odnosi se na tijelo vrlo mršave, izgledom krhke osobe, obično žene, koja izgleda nježno i ranjivo). Era devedesetih poznata je i kao »heroin chic«, a Kate Moss je oličenje tog trenda, koja je postala svjetski poznato ime zahvaljujući Calvin Klein reklamama ranih 1990-ih. Prema istraživanju objavljenom u časopisu Current Psychiatry Reports, anoreksija je tijekom ove dekade bila povezana s najvišom stopom smrtnosti među svim mentalnim poremećajima.

DRUGA STRANA MEDALJE

Otprilike u isto vrijeme kada je anoreksija divljala, Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) počela je upozoravati na rastuću globalnu epidemiju pretilosti. U načinu na koji su se tijela počela prikazivati u medijima počela se uočavati veoma oštra podjela: ekstremna mršavost se slavila i poticala, dok su se krupnija tijela isticala kao nezdrava i loša. Zahvaljujući tome, razvila se jedna podosta toksična binarna prizma.

Do kraja 2010-ih trend je postalo takozvano »Instagram tijelo«. Točnije, govorimo o licu bez bora i pora, ali zato s mnogo filera i filtera. U toj dekadi je vodeći trend u svijetu tjelesnih standarda bio onaj koji je stigao direktno s trona obitelji Kardashian, a koji uključuje gotovo natprirodne proporcije pješčanog sata. Sjetimo se samo zaluđenosti s treninzima struka, spavanjem s prianjajućom folijom oko struka i sličnim egzibicijama, sve samo ne bi li se približili tijelu kakvo ima Kim. Od ženskog se tijela tad očekivalo da bude mršavo, ali ne previše, s velikim grudima i stražnjicom, a uz to i ravnim trbuhom. Upravo zato jer tomu najviše kumuje genetika, sve je više žena za takav izgled odlazilo pod nož jer govorimo o podosta nemogućem pothvatu.

Kada se predvodnica klana, Kim Kardashian, 2022. pojavila na James Corden showu, bitno drugačija i puno mršavija, ta pojava označavala je svojevrsni početak novog trenda. Implantatima u stražnjici je odzvonilo, kao i procedurama poput BBL-a (»Brazilian Butt Lift« odnosno »brazilsko podizanje stražnjice«), a tjelesni standard dobio je ponovo novu staru dimenziju. Štoviše, danas smo ponovo sve bliže estetici devedesetih nego ikada prije.

NEMOGUĆI STANDARDI

Živimo u dobu u kojem s jedne strane doista volimo i trudimo se njegovati i slaviti različitost (ili se barem praviti da to činimo), dok se s druge strane više nego ikad čini čak i banalnim govoriti o svim navedenim standardima tijela i ljepote jer se natječemo s nečim kompletno umjetnim, a to su AI modeli.

Nakon dekada i dekada jurnjave za standardima ljepote za koje nam je rečeno da i mi možemo tako izgledati ako se jako potrudimo, kako i čemu se sada mučiti stremiti k nečemu što je doista umjetno?

Dovoljno je bizarno to što svoja tijela i lica uspoređujemo s tijelima na internetu koja su većinski rezultat poziranja, svjetla i retuširanja, no kako se natjecati s modelom koji niti ne postoji? Za razliku od tradicionalnog retuširanja i doređivanja fotografija koje su na društvenim mrežama i u medijima, a koje barem kreću od neke stvarne osobe, AI modeli digitalno su stvoreni da izgledaju idealizirano, bez ljudskih »nedostataka« i jedinstvenosti.

Činjenica je da AI modeli podilaze stereotipima i zapadnjačkim konvencionalnim standardima ljepote, što direktno negativno utječe na percepciju raznolikosti tijela, pa se oni koji ih gledaju, a njihova tijela ne odgovaraju tim standardima, mogu osjećati isključeno ili nedovoljno vrijedno.

Hoće li to još više iskriviti naše već ionako dismorfne poglede na tijelo, ili ćemo zbog njih konačno početi razmišljati racionalno i shvatiti da nam je jedino tijelo potrebno za plažu, ono koje već imamo, u svoj svojoj posebnosti i ljepoti?

AI U VOGUEU

Ove je godine, točnije, u kolovozu, u printanom izdanju renomiranog časopisa Vogue objavljen Guessov oglas koji je prikazivao mladu ženu, plave kose, koja nosi novu kolekciju proizvoda brenda. Tek sitnim slovima u kutu stranice, sakrila se informacija da je slika stvorena pomoću umjetne inteligencije. To je bio prvi put da se AI-em generirana osoba pojavila u časopisu! Vogue se ogradio izjavivši da se radi o oglasu, a ne uredničkoj odluci. Svejedno, oglas je polučio brojne kontroverze te su mnogi takvu odluku osudili. Felicity Hayward, plus-size model, istaknula je da zbog korištena AI-ja industrija nazaduje, jer pravi modeli više ne dobivaju angažmane. S druge strane, kreatorice modela Valentina Gonzalez i Andreea Petrescu, za BBC su rekle da im nije cilj potpirivati nedostižne standarde tijela, braneći se da model izgleda realistično i da se ne razlikuje od pravog supermodela. Tvrtka za koju rade još nije eksperimentirala s kreiranjem plus-size žena, tvrdeći da »tehnologija za to još nije dovoljno napredna«...

INSTAGRAM

PRVA HRVATSKA AI INFLUENSERICA

Laura Ris prva je hrvatska influenserica koju na Instagramu prati više od 50 tisuća fanova. Njena priča je da dolazi iz Zagreba i ima 22 godine, a profil joj je prepun umjetnom inteligencijom generiranih fotografija nje, dok je pratitelji obasipaju komplimentima u komentarima, čime se gotovo pa miče granica realnog. »Kako je u Poreču?«, »Lijepa si i zgodna«, »Izgledaš poput anđela«, »Top model« - samo su neki od komentara.

»Ođe,ođe«, mali bistro velikih priča na Trešnjevačkom placu

Prijatelji iz djetinjstva - Pavla Miličić i Romano Nikolić

RADIMO NA REGENERACIJI DUHA

Kuhaju kao da režiraju predstavu, druže se kao da su na sceni, a svaki pjat koji izađe iz kuhinje gledaju kao na malu premijeru, i baš kao u kazalištu, najvažnije im je vidjeti osmijeh publike, odnosno gostiju

Siniša PAVIĆ
Snimio Davor KOVAČEVIĆ

Naše dvije ljubavi su... Zapravo, imamo tri - putovanja, druženje i jedenje s prijateljima, a to onda podrazumijeva i kuhanje

ROMANO NIKOLIĆ

Jelovnik će se mijenjati, ali će uvijek na njemu biti više malih jela da čim više toga probaš s prijateljima

PAVLA MILIČIĆ

Slanutak s pancetom

Slane fritule sa srdelama

8 -15
sati radno je vrijeme bistroa, baš kao prava marendaška adresa

Nanese li putnika namjernika put na Trešnjevački plac, onaj zagrebački koji je valjda najopjevaniji makar Dolac bio centralna tržnica, ne treba mu više lutati. Dobro, dakako da će lutati među bancima s voćem i povrćem, nitko ne kupuje tu tek da ga red prođe, ali ako je kome do dobra zalogaja i čaše vina da prikrati »muke« od pazara taj nema kud nego tamo gdje lijepo piše –Ođe,ođe! Eto baš tako, »Ođe,ođe«, zove se malen bistro što odnedavno djeluje na Trešnjevačkom placu. I nije to »Ođe,ođe« nimalo slučajno, k'o ni ona zastava sa svetim Vlahom što krasi šank. Malo što je tu slučajno, makar su Pavla Miličić i Romano Nikolić kazivali da je slučajno valjda sve osim njihove želje da imaju baš ovakav bistro. A ako se zna da je Pavla producentica, a Romano glumac i redatelj, ili to da ih uz štošta veže i teatar Areterarij u kojem se posve ozbiljne i važne predstave rade, e onda ova bistrološka priča biva još ozbiljnija. Ma, i ozbiljne se priče dade šarmantno i veselo ispričati. Tim više što je u trenu kad je navratila novinarska ekipa marendavati došao i Krešo iz Potjere. Elem...

- Evo vam je, sve se čini, uspjelo preko pjata ući u Potjeru. Slutim, bit će kadtad i neko pitanja što se toođe,ođe blaguje i radi - velimo Pavli i Romanu.

Smiju se njih dvoje, makar uopće ne bi bilo čudo da su slanutak s pancetom i one njihove slane fritule učinile svoje, pa ih učinile Potjere vrijednima. Samo, pitanje za početak je drugo i diktira ga činjenica da je, k'o što rekosmo, Romano glumac i redatelj, a Pavla producentica.

- Što je »Ođe,ođe«!? Je li ovo predstava ili bistro, da ne kažem zalogajnica?

- Vidjet ćete, vidjet ćemo za dvije godine, ha, ha, ha. Bit će zatvaranje spektakularno - šali se Romano.

TRI LJUBAVI

Vrag će ga, naime, znati kako će, štono bi se reklo, tržište odgovoriti na uskrsnuće atipična bistroa na tipičnoj tržnici. Na sreću, zna Romano o svemu i ozbiljnije.

- Naše dvije ljubavi su... Zapravo, imamo tri: putovanja, druženje i jedenje s prijateljima, a to onda podrazumijeva i kuhanje - kreće Romano.

Ma, ne da vrag novinaru mira, ako to već nije čista đelozija.

- Ma, kakav kuhar, a u vas ni grama viška. Mršavi kuhar i mršavi mesar, nema ništa suspektnije - velimo.

- To je do metabolizma - kratko će Romano.

- Radimo jednako, on smršavi deset kila, a ja dobijem tri - na to će Pavla.

Metabolizam. Ajde, i to smo riješili. Nego one ljubavi...

- Od početka je tako da gdje god nas dvoje putujemo i gdje god dođemo odma' nas dvoje odemo na pjacu. Prvo ćeš nešto popit', a tek onda vidjet' što se jede. Tako je od Campo de Fiori, preko Rialta, Barcelone, do Pariza - priča Romano.

Tako se, veli, rodila ideja, ideja da se dođe, pojede, uživa, u rano popodne dođe doma i krene s pripremama za novi dan.

- Jer volimo jutrom prošetat' do placa, vidjeti što ljudi imaju u ponudi i što nas inspirira za našu kuhinju. Zapravo, tako upoznaš i ljude i novu kulturu. Najviše ljudi možeš upoznati na placu. Tu vidiš toliko različitih karaktera da to ni pohvatat' ne možeš - veli Romano.

Tržnice svjetske. Zaludu je tu pitati

koja im je od viđenih najviše pri srcu, sve im drage, makar su, vala, najčešće nekako na onoj u Veneciji. Samo, čini se nama da je nabrajajući one ljubavi njihove Romano zaboravio jednu - Dubrovnik.

- Sudeći po vinima u bistrou, po omotu LP-a Tereze Kesovije, po zastavi svetog Vlaha, namirnicama, vinu, rakiji što s juga dolaze, vi kao da se otamo makli i niste - primjećujemo.

- Dubrovnik jest ljubav, ali naš život je trenutačno Zagreb. I ne možemo pobjeć' iz Zagreba ni radi naših drugih poslova što ih imamo. Nekako smo htjeli taj djelić Dubrovnika, a koji nosimo svuđe s nama, da ga zapravo donesemo na ovu lokaciju koja nama nije ništa spektakularno jer puno ljudi iz Dubrovnika jest u Zagrebu - objašnjava Romano.

Pritom veli kako ništa novo nisu oni tu na plac donijeli, osim što su se odvažili svijetu dati neki svoj mali segment nostalgije i ljubavi prema svom djetinjstvu, gradu i prijateljima. Pa da bistro bude podsjetnik na sve to.

- Sad mi na pamet pada kako bi zgodno bilo da je vrata do na jednu stranu slična splitska priča, a vrata do na lijevu recimo kvarnerska - priznajemo.

- Zdrava je konkurencija najjača stvar na svijetu - k'o iz topa će Romano.

ŠEFICA U KUHINJI

Priznati valja da teško da su bolju poziciju za svoj bistro i mogli izabrati, pogotovo iz perspektive onog k'o je u kuhinji. Praktički je ogromna smočnica cijeli dan tu pred nosom.

- Nas dvoje smo dvije godine čekali da se otvori natječaj. Konačno, nakon dvije godine, otvorio se natječaj, konačno smo se prijavili i dobili smo natječaj za prostor. Mogli smo zaista otvoriti bistro bilo gdje u Zagrebu, ali onda nas to ne bi podsjećalo na sva ona naša putovanja. Ovdje smo kao na putovanju - iskreno će Romano.

Pavla govori manje, ali Pavla kuha više. Pavla je šefica u kuhinji.

- Trenutno. Romano će nam pripremiti odličan jesensko-zimski jelovnik, od početka do kraja - smije se Pavla.

Ma, smijala se, ne smijala, moglo bi tako i biti. Jer kad Pavle nema, potegne Romano, a kad Romano režira, potegne Pavla. Prvi koncipiran jelovnik je bio onaj proljetni, sa šparogama, jagodama i artičokama, ali je čekanje svih dozvola odvelo sve u ljeto. Ljeto, pa i ovo kasno, na jelovnik je donijelo među ostalim fritule od mola na rikuli s tartarom i limunom, pa prikle (a prikle su samo drugi naziv za fritule op.a.) od crnih i zelenih maslina s rozulinom, pa balančane i srdele punjene pestom što uz krumpir na salatu ide. I bome, cijene su prijateljske, a porcije sve stvorene za dijeljene. Vabi i ono dnevno jelo koje je svaki dan drugo, taman da svijeta stalno oće ima. A hrana izlazi iz kuhinje i brzo i lijepo.

- Jelovnik će se mijenjati, ali će uvijek na njemu biti više malih jela da kad dođeš čim više toga probaš s prijateljima. Zato su i cijene takve kakve jesu da se proba tim više toga - poručuje Pavla.

- I sve su to jela koja mi jedemo kad smo na otoku, kad smo u Gradu, samo u nekoj malo modificiranoj varijanti - dodaje Romano.

ŠTO BOG DA

Gledano sa strane sve o čemu govore i što rade čini se lako.

- Vi ste pametan neki svijet, bit će da ste unaprijed znali i mogli pretpostaviti što vas sve čeka - velimo.

- Nismo pretpostavili ništa. Sve smo krivo pretpostavili - na to će Romano.

Ima on i objašnjenje.

- Ne možeš sve znat' dok ne upoznaš plac i ne živiš s njim. Mi sad živimo tu i onda vidiš i koje su navike ljudi, i kojim danom netko ide na plac, a kojima ne, onda upoznaš ljude. Ponedjeljkom zato ne radimo isto kao i muzeji u svijetu - kazuje Romano.

- Dobro, ima logike kad je ovo gastronomija koliko i kultura - velimo.

- Pokušavamo da bude jednostavno, kao što ja mislim da i kultura treba biti lijepa i jednostavna. Tako barem želimo da bude naša ponuda - poručuje Romano.

A sve je počelo zapravo lani s fritulama, i s kućicom na zagrebačkom Adventu. Njihove fritule bile su dobrodošla novost, njihov pristup gostu onako blagdanski blag, a posveta rodnom gradu valjda najbolja moguća. Pitamo ih je li to adventska kućica bila samo pokušaj pa što Bog da, ili dio većega plana!?

- Kod nas je sve samo pokušaj pa što Bog da - na to će Pavla.

- I predstave, ha, ha, ha. Ma mi smo krenuli na Advent iz želje da zajedno nešto radimo. Nas dvoje se znamo već 32 godine. U Gradu živimo kuća do kuće, ali nismo bili baš najbolji u djetinjstvu - priče Romano.

- Tko je za to bio kriv - pitamo.

- Ja sam bio kriv - pošteno će Romano.

- Bio je dosadan - precizira Pavla.

Ono što je bitno da su njih dvoje, kako kaže Romano, uvijek imali ideju.

- Uvijek smo u veselom društvu kazivali: »Joj, kad mi otvorimo...« Tako to čovjek kaže za tisuću stvari, pa nikad ništa, a ona i ja smo dovoljno ludi da smo zaista tu jednu stvar, od njih tisuću, i napravili - jednostavno će Romano.

Napravili i to zato da čim češće vide da im gosti dođu da se druže, da dogovore nešto uz čašu vina, da nije sve samo »idemo na piće« i »idemo na večeru«, već da ima i »idemo na marendu«. Radno je vrijeme stoga, barem za sad i do daljnjeg, od 8 do 15, makar nisu večernje sate posve prekrižili.

- Ali to će više bit' uz neke popratne programe, uz kakav koncert, neku glazbu... - kazuje Pavla.

Moralo bi bit' kakvog scenskog prikaza kad je »gazda« redatelj.

- Stremimo mi k tome da se nešto takvog događa, za neke stvari trebaju i dozvole i nadamo se da će i Tržnice i Grad imat za to sluha da se ponekad nešto dogodi, plac oživi na neki nov način - mudro će Romano.

ZAJEDNIČKA BORBA

A to što ima bistro neće ni malo, rezolutno će Romano, štetiti njegovom kazališnom angažmanu. Evo u Dubrovniku taman režira predstavu koja se bavi zaboravom i zaboravljanjem. Možda je, tko zna, i ovaj bistro dio njegova truda da važno ne zaboravi!?

- Nije, nije, ovo je naša zajednička borba. Ali, nije to naša jedina zajednička borba, pa je tako Pavla primjerice radila i u Arterariju. Nekako

Krešimir Međeral Sučević uživao je u marendi

I u kazalištu i u bistrou čekaš hoće li publika biti zadovoljna skuhanim

ANITA DELIĆ MATIĆ

smo i poslovno nastojali da nam se životni putevi križaju, samo je dosad bilo u drugim ulogama. Ovdje su uloge podjednake i njeno je koliko moje, a moje koliko i njeno. Poanta je da možemo i mi uživat' od ovog što smo napravili - ističe Romano.

- I privučʼ što više mladih kreativnih ljudi koji će učiniti zajedno s nama da cijele priča raste. Tako se u Arterariju dogodilo i tako će se, nadamo se, dogoditi i ovdje - kaže Pavla.

Malo kazalište kojem ide dobro, pa mali bistro.

- Nadam se da će mali bistro ić' puno bolje od malog kazališta - na to će Romano.

A da ih je spojit'!?

- I to je plan jedan dan, možda. K'o što vani to i može - nema ništa protiv Romano.

Romano i Pavla. Ako je suditi po posjetu, savršena je to kombinacija. Uostalom, jada se Pavla, toliko se dobro i dugo znaju da nitko više protiv njih ne želi igrati asocijacije ili na trešetu, jer im je pogled dovoljan da znaju pojam ili tko kakve karte drži u ruci.

- Vas valjda samo spiza posvadit' može - velimo.

- Nas sve može posvadit' - oni će u glas.

Ali...

- Svađamo se stalno, ali za pet minuta je mir. Više su to obiteljske razmirice, bratsko-sestrinske, da ti u sekundi digne živac pa onda za sekundu na to zaboraviš. Da nije tako, ne bi ovaj naš odnos toliko dugo ni trajao - kazuje Romano.

ISKRENA VEGANKA

A praktički otkada je bistro otvoren, u njegovoj kuhinji se dade vidjeti i glumicu Anitu Delić Matić, zvijezdu kazališta Kerempuh, iskrenu veganku koja vrsno kuha. Pitamo je kako su je samo u kuhinju zatočili!?

- Oni nisu ni pitali, ja sam se nudila - na to će Anita.

Na proljeće je ona otvorila i paušalni obrt koji se zove Art vega koji uključuje i kulinarske radionice i glumačke. To hoće reći da sve ima što treba imati da može raditi u kuhinji.

- Pa sam im rekla: »Ljudi, ako treba bilo što raditi, ja sam tu.« Međutim, kad smo bili na otvorenju, Pavla je rekla: »U utorak u sedam i po' da si došla«, smije se Anita.

Zanimalo ju je, kaže, da izbliza vidi što posao u kuhinji jest.

- Tu radiš apsolutno sve. Pavla je šefica i ona ima u sebi prirodno usađenu organizaciju, i da ona nije koordinator, sigurno bih se pogubila. Drugi sam tjedan tu, nema probe i htjela sam naučiti nešto novo. I učim - objašnjava Anita.

S druge pak strane Romano kaže kako je i plan i želja zajednička ove trojke da Anita koja ima zavidan broj poklonika koji cijene njenu vegansku kuhinju i prate je na Instagramu, s vremena na vrijeme kreira neko dnevno jelo sa svojim potpisom. I bilo je takvih jela već. Onaj prvi utorak u zadatak je dobila raditi minestrone, a koji dan poslije radila je i toskansku juhu s bijelim grahom, kus kusom i krutonima.

- Ja vam zapravo znam reći da je kazalište i kuhinja isti đava. Kuhamo tu ulogu i kuhamo, pa izađemo pred publiku. Ovdje kuhamo samo malo brže. I onda i u kazalištu i u bistro čekaš hoće li publika biti zadovoljna skuhanim. I kako nakon predstave po licima vidiš, po pljesku jesmo li uspjeli ili nismo, takva neka vrsta uzbuđenja je i kad nekome serviraš skuhano. Spremni smo, naravno kao i u kazalištu, i ovdje na kritiku. Međutim do sada su samo bile pohvale. I lijepo je. Nekako se spojila naša ljubav za kazalištem i naša druženja koja su uvijek uz hranu - sumira Anita.

NAJJAČA PODRŠKA

Anita je prva glumica koja se u kuhinji našla, ma prijatelji su tu ruke dali oko mnogo čega dok se prostor uređivao. Evo i stolci u bistrou imaju na sebi ime, ime onih koji su ih poklonili. Nego, neće jelovnik kasno-ljetni trajati još dugo. A neće na onom jesenskom ne bit' mesnih jela. Bit će ga, premda Romano i Pavla još ne otkrivaju adute. Zapravo, Romano mrvu i otkriva, jer kako veli ništa bolje nema od sarmica po receptu Pavlina dunda. Pavlina je pak želja da pokažu što su naučili u Firenci na edukaciji izrade tjestenina, raviola.

- Svakako će ić' raviol s kopunom, jer pokušavamo što više namirnica iz Dubrovnika, onih što ih ljudi možda ne konzumiraju često, prezentirat' na neki jednostavan način - ističe Pavla.

Redatelju se u tom trenu izgubi, ode prvo u kuhinju, a onda negdje niz plac. Nosi ono malo što je ostalo od svega kolegi s placa.

- Ljudi s placa, s banaka su nam najjača podrška. Prije nego smo otvorili, krenuli su dolaziti i biti podrška, jer je priča s papirologijom trajala jedno devet mjeseci, pa bi donijeli malo smokava, malo grožđa. Većina ih je već probala naša jela, a onda i pošalju svoje stalne mušterije - kazuje Pavla.

Evo Romana natrag. Taman da prisnaži kako je Pavla zen majstor kad srdele filetira.

- Sjećate li se kad je Marina Abramović pozvala one umjetnike kod sebe da razdvajaju grah, rižu, grašak. E osjećam se tako - smije se Pavla.

Pritom u jednaku tonu dodaje kako ne zna ni sama je li veća tragedija kad srdela na placu ima ili nama.

- Pavla filetira, a ja ih punim i paniram. Meditacija čista - prisnaži i Anita.

- Mi radimo na regeneraciji našeg duha - dodaje Romano.

- Vidim ja da će vama svašta padati na pamet za rada u ovom bistrou. Mogao bi Romano humorne predstave počet radit' - velimo.

- Ne bi! Ovo je moja humorna predstava, ha, ha, ha - veselo će onaj koji zna zašto se ide baš oće i niđe više.

A što se junaka Potjere tiče, s obrokom je on bio posve zadovoljan i doći će, kaže, opet.

Ugodan ambijent koji vabi na druženje

Hrvatski vozač Sandro Mur nastupio u GT3 talijanskom prvenstvu za momčad ASR Lamborghini

NA STAZI, ALI I U BOKSU, NEMA PROSTORA ZA GREŠKE

Sve je stvar tajminga, od izlaska iz boksa do zadnjeg zavoja, kazao je Mur koji je odvozio odličan stint. Upravo je on nakon tri sata utrke prošao ciljem na šestoj poziciji među 55 posada, čime je potvrdio status jednog od najperspektivnijih vozača ASR Lamborghinija

Napisao i snimio Sergej DRECHSLER

Za istinske ljubitelje auto-moto sporta nema tog TV prijenosa koji može dočarati atmosferu utrke kao kada ste uz samu stazu. Grmljavina motora, miris benzina i spaljenih guma podižu adrenalin do maksimuma, a kada utrka krene – osjećaj je nezamjenjiv.

Upravo takav ambijent doživjeli smo proteklog vikenda na talijanskom Mugellu, gdje je hrvatski vozač Sandro Mur nastupio u GT3 talijanskom prvenstvu za momčad ASR Lamborghini, jednog od najzvučnijih imena endurance utrka. Murovi dosadašnji rezultati jasno pokazuju da se može nositi s najboljima na međunarodnoj GT3 sceni.

Utrku i trening promatrali smo iz boksa, u društvu cijele ekipe koja se brine o našem i još pet vozača koji voze dva automobila za tim ASR Lamborghini. Mur je prvog dana stazu upoznao vrlo kratko, tek nekoliko krugova, jer mu je trening prekinulo izlijetanje Audija ispred njega.

UTRKA IZDRŽLJIVOSTI

No prava prilika stigla je u nedjelju kada je na rasporedu bila GT3 utrka izdržljivosti duga tri sata. Svaki automobil voze tri vozača – u Murovoj posadi bili su Finac Harri Toumaala i Kolumbijac Andreas Mendez – a izmjene za volanom odvijaju se otprilike svakih četrdesetak minuta.

Utrke izdržljivosti ne svode se samo na gas i kočnicu – jednako važnu ulogu imaju strategija, koncentracija i osjećaj za pravi trenutak. U tom sportu sekunde odlučuju, a ritam utrke mjeri se gotovo instinktivno. Kako nam Mur objašnjava, uz punu koncentraciju na stazi i preciznu vožnju, iznimno su važne i promjene vozača u boksu. Upravo te izmjene se zadnje vježbaju pred sam start. Skok u uski kokpit zahtijeva gotovo gimnastičku spretnost, a pritom se moraju obaviti sve sigurnosne provjere - od pojaseva do spajanja kacige na radiovezu s boksom. Poseban izazov je nepodesivo školjkasto sjedalo, zbog čega najniži vozač u timu, u ovom slučaju Kolumbijac Mendez, mora na sjedalo dodati umetak poput dječje sjedalice. U boksu sekunde odlučuju - često se utrka dobiva upravo tamo.

- Na stazi nema prostora za greške. Sve je stvar tajminga, od izlaska iz boksa do zadnjeg zavoja, kaže Mur.

Dok vozač izlazi i ulazi, mehaničari, po potrebi, mijenjaju gume i dolijevaju gorivo. Gume su također vrlo bitne za što bolji rezultat, detaljno praćenje vremenske prognoze, hoće li staza biti mokra ili suha, koja će biti temperatura asfalta i zraka, utječu na odabir guma za svaku pojedinu utrku. U Mugellu je kiša prijetila cijeli vikend, no staza je ostala suha.

PREKID ZBOG ŠAHTA

Pola sata prije starta automobili izlaze iz boksova na stazu i postrojavaju se na startno-ciljnu ravninu. Tu se u gužvi nalik velikom mravinjaku obavljaju posljednje kontrole i fine pripreme automobila. Nakon posljednjih provjera, utrka - posljednji ovosezonski oktanski spektakl u Europi prije selidbe u Aziju točnije u Tajland - kreće.

Uzbuđenja na stazi nije nedostajalo. Pretjecanja, izlijetanja i česta intervencija sigurnosnog automobila obilježili su utrku.

Niti sat vremena nakon početka, upravo kada je Mur sjeo za volan, dogodio se najdramatičniji trenutak - pojavila se crvena zastava uz stazu što znači prekid utrke i povratak svih automobila u boksove. Razlog? Do prekida koji je trajao duže od sat vremena, bilo je izletanje šahta preko kojeg je prešao jedan od bolida, dok se dio istog šahta odvojio i uletio u automobil koji je upravo dolazio. Srećom, bez ozljeda - razbijeno vjetrobransko staklo je zamijenjeno, šaht zavaren i utrka je nastavljena.

Mur je pauzu dočekao na 19. mjestu, no prekid utrke mu je očito dobrodošao te je nakon ponovnog starta odvozio odličan stint, dio utrke koji vozač odvozi bez zamjene. Upravo je on nakon tri sata utrke prošao ciljem na šestoj poziciji među 55 posada, čime je potvrdio status jednog od najperspektivnijih vozača ASR Lamborghinija.

- Nakon Italije nastavljamo s trkama u sklopu tajlandskog prvenstva, a u planu su i nastupi u Winter Series u Portimãou i Barceloni. Veselim se nastavku i vjerujem da ćemo biti sve jači kako sezona ide dalje, kazao je Mur. Dugoročni cilj ostaje isti: ulazak u FIA World Endurance Championship i nastup na 24 sata Le Mansa, utrci snova za svakog vozača izdržljivosti.

> **Nakon Italije nastavljamo s trkama u sklopu tajlandskog prvenstva, a u planu su i nastupi u Winter Series u Portimãou i Barceloni. Veselim se nastavku i vjerujem da ćemo biti sve jači kako sezona ide dalje**
>
> SANDRO MUR

PRESUDNI SUSRET NA GROBNIKU

Sandro Mur u svijet oktana zakoračio je relativno kasno, tek prije nekoliko godina, i to sasvim slučajno, zahvaljujući poznanstvu s vozačem Martinom Kodrićem. Presudan je bio njihov susret na Grobniku: nekoliko krugova na mjestu suvozača pretvorilo je početni strah u oduševljenje. Sam Mur priznaje da ga autoutrke uopće nisu zanimale, a prve se krugove na suvozačkom mjestu odvozio zatvorenih očiju i u grču, no svakim krugom stvari su se mijenjale i s vremenom se rodila prava strast.

Mur je već tri godina član ASR Lamborghini tima, a rezultati su iz sezone u sezonu sve bolji, na postolja se penjao šest puta, a nedostaje mu još samo onaj najviši, kojemu se u timu nadaju u skoroj budućnosti.

Svoje zadovoljstvo Sandrovim napretkom ne skriva ni vlasnik momčadi Marco Bielli.

- Vozački talent Sandra otkriven je nešto kasnije, ali prostora za napredak još uvijek ima i vjerujem da će doći, poručuje Bielli, te dodaje: »Naša momčad je jedna obitelj, iskusniji vozači svoja znanja nesebično dijele i prenose na na mlađe kolege. Cilj je što bolji plasman ekipe tako da nema međusobne konkurencije, vlada jedno veliko zajedništvo, kako među vozačima, tako i među ostalim članovima ekipe. Rezultat je nagradio naš trud i evo jedan automobil je na postolju, a drugi na šestom mjestu, što je za nas veliki uspjeh.«

40
minuta prosječno je trajanje vozačkog stinta prije izmjene u boksu

Podrška iz boksa

Finac Harri Toumaala, Kolumbijac Andreas Mendez i naš Sandro Mur

Brza izmjena vozača presudna za rezultat

ZVIJER OD 650 KONJA

Lamborghini Huracan GT3 kojim nastupa Sandro Mur prava je zvijer na stazi. Iz središnje smještenog V10 motora razvija čak 650 konjskih snaga, a krajnja mu je brzina oko 280 kilometara na sat. Iako današnji serijski automobili nerijetko dosežu i više brzine, prednost trkaćeg Huracana leži u stabilnosti, vrhunskom prijanjanju i mogućnosti prolaska zavoja nevjerojatnom brzinom.
Model Huracan prvi je put predstavljen 2014. godine kao nasljednik Gallarda, no trkaći GT3 značajno se razlikuje od serijske izvedbe. Auto je ojačan sigurnosnim kavezom koji štiti vozača u slučaju nezgode, dok je zahvaljujući karbonskim komponentama osjetno lakši.
Koliko je automobilizam skup sport najbolje pokazuje cijena. Donedavno je vrijednost ovoga bolida iznosila oko 700 tisuća eura, a s dolaskom novijeg modela cijena se spustila na 350 do 400 tisuća eura. Naravno, to je tek osnovni trošak – održavanje i logistika cijele momčadi kroz sezonu znatno ga premašuju.

PODRŠKA UZ STAZU

Iako je do Mugella, ovisno o nepredvidljivm prometnim gužvama na talijanskim autocestama, iz Rijeke potrebno oko šest sati, na tribinama smo zatekli i Sinišu Orlića. Siniša je iz Rijeke, točnije s Turnića, ali sa zagrebačkom adresom već 20 godina.
- Za dobro društvo ništa nije teško tako da smo potegnuli dobrih sedam sati vožnje kako bi barem nas nekoliko dalo podršku Sandru. Odličan adrenalinski vikend uz stazu, uz dobro društvo i oku ugodnu Toskanu, bio je pun pogodak i posljednja šansa da ovu sezonu vidimo Sandra i njegove vozačke vještine jer Tajland je ipak malo predaleko...

TOSKANSKI HRAM BRZINE

Pitoreskna Toskana, regija zelenih brežuljaka i idiličnih krajolika, dom je jedne od najpoznatijih automobilističkih i motociklističkih staza na svijetu. Mugello, smješten nedaleko od Firence, svoju povijest utrkivanja piše još od 1914. godine, kada je održana prva cestovna utrka dužine 61 kilometar.
Današnja moderna staza otvorena je 1974. godine i proteže se na 5.245 metara, s ukupno 15 tehnički zahtjevnih zavoja. Startno-ciljna ravnina duga 1.100 metara omogućuje bolidima i motociklima razvijanje brzina i do 320 km/h, zbog čega Mugello slovi kao pravi izazov za vozače.
Od 1988. godine staza je u vlasništvu Ferrarija, koji je koristi i kao testni poligon za bolide Formule 1. Tijekom pandemije koronavirusa na Mugellu su održane i utrke svjetskog prvenstva Formule 1, dok je već dugi niz godina nezaobilazna postaja u kalendaru MotoGP-a.
Staza prima oko 50 tisuća gledatelja, a prateća infrastruktura u potpunosti odgovara zahtjevima modernih natjecanja – od restorana, barova i trgovina suvenira do odlično organiziranih parkirališta i svih potrebnih sadržaja za trkaće ekipe i njihove goste.

CRTICE IZ POMORSKE PROŠLOSTI
Brodovi naših brodara s irskim korijenima

KAKO SU IRSKI BRODOVI ZAVRŠILI U NAŠIM FLOTAMA

Možda najpoznatiji Irac u našoj floti bio je motorni feribot velike obalne plovidbe »Dubrovnik« izgrađen 1979. kao »Conacht« u brodogradilištu Verolme Cork Dockyards Ltd. u Corku za tvrtku British & Irish Steam Packet Co. Ltd. iz Dublina

Trajekt »Dubrovnik«

TRAJEKT »DUBROVNIK« OD 1988. PLOVI KAO »DUCHESSE ANNE«, A JADROLINIJA GA KUPUJE 1996. PRODAN JE 2023. U GRČKU I POSTAJE »PRINCE«, A 2024. POSTAJE »AKDENIZ«. I DALJE PLOVI POD ZASTAVOM TANZANIJE

Danilo PRESTINT

Što povezuje brodove »Dubrovnik« Jadrolinije, »Četvrti« Prvog dalmatinskog trgovačkog društvoa, »Konavli« Atlantske plovidba iz Dubrovnika, a kasnije Slobodne plovidbe iz Šibenika i »Caterina Gerolimich« brodara Navigazione Generale Austriaca Gerolimich & Co. SiA iz Trsta? Naravno - Irska...

Možda najpoznatiji Irac u našoj floti bio je motorni feribot velike obalne plovidbe »Dubrovnik« izgrađen 1979. kao »Conacht« u brodogradilištu Verolme Cork Dockyards Ltd. u Corku za tvrtku British & Irish Steam Packet Co. Ltd. iz Dublina. Connaght, pokrajina je na zapadu Irske koja obuhvaća pet okruga: Galway, čiji je istoimeni najveći grad kao i Rijeka bio Europska prijestolnica kulture 2020. godine, Litrim, Mejo, Roskomon i Slajgo. Trajekt »Dubrovnik« od 1988. plovi kao »Duchesse Anne«, a Jadrolinija ga kupuje 1996. Prodan je 2023. u Grčku i postaje »Prince«, a 2024. postaje »Akdeniz«. I dalje plovi pod zastavom Tanzanije.

USOLJENI BAKALAR

U brodogradilištu ReiherstiegWerft iz Hamburga 1884. izgrađen je brod »Hungaria« za kompaniju Hamburg Amerija Linie iz Hamburga. Taj je parobrod 1910. kao »Siegfried« unajmila njemačka ratna mornarica, a 1919. predao se Britancima. Dvije godine kasnije postaje »Admiral« (Poulsen & Ivers, Hamburg), a devet godina kasnije nalazimo ga u floti Prvog dalmatinskog trgovačkog društva iz Dubrovnika kao »Četvrti«. Zanimljivo je da je taj brod bio projektiran kao jedrenjak, a dovršen kao parobrod. U prosincu 1940. plovio je s Farskih otoka za Bilbao s teretom od dvije tisuće tona usoljenog bakalara kada se našao pod zračnim napadom. Posada je napustila brod uz južnu obalu Irske, a onda ga je ophodni brod Irske pomorske službe »Fort Rannock« uzeo u tegalj do sidrišta Valentia Harbour. U međuvremenu se jugoslavenska posada sigurno iskrcala u obližnjoj luci Ballinskellings. Nakon spašavanja broda »Četvrti«, sud u Dublinu je presudio da vlasnik mora platiti pet tisuća funti na osnovu zahtjeva zapovjednika »Fort Rannocka«, ministarstva obrane i glavnog državnog tužitelja. »Četvrti« je kupljen od jugo-vlasnika za 58 tisuća funti i preimenovan u »Irish Beech« u svibnju 1941.

64
godine plovidbe je parobrod »Hungaria«, kasnije »Četvrti« i »Irish Beech« izdržao na moru prije nego što je 1948. prodan u rezalište

Parobrod »Irish Beech«

Nakon velikih radova i popravaka u brodogradilištu Liffey Dockyard Ltd. na koje je potrošeno 38 tisuća funti isplovio je iz Dublina 15. listopada za St. John's gdje je ukrcao teret žita i parafina te se vratio u Dublin 20. prosinca. »Irish Beech« (vlasnik Irish Shipping Co. Ltd.) je u više navrata plovio za St. John's (New Brunswick) po terete brašna, čaja i drugih tereta za Dublin, Cork, Waterford i Limerick. U rujnu 1942. prevezao je teret duhana iz St. John'sa za Sligo nakon čega je upućen u brodogradilište na popravak. U četiri godine rata parobrod je izvršio ukupno 18 putovanja za St. John's i deset puta je preplovio La Manche s teretom ugljena. Ostalo je zabilježeno kako je parobrod izbjegao napad njemačkih podmornica u ožujku 1943. godine: njemačka podmornica je ispalila torpedo dok je parobrod plovio iz St. John'sa za Dublin, a torpedo je prošao ispod brodske kobilice, a da to nitko na brodu nije primijetio. Istina se saznala tek nakon rata iz ratnih dnevnika njemačkih podmornica. Nakon rata parobrod je nastavio ploviti između britanskih i baltičkih luka, a u studenom 1945. nakatko se nasukao u muljevito dno Shannona u plovidbi iz jedne velške luke za Limerick s teretom ugljena. Odsukan je bez da je pretrpio nekakvu štetu. U siječnju 1948. godine, zbog problema s brodskim kotlovima odlučeno je da se brod proda za rezanje u Hammond Lane Foundry nakon 64 godine plovidbe.

IZREZANI

U brodogradilištu Ailsa SB Co. u Troonu, u Škotskoj 1888. izgrađen je parobrod »Winstanley« za naručitelja

»Slano«

U siječnju 1960. Atlantska plovidba kupila je parobrod za opći teret »Konavli«

»Jahorina«

»Irish Cedar«

15
prekooceanskih plovidbi obavio je »Irish Cedar« pod irskom zastavom između 1943. i 1945. godine

A. Mackenzie & Co. iz Dublina. Kasnije je promijenio još dva vlasnika iz Dublina da bi 1914. godine postao »Majdan« u vlasništvu G. Guina iz Trsta, a 1920. je u floti S.A. di Armamento Oceania iz Trsta. Od 1923. je u floti Jadranske plovidbe S.A. di Navigazione čije je sjedište bilo na Sušaku. Parobrod je izrezan 1934. godine.

Prisjetimo se i parobroda »Collingham« izgrađenog 1910. u Sunderlandu koji je 1930. postao »Duba« u vlasništvu Slobodne plovidbe iz Dubrovnika. Početkom Drugog svjetskog rata postaje »Leda« i plovi pod panamskom zastavom da bi 1941. postao »Irish Helm« (Irish Shipping Co. Ltd., Dublin). Parobrod je preživio dva svjetska rata, 1949. ga kupuju Turci i daju ime »Sadiklar« te plovi do 1960. kada je izrezan u rezalištu Slobodne plovidbe iz Šibenika.

U siječnju 1960. Atlantska plovidba kupila je parobrod za opći teret »Konavli« koji je izgrađen 1950. u West Hartlepoolu kao »Irish Hazel« za Irish Shipping Ltd. iz Dublina. U floti se zadržao samo šest godina kada je prodan Slobodnoj plovidbi iz Šibenika zadržavši isto ime. Izrezan je u ljeto 1972. u Turskoj.

TEŠKAŠI

Kada je 1979. godine započela doprema opreme za tvornicu umjetnih gnojiva u Kutini, dubrovačka Atlantska plovidba kupila je nekoliko brodova za prijevoz teških tereta. Među teškašima našao se i brod »Tipperary« u vlasništvu Shelbourne Shipping Co. iz Dublina izvorno građen 1969. (Schlichting Werft, Travemunde) kao kontejnerski brod (74 TEU) za liniju Dublin- Liverpool u najmu kod British & Irish Steam Packet Co. Ltd. iz Dublina. Brod je 1974. preinačen u brod za prijevoz općeg i teškog tereta ugradnjom dvaju 250-tonskih dizalica i kao »Thor Scan« plovio je pod zastavom Nizozemskih Antila. Dubrovčani ga kupuju u kolovozu 1980. godine i preuzimaju u Veneciji te postaje »Jahorina«, a prodan je 1987. kad je postao »Hori«. Sljedeće godine mijenja ime u »Lin Petaling« i plovi pod zastavom Malezije, a od 1989. plovi kao »Equator Jade« pod singapurskom zastavom. Devet godina kasnije brod je napušten u brodogradilištu u Batamu, u Indoneziji nakon što je vlasnik bankrotirao. Od 1999. godine nema vijesti o sudbini broda, a Lloydov registar brodova ga briše 19. srpnja 2011. jer je upitno njegovo postojanje.

Još jedan Irac završio je u floti Atlanske plovidbe 1985. godine: motorni brod za prijevoz kontejnera (102 TEU) »Sligo« izgrađen je 1971. u Pasajesu de San Juan u Španjolskoj za Irish-Cross Channel Services iz Dublina, a u najmu je British & Irish Steam Packet Co. Ltd. Sedam godina kasnije postaje »Biscayne Sky« i plovi pod zastavom Nizozemskih Antila, a od 1982. postaje »Scan Glen«. Atlantska plovidba preuzima ga u lipnju 1985. i daje ime »Slano«. Prodan je samo dvije godine kasnije kad postaje »Ariane I«, kasnije mijenja imena - »Ariane«, »Crioula«, »Transport«. Još uvijek plovi pod zastavom Sv. Vincenta i Grenadina.

NEOBIČNA SUDBINA

I na kraju neobična priča o sudbini parobroda »Caterina Gerolimich« izgrađenom 1912. u Cantiere San Rocco iz Muggie za Navigazione Generale Austriaca Gerolimich & Co., Societa in Azioni iz Trsta i na njemu je plovila posada iz naših krajeva. Od 1935. preuzima ga Imprese di Navigazione Commerciale S.A. iz Rima. Treba reći da je obitelj Gerolimich podrijetlom iz Malog Lošinja. Parobrod 9. lipnja 1940. stiže u Dublin iz luke Rio de la Plata, a sljedećeg dana Italija objavljuje rat Velikoj Britaniji i Francuskoj, tako da brod nema nikakve mogućnosti vratiti se u matičnu luku, jer Irska je bila nutralna, iako članica Commonwealtha, te je brod interniran. Irske vlasti su brod premjestile u Alexandra Basin na rijeci Liffey, pustom zemljištu otetom moru... Tu je brod ostao tri godine, a posada se hranila divljim zečevima kojih je bilo u izobilju. Brod je bio pod stalnom paskom britanskih tajnih službi, a 1941. irska vlada utemeljuje Irish Shipping Co. Ltd. s 14 brodova iz Grčke, Jugoslavije, Estonije, Danske, Finske, Paname, Palestine, Čilea i SAD, a kako bi doskočila sve težoj situaciji s hranom. Bacili su oko i na parobrod »Caterina Gerolimich«, a pregovori o kupnji trajali su više od dvije godine - Italija je tražila repatrijaciju posade, Velika Britanija je tražila da Italija vrati njihove pomorce iz Italije, Italija je tražila otpis lučkih taksi, a sporna je bila i cijena. Na kraju je posada ostala u Irskoj do kraja rata. Pregovori su završili tako da je irska kompanija unajmila brod, 25. svibnja 1943. parobrod je otegljen u brodogradilište na dokovanje i popravke što je trajalo do 20. lipnja, a pregovori o uvjetima najma trajali su do 16. kolovoza. Poslana je grupa časnika britanske Kraljevske mornarice koja je trebala ugraditi opremu za demagnetizaciju trupa, ali su oni odbili doći na brod dok na krmi vijori talijanska zastava odnosno dok se portret Mussolinija ne ukloni iz blagovanonice. U lipnju 1943. njemačka vlada je odbila podizanje irske zastave jer je ugovorom o najmu predviđao da se u slučaju kapitulacije Italije, brod vlaća Italiji u roku od tri do šest mjeseci. Irish Shipping je odlučio raspremiti brod daljnjih šest mjeseci nakon potpisa ugovora o najmu u očekivanju da će Njemačka jamčiti sigurnost broda, a u međuvremenu su zatražena američka jamstva da brod neće biti zarobljen ili konfisciran. Irska je vlada Njemačkoj upitila pismo da Irska nema hrane i da će irski parlament razmotriti irsku neutralnost. Tek 16. listopada 1943. njemačke vlasti odgovaraju da nemaju ništa protiv korištenja parobroda pod irskom zastavom za prijevoz žita za irske potrebe. No, u međuvremenu je Italija kapitulirala... Tako je parobrod tek 5. rujna 1943. zaplovio u irskom najmu kao »Irish Cedar« s irskom posadom. Ukupno je brod obavio 15 prekooceanskih plovidbi za irsku kompaniju, talijanska posada koja je iskrcana ostala je internirana u Irskoj do kraja rata, a neki su ostali živjeti u Irskoj.

Brod se napokon vratio u Napulj 26. studenog 1945. godine, da bi ga odmah Talijanska kraljevska mornarica rekverirala, a vlasniku je vraćen tek 25. siječnja 1946. Rezanje je započelo u travnju 1950. u brodogradilištu u Monfalcone.

PLAVI SVIJET

Branko ŠULJIĆ

Priče za zaključenje ljeta

Ljetu je definitivno kraj. Sutra i službeno završava, astronomski, oko tog datuma nema nikakve diskusije. Jesen počinje! Nema sumnje, bit će još lijepa vremena, tko poželi i kupanja, ali ne i sunčanja. Za to je trebalo iskoristiti srpanj i kolovoz, a ove godine ponajviše – lipanj. Sve lijepo što nam ljeto donosi i daruje ostavljamo za sobom, za prepričavanje u dugim jesenskim i zimskim večerima, u ugodnu i veselu društvu znanih i neznanih. Vjerujem da za ljetom nadasve žale kontinentalci, njima uistinu kratko traje. Tjedan dana na moru, pa neka su i dva, tri, sve to brzo proleti. Tim brže što se klima mijenja, pa ljeta sve duže traju. Tko će dočekati sljedeće..? Nebrojeno puta čuo sam ovu tužnu konstataciju. Inventuru ljeta, odnosno sezone radit će oni kojima je to posao. Mediji će prenijeti njihove brojke i analize, zaključke i preporuke, ponuditi materijale za raspravu kvalificiranima i »sveznalicama«. Mnogo toga čitali smo i slušali minulih mjeseci. I bit će još… Ocjene sezone za njena trajanja često su bile različite, ovisno o tome s koje su strane dolazile, iz kojeg izvora. I u nautičkom sektoru raspoloženje je bilo različito, od zadovoljstva do razočaranja. Najveći podbačaj imala je djelatnost iznajmljivanja plovila – charter. Ne vjerujem da će u kasnoj posezoni uspjeti nadoknaditi ono što su izgubili u dva glavna ljetna mjeseca. Zato, odmah sada trebali bismo krenuti u pripremu nove sezone, sjesti i ozbiljno razmisliti, te zajedno dogovoriti da se ovogodišnje ljeto ne ponovi.

BILO JE SVEGA!

Kao i svakog ljeta, na moru se svašta događalo. Tisuće svakojakih plovila krstarile su svakodnevno našim Jadranom, za timunom su imali svakakve »kapetane«, uključujući i one koji o moru i plovidbi znaju malo, ili ništa. Pa kad iznenada zagrmi i zapuše, »k'o iz rukava« što bi rekli naši ljudi, eto panike, puno posla za službu traganja i spašavanja. Bilo je uistinu svega, potapanja, nasukavanja, sudara, pa i »sudara« s obalom, havarija i bez nevremena… Ne treba ponavljati, mediji su dosta izvještavali, a bilo je i događaja što su prošli mimo pažnje javnosti. U mnoštvu događanja naprosto je nemoguće sve registrirati. A trebalo bi, posebno zbog mnogih neznanih pojedinaca koji samoinicijativno sudjeluju u akcijama traganja i spašavanja. Takve imamo na čitavoj našoj obali i uskaču kad god zatreba, u svako vrijeme. Da, to su naši ljudi, neznani heroji iz sjene!

MISLAV KLANAC

Dok imamo turizma, nadasve nautičkog turizma, sve će se ponavljati, to je neizbježno. Uzalud sva upozorenja, apeli, edukativne akcije. Ljudi su svakakvi, neznanja je puno, još više nepažnje, neposluha i samouvjerenosti. Uvijek ima pojedinaca koji sebe smatraju boljima od ostalih, na moru sposobnijima i vještijima. Mogu kontrole i inspekcije biti češće i rigoroznije, čitavo more naprosto je nemoguće držati »na oku«, pod kontrolom. Negdje u nekoj skrivenoj uvali, »iza one druge punte«, ili daleko od obale, netko će raditi baš ono što ne smije. Nikada se tome neće stati na kraj!

U površnu ljetnu inventuru, ako ćemo je tako nazvati, nedvojbeno možemo svrstati i ribarstvo. Istina je, ribari su na moru praktički čitave godine, ali je ljeto ipak drugačije od ostatka. Godinama slušam, manje od ribara, a više od onih ostalih, da je ljeto ribarima prilika za bolju zaradu. Pritom se prvenstveno ističe povećana turistička potražnja, ali i veće mogućnost plasmana na izvozno tržište, posebno tamo gdje dio ljeta donosi potpuni lovostaj. U takvoj situaciji, komentiraju promatrači, postižu se i bolje cijene! Samo, mnogi pritom zanemaruju da su se neki odnosi promijenili, na turističkom i izvoznom tržištu. Vjerojatno je naša ovogodišnja turistička sezona najbolji pokazatelj. Promet u ugostiteljstvu je smanjen, možda nije financijski ali fizički sigurno jest. Uz to, s jelovnika se bira ono jeftinije, a riba u takva jela definitivno ne spada. Istodobno, na inozemnom tržištu, pričaju ribari – izvoznici, potražnja se već duže vremena smanjuje. Na izvozu inćuna i srdela to se vjerojatno ne odražava, ali se skuplje vrste manje traže. Godinama se u nas govorilo da su »Talijani ludi za našim jadranskim škampima«. Ta konstatacija stoji i danas, samo… Škampi su Talijanim postali preskupi.

KAZNE VEĆE OD STO TISUĆA

Ponašanje ljudi na moru, za upravljačem plovila, dovoljno ilustrira jedan podatak. Početkom kolovoza provedena je jedna od redovnih akcija pojačanog nadzora sigurnosti plovidbe, što se istodobno organizira na čitavom našem moru. Tom prilikom, uz ostalo, poseban naglasak bio je stavljen na kontrolu brzine plovidbe u nedozvoljenom području. Obavljeno je 355 inspekcijskih pregleda pri čemu su utvrđene 133 povrede propisa. Više od jedne trećine! Ukupne novčane kazne veće su od 100.000 eura. Pitam: hoće li kazne opametiti prekršitelje?

BIJELA RIBA JE FRIŠKA

Nepovoljno je za ribare i kretanje ulova. Neki od njih mjesecima se žale da su im ulovi znatno manji od prosjeka, bez naznaka poboljšanja. Kada se tome doda da se u ljetnim mjesecima, u pravilu, slabije lovi, mjesta velikom zadovoljstvu uistinu nema. Drugi ribari, i to oni koji rade s malim alatima iskazuju zadovoljstvo, kažu da im je godina u cjelini jako dobra. Za zaključak ljeta nastupio je djelomičan lovostaj za koćarenje. Temi od prošle nedjelja ponovo se vraćam, bilo je reagiranja, treba ih uvažiti. Podsjećam, tekst je bio naslovljen »Lovostaj za koćarski ribolov«.

Dan kasnije u našu redakciju telefonom se javio Ante Štefanić koji ima prodajno mjesto u na opatijskoj ribarnici. Požalio se da su mu neki kupci prigovarali da »prodaje staru ribu koja je bila zamrznuta«, drugi opet da je uvozna. Govorili su »da nema friške ribe kada je lovostaj«.

- Imali smo problema, bilo je i neugodnih situacija. Uzalud smo ih uvjeravali da je sva naša riba friška, da se lovostaj ne odnosi na sve ribare, da većina normalno radi. Neki nisu htjeli kupovati ribu, žalio se Ante Štefanić.

Šteta je počinjena i popraviti se ne može. Riba koja jučer nije prodana neće ni danas naći kupce. A ribarnica radi svaki dan, od nje žive ribari i oni koji ribu prodaju.

- Sve je točno napisano. Više puta pročitao sam taj članak, ja i moji kolege. Ljudi, očito, čitaju samo naslove. Mi svakodnevno nudimo frišku bijelu ribu iz lokalnog ulova.

Sugovornik je ponavljao da lovostaj za koćarenje obuhvaća samo dio ribolovnog mora, da se na našem području može raditi, te da je koćarska lovina na ovdašnjim ribarnicama friška, kao i ostala bijela riba. Još je istaknuo:

- Za mali ribolov nema lovostaja, a malih ribara puno je više nego koćara! Ovog tjedna, jednog jutra dobio sam 20 kilograma oslića od mreže, bolji ne mogu biti. Neki su još bili živi! Ne znam kako uvjeriti ljude da to nikako nije riba koja je prethodno bila zamrznuta. Tijekom noći ti su oslići još plivali!

Dvije replike preše za tisak u neposrednom susjedstvu, u Motovunu i Roču

Janez Rozman kod replike Gutenbergove tiskarske preše u Motovunu

GORDANA ČALIĆ ŠVERKO

20
kilograma olovnih glagoljskih slova naručeno je u švicarskoj slovolivnici za potrebe ročke glagoljske tiskare

Vladimir Pernić, dugogodišnji voditelj akcija ročke Katedre

GORDANA ČALIĆ ŠVERKO

ISTARSKI ČUVARI GUTENBERGOVE TISKARSKE BAŠTINE

GORDANA ČALIĆ ŠVERKO

Autor motovunske replike Gutenbergove preše je Slovenac Janez Rozman iz mjesta Zgoše kod Begunja, poznatiji po svojoj Manufakturi Mojster Janez i tiskari na Bledu. Za ročku je projektnu dokumentaciju izradio Frane Paro, a izradu je ročka Katedra povjerila poznatom kamenoklesaru i stolaru Antonu Rabaku iz Staroga Pazina

Gordana ČALIĆ ŠVERKO

Ovjenčana nagradama, Tiskara Antico, nazvana po slavnom nakladniku Andrei Anticu da Montona, rođenom u Motovunu u 15. stoljeću, originalan je turistički projekt jednog mladog poduzetnika. Njegova radionica u Motovunu, nezaobilazna je destinacija turista koji rado kući odnose ručno izrađene unikatne suvenire otisnute starom tehnologijom, na replici srednjovjekovne Gutenbergove tiskarske preše.

Manje je poznato da je autor ove replike koja je svoje mjesto prije pet godina našla u Motovunu, 74-godišnji Slovenac Janez Rozman iz mjesta Zgoše kod Begunja, poznatiji po svojoj Manufakturi Mojster Janez i tiskari na Bledu. Rujanski boravak u Istri iskoristio je za posjetu Motovunu i obilazak Tiskare Antico te kazao kako je ponosan, ushićen načinom na koji je osmišljena.

GORDANA ČALIĆ ŠVERKO

Ideja o izradi preše godinama je tinjala u mislima Frane Para

PREŠERNOVA »ZDRAVLJICA«

Prvu repliku majstor Janez realizirao je u suradnji s jednim stolarom, a motiv za taj poduhvat bio je ni manje ni više slovenski pjesnik France Prešeren, rođen 1800. godine.

- Želja mi je bila doprinijeti obilježavanju dvjestote obljetnice Prešernova rođenja i otisnuti njegovu »Zdravljicu«, kazao je tijekom našeg motovunskog razgovora majstor Janez. Istražio je povijesne izvore, proučio slike, i tako je nastala replika Gutenbergova tiskarskog stroja. Izradio je desetak takvih replika, nekoliko ih je u Sloveniji, po jedna u Hrvatskoj, Rumunjskoj, Italiji... Spremno surađuje sa svima zainteresiranima za revitalizaciju povijesti tiskarstva, neke replike Gutenbergove tiskarske preše su u muzejskim prostorima, a druge u komercijalnim, no najvažnije je da se to specifično znanje prenosi iz generaciju u generaciju.

Bivši dimnjačar, bivši proizvođač metalne galanterije, svojevremeno se bavio sitotiskom, sa sinovima osnovao obiteljsku grafičku tvrtku Atelje Rozman. Ljubitelj je antikviteta, voli surađivati s glumačkom skupinom Gašpera Lambergera i rado sudjeluje na svim srednjovjekovnim događanjima. Ima titulu jedinstvenog dizajnera, koju mu je dodijelilo Ministarstvo kulture na temelju promicanja slovenskog tiskarstva kroz projekt Manufaktura Mojster Janez.

Na Svjetskoj izložbi inovacija u Nürnbergu, dobio je veliki kristalni globus grada Nürnberga za najbolju promociju u smislu edukacije i promocije tiskarstva. U suradnji sa slovenskom turističkom zajednicom sudjelovao je na turističkim sajmovima u Berlinu, Milanu, Ženevi, Stuttgartu, Londonu i mnogim drugim gradovima. Na izložbi posvećenoj Katekizmu, prvoj slovenskoj tiskanoj knjizi iz 1550. godine, tadašnji predsjednik Milan Kučan 2002. godine na replici Gutenbergova stroja sam je otisnuo naslovnicu Katekizma.

Tiskara Bledskog dvorca koja je posvećena Primožu Trubaru otvorena je tijekom cijele godine. Budući da je majstor Janez uglavnom u edukativnoj radionici u svom domu u Zgoši, na Bledu je prisutan samo tijekom protokolarnih posjeta.

U edukativnoj radionici u Zgoši na Gorenjskom, grupa učenika može ručno izrađivati papir, sušiti ga, a zatim na njega tiskati. Mogu se odlučiti i za tisak olovnim slovima. Posjetitelji mogu razgledati bogatu muzejsku zbirku starih tiskarskih strojeva, opreme za uvezivanje knjiga i radionicu za ručnu izradu papira, vidjeti i bogatu knjižnicu i prodajnu galeriju ručno izrađenih knjiga.

GLAGOLJSKA SLOVA

Dvije su replike Gutenbergova stroja u neposrednom susjedstvu. Motovunska je mlađa, svega joj je pet godina, za razliku od ročke kojoj je dvadeset i pet godina i za koju je projektnu dokumentaciju izradio Frane Paro, a izradu je ročka Katedra povjerila poznatom kamenoklesaru i stolaru Antonu Rabaku iz Staroga Pazina.

Zahvaljujući profesoru Paru i ročkoj Katedri Čakavskoga sabora tada pod vodstvom Vladimira Pernića, Roč je pretiskalnicu, repliku Gutenbergove knjigotiskarske preše dobio 2000. godine. Bila je to prva takva replika na hrvatskom tlu. Nekoliko godina kasnije dobio je i ostalu opremu za tiskarsku radionicu, čime je u to vrijeme postao kulturološki fenomen - jedino mjesto na svijetu gdje je bilo moguće tiskati knjige glagoljskim slovima na način kako se to radilo prije više od 500 godina, u vrijeme inkunabula. U maloj slovolivnici, tiskari i knjigovežnici u Vaettisu u Švicarskoj, Offizin Parnassia, naručeno je naime lijevanje 20 kilograma olovnih glagoljskih slova za potrebe ročke tiskare. Ročka Glagoljska tiskara »Juri Žakan« pravi je mali glagoljsko-kaligrafsko-tiskarski laboratorij, funkcionalna i ogledna istraživačko-edukativna cjelina, danas je zanimljiva posebice učenicima i studentima, akademskoj zajednici, ali i turistima koji posjećuju Roč upravo zbog njegove glagoljaške i freskoslikarske baštine.

Glagoljska slova iz iste švicarske slovolivnice naručili su prije tri godine i u motovunskoj tiskari Antico.

REVOLUCIONARNI IZUM

Pretpostavlja se da je Johannes Gensfleisch Gutenberg na tiskarskoj preši, a posebice na izradi pomičnih lijevanih slova, kao revolucionarnom izumu za umnažanje knjiga, radio od 1448. do 1455. godine i iz toga razdoblja potječu prve Gutenbergove Biblije. Tiskanje knjiga vrlo se brzo proširilo i u druge krajeve, a knjiga je postala opće dobro, znatno jeftinija i pristupačnija.

ROČKA GLAGOLJSKA TISKARA »JURI ŽAKAN« PRAVI JE MALI GLAGOLJSKO-KALIGRAFSKO-TISKARSKI LABORATORIJ, FUNKCIONALNA I OGLEDNA ISTRAŽIVAČKO-EDUKATIVNA CJELINA

Želja mi je bila doprinijeti obilježavanju dvjestote obljetnice Prešernova rođenja i otisnuti njegovu »Zdravljicu«

JANEZ ROZMAN

informator

Pripremila Sandy Uran
Kontakt redakcije: informator@novilist.hr

Imate prijedlog događanja koje biste željeli objaviti?
telefon 051/650 011
fax 051/672 114 ili 051/672 118
twitter.com/novilist
facebook.com/novilisthr
Ekskluzivne vijesti potražite na www.novilist.hr

Izdvojeno

RONJGI

43. Mantinjada pul Ronjgi

U sklopu Matejne 2025. danas će se održati 43. Mantinjada pul Ronjgi u Spomen-domu Ivana Matetića Ronjgova. Natjecateljski program počinje u 10 sati okupljanjem sopaca pred bistom Ivana Matetića Ronjgova, a u 10.15 počinje natjecanje sopaca i kantura. U revijalnom programu u 12.30 sati gost Mantinjade je Marijan Orlić Senkić, jedini živući graditelj sopila s otoka Krka. Slijedi nastup odraslih sopaca i kantura, zajednički ručak i druženje, te podjela nagrada i nastup nagrađenih sopaca i kantura.

Mantinjada pul Ronjgi, tradicionalna je folklorna manifestacija čiji je osnovni cilj poticanje domaćega kanta i sopnje na domaćim narodnim instrumentima.

Arhiva NL

RIJEKA

U tijeku prijave za sajam kod Konta

Nezaobilazni riječki događaj, koji svake godine najavljuje bajkovitu jesen i obogaćuje ponudu, i ove će se jeseni održati na Kontu. Sajam počinje u četvrtak, 25. rujna, a trajat će sve do nedjelje, 28. rujna. Pozivaju se izlagači koji su već izlagali, kao i svi oni zainteresirani koji bi izlagali prvi put, da se prijave i predstave svoje proizvode na Jesenskom sajmu kod Konta, zaključno do 22. rujna. Dobrodošli su svi koji imaju zanimljive proizvode koji žele predstaviti široj javnosti. Prijavnica se nalazi na web- stranici Rijeka plusa. Za sve informacije treba pisati na marketing@rijeka-plus.hr ili nazvati broj 051 311 425.

RIJEKA

Kreće »Škola u kinu«

S početkom nove školske godine u Art-kinu kreće nova sezona obrazovnog programa »Škola u kinu« koji već sedamnaest godina djeci i mladima iz Rijeke i PGŽ-a nudi probran repertoar umjetnički vrijednih filmova, u sklopu organiziranih i za njih besplatnih posjeta kinu. U ovogodišnjem katalogu za srednje škole nalazi se i zasigurno već najveći riječki filmski hit »Fiume o morte!« Igora Bezinovića. Program »Škola u kinu« 2025./2026. s provedbom započinje u utorak, 23. rujna, a odvija se u kinodvorani Art-kina u Dječjoj kući te u kinodvorani Art-kina Croatia od utorka do petka. Rezervacije termina zaprimaju se putem e-maila edukacija@art-kino.hr.

Promo

Ljekarne

Tijekom vikenda danju je dežurna ljekarna **»KORZO«**, Korzo 22 (211 - 036). Noćno dežurstvo obavlja ljekarna **»CENTAR«**, Riva 18 (213 - 101). Noćno dežurstvo traje od 20 do 7 sati ujutro sljedećeg dana.

Danas

RIJEKA

Upisi u izviđače

Danas Odred izviđača pomoraca »Kantrida« s početkom u 10 sati na Stadionu Kantrida, održava otvorena vrata i upise u izviđače. Pozivaju se zainteresirani da se pridruže. Za sve informacije kontaktirajte broj 098707664 ili putem emaila zanima_me@kantrida.hr

Jesenska hodočašća

Već tradicionalno u subotu 4. listopada organizira se hodočašće susret četiri naroda u marijanskom svetištu Monte Lussari te Tarvisio, jezero Jasna i u slovensko narodno svetište Marija Pomagaj na Brezju. A u subotu 11. listopada zavjetno je hodočašće sv. Antonu u Padovu. Cjene puta za svako je 46 eura a uključen je i prilog za »Marijine obroke« školske kuhinje sv. Josipa u Zambiji. Svi se zainteresirani mogu prijaviti radnim danom od 11 do 17 sati na broj 0915592412

VIŠKOVO

Obilježavanje Matejne

Danas obilježavanje Matejne počinje u crkvi sv. Mateja u Viškovu gdje će se održati svečana sveta misa koju predvodi P. Mate Žaja SJ s početkom u 11 sati. U 10 sati u Ronjgima započinje 43. Mantinjada pul Ronjgi u organizaciji Ustanove Ivan Matetić Ronjgov. U isto vrijeme sa parkirališta Milihvo počinje rekreativna biciklijada Matejna 2025. U 13 sati na parkiralištu Milihovo održati će se 18. međunarodna smotra folklora »Viškovsko prelo« u organizaciji KUD-a Izvor. U Staroj školi Saršni održati će se radionica »Vino i pineli« u organizaciji M.O. Saršoni - Mladenićič. Na dan sv. Mateja ulaz u Kuću halubajskega zvončara slobodan je za sve posjetitelje.

MALINSKA

Proslava 90 godina folklora

Proslava 90 godina folklora u Dubašnici održat će se danas uz gostovanje predsjednika Hrvatskog sabora, gospodina Gordana Jandrokovića. Kulminira »Šetemana dubašljanskoga folklora«. Priča o stoljetnoj tradiciji, pjesmi i plesu, koja je stoljećima oblikovala identitet Dubašnice, doživjet će svoj vrhunac. Središnja proslava održat će se danas s početkom u 18 sati na trgu Ivana Klobučarića. Bit će to dan posvećen generacijama koje su čuvale duh Dubašnice i prenosile ga s koljena na koljeno.

Događaj će biti u znaku pjesme, plesa i mirisa domaćih jela. Domaćini pozivaju sve ljubitelje folklora da obuku narodne nošnje i svojim prisustvom uveličaju ovaj povijesni trenutak.

VRBNIK

Misu predvodi Josip Bozanić

Danas će se u Vrbniku održati proslava 50. obljetnice svećeništva kardinala Josipa Bozanića. Svečana sv. misa počinje u 11 sati u župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Mari u Vrbniku. Izdana je i prigodna spomen-knjiga. Kardinal Josip Bozanić, zagrebački nadbiskup u miru, predvodit će svečano misno slavlje, čiji prijenos će biti moguće pratiti na Laudato TV-u.

Kina

RIJEKA

CINESTAR

TOWER CENTER, Janka Polića Kamova 81/A, 060 32 32 33 www.blitz-cinestar.hr

»DEMON SLAYER: KIMETSU NO YAIBA INFINITY CASTLE«, anime. Redatelj: Haruo Sotozaki, uloge: Natsuki Hanae, Akari Kito, Hiro Shimono, Yoshitsugu Matsuoka, 2D 18.00; »CHUCKOV ŽIVOT«, drama. Redatelj: Mike Flanagan, uloge: Tom Hiddleston, Chiwetel Ejiofor, Karen Gillian, Mark Hamill, 2D 16.45, 20.15, 22.30; »VELIKO HRABRO PREDIVNO PUTOVANJE«, drama. Redatelj: Kogonada, uloge: Margot Robbie, Colin Farrell, Kevin Kline, 2D 17.15, 19.30, 21.45; »LOŠI MOMCI 2«, animirani. Redatelj: JP Sans, Pierre Perifel, 2D 11.00, 11.45, 13.15, 14.00, 15.25, 16.15, 17.35, EXTREME 2D 12.15, 14.25, 18.35; »HIM«, triler. Redatelj: Justin Tipping, uloge: Marlon Wayans, Julia Fox, Tyriq Withers, 2D 20.15, 21.15, 22.15; »IZGUBLJENI DREAM TEAM«, dokumentarni. Redatelj: Jure Pavlović, uloge: Toni Kukoč, Vlade Divac, Dušan Ivković, Jurij Zdovc, Dino Rađa..., 2D 19.00; »RASKID«, komedija. Redatelj: Michael Angelo Covino, uloge: Dakota Johnson, Adria Arjona, Kyle Marvin, Michael Angelo Covino, 2D 18.00; »DUGI HOD«, triler. Redatelj: Francis Lawrence, uloge: Cooper Hoffman, David Jonsson, Garrett Wareing, 2D 21.00; »PRIZIVANJA 4: POSLJEDNJI OBREDI«, horor. Redatelj: Michael Chaves, uloge: Vera Farmiga, Patrick Wilson, Madison Lawlor, Ben Hardy, 2D 18.30, 19.45, 22.30, EXTREME 2D 20.45; »ČUDOVIŠTA IZ OLOVKE«, obiteljski. Redatelj: Seth Worley, uloge: Tony Hale, D'Arcy Carden, Bianca Belle, Kue Lawrence, 2D 11.45, 14.00, 16.00; »RAJ«, triler. Redatelj: Ron Howard, uloge: Jude Law, Sydney Sweeney, 2D 17.30; »RAT ROSEOVIH«, komedija. Redatelj: Jay Roach, uloge: Olivia Colman, Benedict Cumberbatch, Andy Samberg, Allison Janney, Ncuti Gatwa, Jamie Demetriou, Zoë Chao, 2D 22.05; »VELIKA UTRKA EUROPE«, animirani. Redatelj: Waldemar Fast, 2D 11.00, 13.05, EXTREME 2D 16.35; »UHVAĆEN«, triler. Redatelj: Darren Aronofsky, uloge: Austin Butler, Zoë Kravitz, Matt Smith, Regina King, Liev Schreiber, 2D 17.05; »SPOJ IZ SNOVA«, komedija. Redatelj: Celine Song, uloge: Dakota Johnson, Chris Evans, Pedro Pascal, 2D 22.05; »KAYARA: AVANTURE U CARSTVU INKA«, animirani. Redatelj: César Zelada, 2D 14.00, 16.00; »GOLI PIŠTOLJ«, akcijski. Redatelj: Akiva Schaffer, uloge: Liam Neeson, Pamela Anderson, Paul Walter Hauser, 2D 20.45; »DJEVOJČICA PO IMENU WILLOW«, obiteljski. Redatelj: Mike Marzuk, 2D 12.25; »BUMBAROVO LJETO«, obiteljski. Redatelj: Daniel Kušan, uloge: Frano Mašković, Mijo Kevo, Jakov Bilić, 2D 15.10; »ŠTRUMPFOVI FILM«, obiteljski. Redatelj: Chris Miller, Matt Landon, 2D 11.30, 13.30, 15.30; »ELIO«, avantura. Redatelj: Madeline Sharafian, Domee Shi, Adrian Molina, 2D 14.35; »LILO I STITCH«, avantura. Redatelj: Dean Fleischer Camp, uloge: Maia Kealoha, Sydney Elizebeth Agudong, Billy Magnussen, 2D 11.45.

ART-KINO

Krešimirova 2, Rijeka; blagajna. (051) 323 261, www.art-kino.org

»FENIČANSKA SPLETKA«, igrani. Režija Wes Anderson, 18.00; »JUŽINA«, igrani. Režija: Ante Marin, u 20.00.

Zelena NIT

NATALI BOSIĆ Od lavande i kadulje do bugenvilije – priroda kao nadahnuće

Botanički otisci bude sjećanja na Mediteran

Svaka biljka nosi svoju priču, a kroz prešanje Natali Bosić pretvara ih u unikatne tragove Mediterana

Sanda MILINKOVIĆ FRANK
Snimila Ana KRIŽANEC

U sklopu Art Explora festivala u Rijeci, riječka pedagoginja Natali Bosić održala je kreativne radionice »Botanički otisci Mediterana« i »Pogled kroz brodsko okno«, a nama je za oko zapela baš ona što se bavi prepoznatljivim biljkama kraj kojih smo odrasli - lavandom, kaduljom, eukaliptusom, hrastom i bugenvilijom. Bosić više od deset godina radi u području neformalnog obrazovanja, pedagogije kreativnosti i slobodnog vremena, a kaže da je trenutno u javnosti možda najprisutnija kroz kreativne radionice. No, njezin rad tu ne staje jer se kroz Pedagoški kabinet bavi i edukacijama za pedagoške djelatnike, kulturne ustanove i animacijske timove, u kojima prenosi svoja znanja o neformalnom obrazovanju, kreativnosti, razvoju publike i metodama koje potiču aktivno učenje i uključivanje.

Natali Bosić više od deset godina radi u području neformalnog obrazovanja, pedagogije kreativnosti i slobodnog vremena

Naglasak je na lokalnim biljkama poput lavande, smilja, ružmarina ili kadulje

Putovanje mislima

Upitali smo Bosić čime se bavi kada se »ničim ne bavi«, ali kaže da se, s obzirom na radoznalu i nemirnu narav, uvijek nečim bavi. Svoje slobodno vrijeme najradije provodi sa suprugom i njihovim malim sinom, u šetnjama sa psom, u prirodi, na izletima i putovanjima, kampiranjima ili druženjima s prijateljima. Voli brinuti o malom vrtu na terasi, smišljati nove recepte i istraživati nove hobije, a često baš iz tih hobija kasnije nastanu ideje za radionice. No, jednako su joj važni i trenuci u kojima može »puno putovati mislima« jer upravo tada stvara prostor za generiranje novih ideja i osmišljavanje kreativnih projekata.

Održiv i kreativan način približćavanja prirodi

Naglasak na održivosti

Na osmišljavanje radionice »Botanički otisci Mediterana« potaknule su je njezine prve radionice inspirirane botanikom kao dio rada proizašlog iz hobija i interesa za uzgoj bilja te istraživanje prirodnih materijala. Posebno ju je intrigirao herbarij, a onda je otkrila i fantastične preše koje cijeli proces vremenski optimiziraju i omogućuju prešanje na licu mjesta uz kreativno korištenje biljaka.

Na poziv festivala Art Explora da osmisli radionicu koja se nadovezuje na njegovu temu, prilagodila je koncept upravo Mediteranu, istaknuvši biljke poput lavande, smilja, ružmarina ili kadulje kao jedne od prvih motiva i mirisa koji ljudima prizivaju ovaj kraj. Cilj radionice u kojoj su polaznici prešanim biljem ukrašavali razglednice, označivače stranica i slike, bio je probuditi kreativnost i znatiželju, ali prije svega približiti ljude prirodi kroz promatranje, istraživanje i eksperimentiranje. Naglasak je svakako i na održivosti: od izbora lokalnih i sezonskih biljaka, do korištenja papira i drugih materijala koji poštuju prirodu.

Proces izrade je prilično jednostavan, ali uvijek donese nešto novo. Biljka se pažljivo odabere i pripremi, postavi u posebnu prešu i kratko tretira u mikrovalnoj pećnici. Toplina izvlači vlagu iz biljke i ubrzava ono što bi u tradicionalnom procesu prešanja između stranica knjige i novinskog papira trajalo tjednima ili čak mjesecima. Bosić naglašava da je posebnost u tome što se svaka biljka ponaša drugačije u procesu prešanja, u čemu ujedno i leži element eksperimenta i iznenađenja polaznika.

Bez straha od pogreške

Pojašnjava da ovakve radionice otvaraju prostor za igru, istraživanje i slobodno izražavanje, bez straha od pogreške. Odraslima radionica daje priliku da uspore, odmaknu se od svakodnevice i ponovno otkriju radost stvaranja, a kreativnost se oslobađa jer nema jednog ispravnog rješenja i svaka biljka iz preše izađe jedinstvena. Budući da se ne radi o tehnici koja je uobičajena i često viđena, ljudi se lako oslobode jer nemaju očekivanja i ne uspoređuju se jedni s drugima.

U njezinom je poslu najviše veseli istraživanje i razvijanje novih tehnika, pa vjeruje da će se i ova radionica u budućnosti mijenjati i razvijati na različite načine. Ako bi putovala u neki drugi kraj, prirodno je da bi se mijenjale i biljke, jer svako podneblje nosi svoje boje, mirise i karakter. Zaključuje da danas živimo u svijetu u kojem nam je sve dostupno i u kojem stalno konzumiramo nešto novo, a pritom se često otuđujemo od prirode koja je i dalje tu oko nas, jednostavna i bogata. Radionicama stoga želi ljude podsjetiti da uspore, da primijete ono što ih okružuje i ponovno pronađu povezanost s prirodom jer u toj jednostavnosti leži ljepota i inspiracija za stvaranje.

Enogastro KUTAK

Nerica, Pošip Mindel 2022.

Nepravda prema neshvaćenom dragulju Mediterana

VINARIJA NERICA

Aromatika pošipa, spoj svježine i topline, kompleksnost i jedinstveni herbalno-mediteranski karakter, oduševljavaju svakoga tko mu pristupi otvorenog nepca. No, na velikim natjecanjima, u sjeni globalnih, razvikanih i prepoznatljivih favorita, pošip redovito biva gurnut u drugi plan

Manuela PLOHL

Postoje vina koja, kad ih kušate, otvore pred vama cijeli pejzaž terroira – mirise, priče i stoljeća naslijeđa. Jedno od takvih vina svakako je pošip, autohtona sorta otoka Korčule koja se u posljednjim desetljećima munjevitom brzinom proširila čitavom Dalmacijom. Tko ga je jednom doživio u njegovoj punoj snazi i eleganciji, teško ga zaboravlja. Pa ipak, na svjetskim vinskim pozornicama pošip i dalje, gotovo nevjerojatno, ostaje na margini.

Nepoznatost sorte

Ironija je to koja bode oči: u privatnim degustacijama, na radionicama i u razgovorima s međunarodnim vinskim stručnjacima – svi, bez iznimke, padaju pod njegov šarm. Aromatika pošipa, spoj svježine i topline, kompleksnost i jedinstveni herbalno-mediteranski karakter, oduševljavaju svakoga tko mu pristupi otvorenog nepc . No, na velikim natjecanjima, u sjeni globalnih, razvikanih i prepoznatljivih favorita, pošip redovito biva gurnut u drugi plan. Zašto?

Razloga je nekoliko. Prvi je, nepoznatost sorte. Suvremeni degustatori i suci, školovani na međunarodnim stilovima, često pošipu pristupaju s dozom nesigurnosti, kao da je riječ o egzotici koja izlazi izvan poznatih okvira. Drugi razlog leži u standardizaciji ukusa: globalni kriteriji još uvijek nagrađuju tipičnost i podudarnost s ustaljenim matricama, dok sorte poput pošipa traže otvorenost, znatiželju i hrabrost degustatora da ga prepozna kao novo mjerilo kvalitete.

Strpljenje i dosljednost

Ipak, unatoč toj svojevrsnoj nepravdi, pošip se polako, ali neumoljivo probija. Svaka medalja – pa i ona koja nije zlatnog sjaja – danas vrijedi više od samog priznanja.

Ona je podsjetnik da za izgradnju međunarodnog ugleda treba strpljenja, dosljednosti i vjere u autentičnost. Jer pošip je vino koje, poput pravih klasika, ne podilazi publici nego od nje traži angažman.

Takvim vinima put prema svjetskom tržištu možda je duži, ali i sigurniji.

A kada jednom njegovo ime zasja na globalnoj sceni, ostat će tamo gdje mu je i mjesto – među vinskim ikonama – bez opasnosti da se pretvori u prolaznu modu.

NERICA, POŠIP MINDEL 2022.

Ako želite doživjeti pošip u njegovu punom izrazu, onda je Pošip Mindel iz 2022., obiteljske zadruge Nerica idealan primjer. Vinograd za Mindel, iz srca Korčule, Čarskog polja, već generacijama nosi reputaciju najboljeg terroira za ovu sortu. Ručno obrađivan vinograd, daje grožđe koje Jakša Krajančić pretvara u vino fenomenalnog balansa tradicije i suvremenog pristupa.

Vinifikacija metodom odležavanja na finom talogu u hrastovim bačvama daje vinu elegantnu kremoznost i slojevitost, rijetko viđenu na ovoj cjenovnoj razini vina. Na nosu se otvara široko – od svježih, čistih nota limuna i dinje, preko profinjenog badema, pa sve do mladih orašastih tonova i suptilne, suhe herbalne podloge. U ustima je vino puno, moćno i zaobljeno, ali bez težine – svilenkaste teksture i impresivne dužine. Drvo je integrirano skladno, ne kao nametnuti sloj, već kao prirodni nastavak same strukture vina. Alkohol, visok za bijelo vino (oko 14 %), nenametljivo se uklapa u kompoziciju, nošen bogatstvom aroma koje se stapaju u savršen sklad voćnosti, začinskih nijansi i mineralnog karaktera.

Sommelierski gledano, Pošip Mindel 2022. vino je koje se izvrsno snalazi u različitim ulogama: može biti profinjen aperitiv, ali i ozbiljan gastronomski partner – od laganih predjela i bijele ribe, preko školjaka i rakova, pa sve do peradi i bijelih mesa. Ipak, možda ga je najljepše kušati samostalno, u trenutku tišine, kada mu se možete potpuno prepustiti – baš kao što sam i ja učinila pišući ovu kolumnu. Preporučujem ga poslužiti na nešto višoj temperaturi, od 13 -15° C, jer se tada njegove arome najljepše otvaraju i otkrivaju punu raskoš. Da je ovo vino posebne vrijednosti ne potvrđuju samo nagrade, kojih ovo vino ima mnogo, nego sama čaša – iskustvo koje vas istovremeno uvjerava u snagu i eleganciju pošipa. Neričin Mindel je dokaz da se autentičnost i terroir mogu pretočiti u vino koje govori vlastitim jezikom, bez potrebe za usporedbama. To je vino koje osvaja polako, ali trajno, i koje potvrđuje da hrvatska vinska scena u svojim autohtonim sortama skriva potencijal ravnopravan najvećim bijelim vinima svijeta.

A pošip je, u toj priči, njezin najjači glas.

VICTOR SANCHEZ Trener Rijeke uoči sutrašnjega gostovanja kod Vukovara 1991 na stadionu Cil

Stanje travnjaka kroji na igre Bijelih u Vinkovcima

Želimo dominirati posjedom, ali dobrim posjedom. Kada to kažem, mislim na kvalitetu pretvorenu u dobre šanse za pogodak. Zato je važno u kakvom će stanju biti travnjak. Želimo igrati svoju igru, po travi, ali ako to ne bude moguće zbog lošeg stanja travnjaka, naći ćemo drugi način - kaže Sanchez

Zlatko HORVAT

RIJEKA »Želimo pobjedu u svakoj utakmici koju pripremamo. Morat ćemo vidjeti u kojem će stanju biti travnjak jer se na istom terenu igra i utakmica u subotu. Rekli su mi da travnjak možda neće biti u najboljem stanju, ali to ćemo provjeriti uoči utakmice. Bit ćemo spremni za ovu za nas vrlo važnu utakmicu, prilagodit ćemo se uvjetima. U petak smo imali jako dobar trening, subota je značila trening i analizu suparnika što se tiče obrane i napada. Bit ćemo spremni. Očekivanja su velika, želimo pobjedu, kao i uvijek - rekao je trener Rijeke Victor Sanchez na jutarnjoj konferenciji za medije, zakazanoj prije okupljanja momčadi za trening na Rujevici uoči susreta 7. kola SuperSport HNL-a u Vinkovcima protiv Vukovara 1991, što se igra sutra od 18 sati.

Izostanci

Reprezentativci Stjepan Radeljić i Justas Lasickas još se nisu oporavili i neće biti u momčadi protiv Vukovara 1991.

- Oni napreduju, ali još nisu u punom pogonu s momčadi. Čekamo njihov povratak idućih dana. Na njih ćemo moći računati u idućim utakmicama, ali ne u u Vinkovcima. Ostali? Imamo još nekih problema pa ćemo danas napraviti listu putnika - dodao je Victor Sanchez. - Nema dodatnog pritiska s obzirom na bodove. Kada stalno želiš pobjeđivati, pritisak uvijek postoji. Imamo velika očekivanja od momčadi i tako pristupamo svakom susretu.

Već su se u prvoj utakmici pod Sanchezovim vodstvom vidjele neke taktičke promjene, čak i protiv Maksimira u šesnaestini finala SuperSport Hrvatskog kupa. Igrači polako usvajaju njegove zamisli.

- Vrlo smo zadovoljni, igrači su vrlo fokusirani. Teško je promijeniti stvari u nekoliko dana, ali sam vrlo zadovoljan reakcijom igrača. Time ćemo brže doći do automatizama za model igre koju želim u obrani i napadu. Subota je dan za analizu napada Vukovara i kao odigrati obranu, a nedjelja je dan za kako napadati obranu Vukovara. Napredujemo... Vidio sam dobre stvari i u utakmici Hrvatskog kupa protiv Maksimira. Nije jednostavno igrati protiv momčadi koja ima puno igrača ispred šesnaesterca kada je malo prostora. No, stvorili

V. KARUZA

S MLADIM NAVIJAČIMA - Luka Menalo

Menalo: Moramo početi skupljati bodove

U društvu španjolskog trenera bio je i Luka Menalo, koji je također podvukao stanje terena kao nešto na što treba biti spreman.

- Znamo te probleme s terenom, Cibalia igra ranije na istom travnjaku. To je stvar na koju ne možemo utjecati. Cilj je prilagoditi se što prije i pobijediti. Vukovar 1991 je malo lošije ušao u sezonu. U nekoliko utamica mogli su osvojiti više bodova nego što su ih uzeli. Neće biti nimalo lagano. Nema nikakvog podcjenjivanja, ali moramo početi skupljati bodove - rekao je Luka Menalo.

Promjene u igri?

- Mislim da odlično idu promjene koje traži trener Sanchez. Zahtjevi su drugačiji u odnosu na prošlog trenera. Neće biti problema. Moja forma? Teško je to ocijeniti, ali uvijek može bolje. Početak je bio dobar, ali svi mi težimo boljem, tako i ja.

S novim čovjekom na klupi, 39-godišnjim Španjolcem, igrači Istre 1961 danas dočekuju Osijek

Riera: Vjerujem da će momčad dobro reagirati

PULA Da nije Slaven Belupa, kojeg su u svojoj prvoligaškoj povijesti 16 puta svladali na Drosini te triput stigli do trijumfa u Koprivnici, mogli bismo reći kako danas u Pulu stiže klub protiv kojeg nogometaši Istre 1961 najviše vole igrati. Premda, da to i decidirano kažemo, ne bismo bili previše daleko od istine, jer je od respektabilnog omjera protiv »farmaceuta« tek nešto slabiji onaj kojeg Zeleno-žuti imaju u ogledima s Osijekom, kojeg su 12 puta nadjačali na domaćem terenu i tome pridodali četiri slavlja na gostujućem. Posebno su impresivni bili igrači pulskog prvoligaša u svom dvorištu u posljednje tri sezone, u kojima su od mogućih 18 bodova, Osječanima prepustili tek jedan jedini.

- Igramo protiv vrlo dobre momčadi Osijeka, koja igra jako lijep nogomet s dobrim »build-upom« kojeg primjenjuje na različite načine. Odlična im je tranzicija, imaju kvalitetne igrače na krilima i želimo li ih zaustaviti, trebat ćemo biti agresivni - nije dvojio Oriol Riera, 39-godišnji španjolski trener, novi strateg Puljana. - Svjestan sam činjenice da, sa svojim suradnicima, nisam imao dovoljno vremena za pripremu utakmice. Imali smo na raspolaganju samo tri-četiri dana, što nije dovoljno da igračima u potpunosti predočim svoj plan igre, već sam se morao opredijeliti za brze solucije te sam igračima dao najvažnije informacije kako bi današnju utakmicu odradili na najbolji mogući način. Nisu se stigli upoznati s metodologijom i u potpunosti shvatiti što tražimo od njih, ali bez obzira na to, vjerujem da će momčad dobro reagirati te da će igrači dati sve od sebe na terenu. Imam na raspolaganju odlične igrače koji su u stanju pružiti sjajne predstave, a na meni i mojim pomoćnicima je da im ulijemo potrebno samopouzdanje te damo sve moguće alate i uputimo ih na rješenja koja će moći primjenjivati na terenu.

Riera je preuzeo momčad koja trenutačno zauzima devetu, pretposljednju poziciju na ljestvici najjačeg hrvatskog razreda, što je ipak bolja situacija u odnosu na njegov prethodni klub, španjolskog trećeligaša Unionistas. Potvrdio je jedino kako zbog ozljede neće moći računati na Vinka Rozića i Alejandra Jaya, dok je za bilo kakve druge informacije, poput startnog sastava i početne formacije, ostao zakopčan do grla.

> *Ne postoji sustav koji preferiram, već se prilagođavam situaciji, igračima koje imam na raspolaganju i idejama koje želim sprovesti u djelo*
>
> Oriol Riera

- Sve ćete vidjeti kad utakmica krene. Ne postoji sustav kojI preferiram, već se prilagođavam situaciji, igračima koje imam na raspolaganju i idejama koje želim sprovesti u djelo. U ovih nekoliko dana što sam ovdje u Puli stvorio sam potpuno jasnu sliku o momčadi, znam što sam dobio u ruke te isto tako dobro znam što mi je danas činiti - zaključio je Riera.

I. CEROVAC

MUSETTI ZAUSTAVIO PRIŽMIĆA

PLAVA LAGUNA CRO OPEN

Dino Prižmić zaustavljen je u drugom kolu ATP turnira u kineskom Chengduu. Splićanina je pobijedio deveti tenisač svijeta Talijan Lorenzo Musetti sa 7:5, 3:6, 6:2. Talijan je meč završio s deset aseva.

27. rođendan slavi slovenska biciklistička zvijezda Tadej Pogačar

palije u 7. kolu SuperSport HNL-a

čin

V. KARUZA

Igra Vukovara 1991 je na višoj razini od broja osvojenih bodova. Najbolji je primjer posljednji susret protiv Osijeka. Izgubili su 0:4, ali bili su kompetitivni i stvorili su puno šansi

Victor Sanchez

Utakmice 7. kola:

Hajduk - Dinamo	0:2
Lokomotiva - Varaždin	1:0
Gorica - S. Belupo	17.00 sati
Istra 1961 - Osijek	19.15 sati
Vukovar 1991 - Rijeka	pon 18.00

Dinamo	7	5	1	1	15:4	16
Hajduk	7	4	1	2	11:7	13
Lokomotiva	7	3	3	1	9:8	12
Varaždin	7	2	3	2	8:8	9
S. Belupo	6	3	0	3	8:10	9
Gorica	6	2	2	2	8:8	8
Osijek	6	1	3	2	5:5	6
Rijeka	6	1	3	2	6:7	6
Istra 1961	6	1	2	3	6:10	5
Vukovar '91	6	0	2	4	4:13	2

Sljedeće kolo (27. rujna): Varaždin - Vukovar 1991 (26. rujna), Rijeka - Istra 1961, Hajduk - Lokomotiva, Gorica - Osijek (28. rujna), Dinamo - Slaven Belupo (28. rujna).

smo jako puno šansi. Imali smo 40 dobrih akcija u napadu, jedino je nedostajalo sreće u realizaciji, pogotovo u prvom poluvremenu. Najvažnije je kreirati prilike, u tom slučaju si blizu pobjede - kaže Sanchez.

Jedno je sigurno, Bijeli neće podcijeniti suprnika. Uostalom, imaju samo četiri boda više od Vukovara 1991.

Kompetitivna liga

- Prema onome što sam vidio u dvije utakmice koje smo pripremali, liga je vrlo kompetitivna. Ali to je uvijek tako u nogometu. Kada vodiš velike momčadi, suparnici uvijek imaju veliki motiv i žele te pobijediti. Zato je nužna koncentracija. Želimo li opet biti prvaci, trebamo prebroditi sve teškoće. Za to pripremamo momčad. Slažem se da je Vukovar 1991 po igri zaslužio više bodova na kontu, njihova igra je na višoj razini od broja osvojenih bodova. Najbolji je primjer posljednji susret protiv Osijeka. Izgubili su 0:4, ali bili su kompetitivni i stvorili su puno šansi. Igrali su u gostima i bili dominantni. Pripremamo igrače na način da će suparnik odigrati najbolje što može. Nikada nećemo podcijeniti suparnika. Želimo dominirati posjedom, ali dobrim posjedom. Kada to kažem, mislim na kvalitetu pretvorenu dobre šanse za pogodak. Zato je važno u kakvom će stanju biti travnjak. Želimo igrati svoju igru, po travi, ali ako to ne bude moguće zbog lošeg stanja travnjaka, naći ćemo drugi način. Morat ćemo imati opcije za sve - zaključio je Victor Sanchez.

ISTRA 1961

JOŠ JEDAN ŠPANJOLAC NA KLUPI HNL-a - Oriol Riera

Veliki derbi na Poljudu završen pobjedom Modrih s dva prekrasna pogotka

Hoxha i Bakrar umirili sramežljive Splićane

U 44. minuti je Arber Hoxha bio strijelac za gostujućih 0:1, dok je Mounsef Bakrar u 80. minuti žestoko potegnuo i pogodio pod gredu za 0:2 i tri gostujuća boda u derbiju s malim brojem pravih prilika

SPLIT ›› U najvećem hrvatskom derbiju, ogledu sedmog kola SuperSport HNL-a, nogometaši Dinama su pred 32.212 gledatelja na Poljudu pobijedili velikog rivala s 2:0. U 44. minuti je Arber Hoxha bio strijelac za gostujućih 0:1, dok je Mounsef Bakrar u 80. žestoko potegnuo i pogodio pod gredu za 0:2 i tri gostujuća boda. Dinamo je time pobjegao Hajduku na vrhu ljestvice i ima tri boda više.

Kako to obično biva u derbi utakmicama Hajduka i Dinama, tako je i ovaj susret bio energičan i žestok, u solidnom ritmu, ali i s malim brojem pravih prilika, pogotovo u prvom poluvremenu. Na početku je Hajduk uglavnom pokušavao udarcima iz daljine, koji nisu bili velika opasnost po zagrebački klub, dok je Dinamo više kombinirao i na takav način pokušavao zaprijetiti suparniku.

U uvodnih deset minuta za Dinamo su pokušavali Valinčić i Goda, dok su gosti u 14. minuti tražili jedanaesterac nakon kontakta Hoxhe i Sigura. No, sudac Erceg nije pomišljao na takvu odluku.

Hoxhin bljesak

Od 15. do 25. minute nešto je bolje zaigrao Hajduk i Splićani su tada dominirali posjedom, ali je izostala konkretna igra domaćina u završnici. Najbolju šansu u uvodu susreta imao je Dinamo u 28. minuti. Unatoč Šarliji na leđima pucao je dobro Beljo, ali je jednako tako intervenirao domaći vratar Ivušić.

Uslijedile su potom tri solidne situacije Hajduka, ali su u dva navrata Bamba i jednom Livaja ostali dosta daleko od pogotka.

I. ČAGALJ/PIXSELL

FEŠTA NA POLJUDU - Mounsef Bakrar sa suigračima

Š. ZELIĆ/PIXSELL

Arber Hoxha

Kada se činilo da će se na odmor otići bez pogodaka zabljesnuo je gostujući igrač Hoxha. Na oko 30 metara od domaćih vrata loptu je primio albanski nogometaš, sjurio se prema naprijed i onda s vrha šesnaesterca pogodio za 1:0 i gostujuće slavlje.

Na samom početku drugog poluvremena jedanaesterac su tražili domaćini. Dogodio se duel Gonzaleza i Ljubičića nakon kojeg je pao domaći igrač, ali niti tada sudac Erceg nije pokazao na bijelu točku.

Premijera

Nakon toga bolje je na travnjaku izgledao Dinamo. U jednoj se situaciji našao Beljo, a dva puta je zaprijetio Domingueze. Poslije sat vremena igre travnjak je pod nogama osjetio domaći adut Ante Rebić koji je ušao u igru, a potom je i Bennacer, veliko Dinamovo pojačanje iz Milana, debitirao za aktualnog doprvaka.

Brojne zamjene, a potom i bakljada s obje navijačke strane, donekle su razvodnile ionako slab ritam igre, a onda je u 80. minuti »eksplodirala bomba« od strane gostujućeg igrača Bakrara. S 15 metara iskosa Bakrar je svom silinom potegnuo i žestoko pod gredu pogodio za 2:0.

Hajduk je pokušao do kraja dvoboja smanjiti i zakomplicirati derbi, ali ostao je prilično daleko od toga. Splićani su i tada, kao i cijelu utakmicu, uglavnom sramežljivo napadali te loše pritiskali suparnika. (S. K.)

Hajduk - Dinamo 0:2

Susret 7. kola SuperSport HNL-a: Hajduk - Dinamo 0:2 (0:19. Stadion Poljud. Gledatelja 32.212. Sudac: Mateo Erceg (Benkovac). Strijelci: 0:1 Hoxha (44'), 0:2 Bakrar (81'). Žuti kartoni: Hoxha, Lisica, Mišić (Dinamo).

HAJDUK: Ivušić - Sigur, Šarlija, González, Hrgović (82' Horcajo) - Pajaziti, Krovinović (63' San Martin) - Bamba (46' Durdov), Pukštas (86' Kalik), Šego (63' Rebić) - Livaja.

DINAMO: Nevistić - Valinčić, Domínguez (76' Theophile-Catherine), McKenna, Goda (90'+5' Vinlöf) - Ljubičić, Mišić, Zajc (66' Benacer) - Lisica (66' Kulenović), Beljo (66' Bakrar), Hoxha.

Kovačević: Najveća pobjeda u karijeri

- Bili smo donekle oprezni i mi i Hajduk jer imali smo upisane poraze u prošlom kolu. Ali, došli smo po pobjedu i nismo se htjeli braniti. Kada je Hajduk počeo s nešto većom dominacijom, zabili smo prvi pogodak. Potom je Bakrar zabio zbilja lijepi pogodak i mislim da smo zasluženo uzeli tri boda. Mi još uvijek rastemo, ali je i činjenica da suparniku nismo dozvolili puno toga. Ovo je definitivno moja najveća pobjeda u karijeri - rekao je trener Dinama Mario Kovačević nakon trijumfa na Poljudu. Slijedi Fenerbahče na startu Europske lige.

- Ima dosta rezerve u našoj igri. Silne su bile promjene u momčadi tijekom ljeta. Posljednji su igrači došli prije nekoliko dana. Još se uvijek upoznajemo na pravi način. Uvjeren sam da ćemo biti sve bolji i bolji. I nije lako istovremeno igrati, a hrvatska liga uopće nije laka. Nakon uvodnih pobjeda uslijedili su nam Varaždin i Gorica, dva dvoboja bez pobjede i zato su ova tri boda s Poljuda jako važna. Protiv Fenerbahcea ćemo također dati sve od sebe. Igramo pred našim navijačima i želimo najbolje - kaže Kovačević.

Hajduk je upisao drugi ligaški poraz u nizu.

- U prvom poluvremenu smo bili dobri, kontrolirali smo utakmicu. Lopta je uglavnom bila kod nas iako nam je Dinamo nekoliko puta prošao kroz tranziciju. To smo trebali zaustaviti. U nastavku smo bili malo brzopleti, očito su nam tada proradile emocije. Na kraju smo primili taj fantastičan pogodak za 0:2. Priznajem, nismo stvorili puno pravih prilika i bilo nam je teško igrati. Nedostajalo je kod nas brzine. U samoj završnici smo ulazili s jako puno igrača u završnicu i suparnički šesnaesterac, ali i tada je izostao taj zadnji udarac - rekao je trener Hajduka Gonzalo Garcia.

Peto kolo SuperSport Druge NL

JADRAN LP - GROBNIČAN 2:2

PLOČE ›› Utakmica 5. kola SuperSport Druge NL: Jadran LP - Grobničan 2:2 (1:1). Stadion Jadranovo. Gledatelja: 150. Sudac: Cestarić (Sisak). Strijelci: 0:1 Grgić (12'), 1:1 Nižić (19'), 2:1 Vučković (53'), 2:2 Grgić (81'). Žuti kartoni: Nižić, Matanović (Jadran), Dukađin, Delibegović, Vinarš, Marot, Šanjug, Momčilovski, Pilčić (Grobničan). Crveni karton: Nižić (55'), Delibegović (90').

JADRAN LP: Kešina, Rodin, Taslak, Raguž (od 77' Herceg), Peco (od 67' Šunjić), Vučković, Matanović, Antunović, Nižić, Bobanović (od 67' Blažević), Radonić.

GROBNIČAN: Jurčević, Delibegović, Marot, Kosić, Vinarš, Srzentić, Bosančić (od 87' Rožajac), Došen (od 57' Momčilovski), Šanjug (od 57' Batarelo), Grgić, Dukađin (od 74' Pilčić).

Nogometaši Grobničana i s trećeg gostovanja u nizu vratili su se neporaženi. Ovaj bod je posebno značajan budući da je izboren kod tradicionalno izrazito domaćinske momčadi Jadrana. Šimun Grgić dvaput je pogodio mrežu domaćina.

Ostali rezultati 5. kola: Mladost - Lučko 2:0, Solin - Uljanik 2:2, H. dragovoljac - Trnje 1:1, Varteks - Dugo Selo 2:0, Đakovo Croatia - Kustošija 1:3, Segesta - Bjelovar 2:2, **danas:** Radnik - Uskok. **Poredak:** Mladost 12, Kustošija 10, Uljanik 10, Uskok 9, Segesta 9, Radnik 9, Jadran LP 8, Varteks 7, Solin 6, Đakovo 6, Dugo Selo 5, Bjelovar 4, Trnje 4, Grobničan 3, Lučko 3, H. dragovoljac 3 boda. (I. VO.)

Četvrto kolo Treće NL - zapad

HALUBJAN - LOKOMOTIVA 3:0

RIJEKA ›› **Rezultati 4. kola Treće NL - zapad:** Halubjan - Lomomotiva 3:0 (Franković 33'-ag, Šafarek 57', Knežević 81'), Buje - Kraljevica 3:0 (Raković 2', Radovčić 26', Seck 44'), OŠK Omišalj - Rudar 0:0, Pomorac - Crikvenica 4:0 (Matković 6', 35', Pičuljan 40', Burul 55'), Banjole - Jadran-Poreč 1:1 (Antanasković 11'/Stojanović 45'+3'), Vinodol - Nehaj 3:1 (Lagumdžija 29', 36', Rubčić 77'/Prizmić 1'), Naprijed - Krk 1:2 (Kašovski 43'/Dvorničić 40', Jurica 55'), Novalja - Pazinka-Pazin 0:4 (Ivetić 63', Ivetac 76', Maružin 79', Milovan 80'),

Poredak: Pazinka-Pazin 12, Pomorac 12, Buje 10, Lokomotiva 9, Vinodol 7, Naprijed 6, Nehaj 6, Banjole 4, Krk 4, Kraljevica 4, Rudar 3, Halubjan 3, Crikvenica 3, Novalja 3, Jadran-Poreč 2, OŠK Omišalj 2 boda.

Treće kolo Četvrte NL NS Rijeka

KLANA - CRES 3:0

RIJEKA ›› Rezultati 3. kola Četvrte NL NS Rijeka: Klana - Cres 3:0 (Maksić 27', Laginja 45', Lazarević 88'), Rovinj - Umag-Umago 0:1 (Čavarović 84'), Otočac - Medulin 1921 2:1 (Benčić 62', Boban 67'/Kristaj 42'), Žminj - Smoljanci Sloboda 0:1 (Tiani 79'), Ližnjan - Gospić 91 6:2 (Beriša 3', Simetić 4', Balde 26', Čude 27', Marković 55', 76'/Jelača 85, Komšo 90'+1'), Funtana - Zamet 1:2 (Milocani 90'+1'/Maraš 89', Mulvaj 90'+2'), Borac - Mladost Fažana 0:2 (Sić 42', Šimunović 61').

Poredak: Ližnjan 9, Rovinj 6, Klana 6, Gospić 91 6, Borac 4, Otočac 4, Smoljanci Sloboda 4, Mladost Fažana 4, Žminj 3, Umag-Umago 3, Medulin 1921 3, Cres 3, Zamet 3, Funtana 2 boda.

Nogometno prvenstvo Italije

VERONA - JUVENTUS 1:1

REUTERS

Igor Tudor

VERONA ›› U četvrtom kolu Serie A nogometaši Verone i Juventusa su remizirali 1:1 čime je stao startni prvenstveni pobjednički niz torinskog sastava koji vodi hrvatski trener Igor Tudor, koji nije uspio izjednačiti doseg Giovannija Trapattonija iz 1976. i Massimiliana Allegrija iz 2014. godine kada su ti stratezi s Juventusom sezone otvarali s četiri pobjede u nizu. Tudor je ostao na tri pobjede uz remi.

Juventus je poveo u 19. minuti nakon solo akcije Conceicaa i preciznog udarca s vrha šesnaesterca. Verona u 44. minuti izjednačila nakon što je Orban realizirao udarac s bijele točke. Domagoj Bradarić odigrao je cijelu utakmicu za Veronu.

U prvom subotnjem susretu nogometaši Bologne su preokretom došli do pobjede protiv Genoe od 2:1. Gosti su poveli u 63. minuti kada je malo iskosa žestoko domaću mrežu naciljao Ellertsson. Deset minuta kasnije Bologna se vratila, a za 1:1 je pogodio Castro.

Pritisnula je Bologna u samoj završnici i došla do preokreta. U 90. minuti je goste spasila greda, a u nadoknadi je dosuđen jedanaesterac za domaćina. Orsolini je u devetoj minuti nadoknade pogodio za konačnih 2:1 Bologne. Hrvatski reprezentativac Nikola Moro počeo je utakmicu za Bolognu te je zamijenjen u 72. minuti.

Poredak: Juventus 10, Napoli 9, Cremonese 7, Cagliari 7, Udinese 7, Milan 6, Roma 6, Bologna 6...

SUPERSPORT PRVA NL Crno-bijeli doživjeli drugi uzastopni pr

Opatijci skupo pla Vučetićevo školov

Bogolinova ideja bila je jasna, mlađi vratar znači jedan iskusniji igrač u polju. No, vratari su osjetljive »biljke«

S. DRECHSLER

PREURANJENO SLAVLJE - Goodness Ajayi, strijelac Nino Stojanović i Baltazar Anton Bogolin

Ivan VOLARIĆ

OPATIJA	1
DUBRAVA	2

RIJEKA ›› Utakmica 7. kola SuperSport Prve NL: Opatija - Dubrava 1:2 (1:1). Stadion Kantrida. Gledatelja: 200. Sudac: Domagoj Kurtović (Osijek) 6. Strijelci: 0:1 Vrdoljak (8'), 1:1 Stojanović (17'), 1:2 Dalić (81'-ag). Žuti kartoni: Marić, Horvat, Bagadur, Stojanović (Opatija), Janjiš (Dubrava). Crveni karton: Pejanović (63'),

OPATIJA: Vučetić 5, Dalić 5,5, Ajayi 6, Horvat 6,5, Stojanović 6,5 (71' Mršić -), Weitzer 6,5 (59' Groznica 6,5), Bagadur 6,5, Macolić 6, Marić 6 (80' Blečić -), Žlibanović 6, B. A. Bogolin 5,5 (59' Pejanović 5).

DUBRAVA: Cundeković 6,5, Palić 6,5, Zahora 6 (46' Jakovljević 6,5), Ljubanović 6,5, Matić 6 (72' Mawana -), Janjiš 6,5 (83' Tunjić -), Pavić 6,5 (83' Ibrahim -), Šepić 6,5, Vrdoljak 6,5, Miličević 6,5, Korca 6 (55' Novak-Stanko 6,5).

CRVENI KARTON

U 63. minuti Pejanović je neoprezno dignuo nogu u duelu s Janjišom na sredini terena. Gostujuća desetka pala je na travnjak kao pokošena, a sudac Kurtović isključio napadača Crno-bijelih i donio još jednu vrlo spornu odluku u nizu

U 81. minuti utakmice Jakovljevićev oštri prizemni ubačaj s boka vratar Vučetić odbio je ravno na noge Vedranu Dalić. Stoper Opatije nije se stigao izmaknuti pa se lopta ubrzo zakoprcala u domaćoj mreži. Nesretni pogodak u završnici utakmice stajao je nogometaše Opatije drugog uzastopnog zaleđa, a početkom nastavka Žabec je pogodio vratnicu, a onda je svježi Bilajac u 66. minuti pogotkom okrunio kontru svoje momčadi. Dobar dio posla obavili su prethodno Niko Gajzler i asistent Saho.

Vinkovčani su nakon primljenog pogotka počeli trkački padati, osjetila se na njima kup utakmica protiv Vukovaraca. Gosti su imali sve više prostora, a u četvrtoj minuti sudačke nadoknade vremena stigli su do drugog pogotka. Ovoga puta Bilajac je bio asistent, a Dominik Rešetar strijelac. Crveni su se tako nakon četiri utakmice bez pobjede (tri remija i poraz) vratili uspjesima. (I. VO.)

Orijentaši nakon četiri kola bez pobjede stigli do dragocjenih bodova

Jakov Bilajac vratio Krimejčane pobjedama

Bilajac je u 66. minuti pogotkom okrunio kontru svoje momčadi, dok je u 90. minuti asistirao Rešetaru

CIBALIA	0
ORIJENT	2

VINKOVCI ›› Utakmica 7. kola SuperSport Prve NL: Cibalia - Orijent 0:2 (0:0). Stadion Cibalije. Gledatelja: 1000. Sudac: Luka Slišković (Zagreb). Strijelci: 0:1 Bilajac (66'), 0:2 Rešetar (90'+4'). Žuti kartoni: Kuzminski (Cibalia).

CIBALIA: Galić, De Britto (80' Rubić), Kuzminski (57' Rajković), Bubnjar (66' Mišić), Žabec, Stapić, Grujević, Pervan (80' Medo), Bosak, Sopić, Bošnjak (57' Boban).

ORIJENT: Baždarić, Braut, Prpić, Saho (81' Rešetar), Kordić-Gružić, Paškvan (54' Bilajac), Ušalj, Burčul, Galešić, Gajzler (69' Panić), Tadejević.

Zahvaljujući raspoloženom Jakovu Bilajcu nogometaši Orijenta stigli su do uvijek posebno dragocjenih bodova kraj Bosuta. Krimejčani su punih sat vremena čuvali i uspješno sačuvali svoju mrežu. Krajem prvoga poluvremena poništen je pogodak Bubnjaru zbog

N. BLAGOJEVIĆ

STRIJELAC I ASISTENT - Jakov Bilajac

rvenstveni poraz

atili

vanje

prvenstvenog poraza na što je sigurno utjecala i jedna vrlo riskantna odluka trenera Zorana Bogolina. Naime, trener Crno-bijelih, još uvijek pod suspenzijom i u prisilnoj ulozi glasnog navijača na tribinama, odlučio je prvi put ove sezone u prvenstvu priliku pružiti mladom vrataru Niki Vučetiću. Dojučerašnji junior Rijeke igrač je tkz. zaštićenog godišta. Bogolinova ideja bila je jasna, mlađi vratar znači jedan iskusniji igrač u polju. No, vratari su osjetljive »biljke«, posebno mladi i neiskusni, bez pravog seniorskog iskustva.

Stojanovićev pogodak

Vučetić je u 8. minuti nakon jednog ne toliko opasnog udarca Vrdoljaka sa 17 metara preslabo postavio ruke i dobio pogodak po sredini gola za 0:1. David Nwolokor sigurno bi zaustavio taj udarac, a možda bi drugačije reagirao i kod drugog pogotka Dubrave. Opatijci su na kraju skupo platili školarinu mladog vratara, tim više što su u većem dijelu utakmice odigrali vrlo pristojnu utakmicu u granicama svojih trenutnih mogućnosti.

Uostalom, dobro su reagirali nakon početnog šoka. U 15. minuti Horvat je lijepo okrenuo stranu i preciznom dijagonalom pronašao na povratnoj lopti Weitzera. Lijepa akcija završila je udarce iz prve s 14 metara po kojem je lopta otišla iznad grede. Dvije minute kasnije Horvat je izveo udarac iz kuta, lopta se sretno odbila do Stojanovića na drugoj vratnici. Napadač pristigao prošloga ljeta iz Bjelovara prizemnim udarcem poslao je loptu u suprotni kut za 1:1. Utakmica se nakon izjednačenja rasplamsala, igralo se obostrano otvoreno, ali do odmora bez većih prilika.

U 52. minuti Opatija Weitzer je gurnuo Ajayija uz lijevu aut liniju, a nigerijski napadač odigrao loptu na vrh šesneaesterca. Stojanović je propustio za natrčalog Žlibanovića, a netko od gostujućih braniča požrtvovno ušao u blok. U nastavku akcije Miličević je ostao na udarcu na vrhu opatijskog kazneno prostora, a snažno udarena lopta otišla ne toliko daleko od desne Vučetićeve vratnice.

Dvojbeno isključenje

U 63. minuti Pejanović je neoprezno dignuo nogu u duelu s Janjišom na sredini terena. Gostujuća desetka pala je na travnjak kao pokošena, a sudac Kurtović isključio napadača Crno-bijelih i donio još jednu vrlo spornu odluku u nizu na uštrb Bogolinove momčadi. Momčad Opatije s igračem manje dodatno mobilizirala i prva zaprijetila. U 74. minuti Cundeković je odbio udarac Groznice, a onda pogledom ispratio pokušaj Horvata po kojem je lopta prošla uz vratnicu. Činilo se u tim trenucima da će Opatijci sačuvati barem bod, što je najmanje što su zaslužili iz ove utakmice. Doduše, gosti su u posljednjim sekundama mogli do trećega gola. Mawana je zajedno s još dvojicom suigrača krenuo sam na Vučetića, a daroviti vratar se obranom »jedan na jedan« barem malo iskupio.

UTAKMICE 7. KOLA:

Sesvete - Jarun						1:0
Opatija - Dubrava						1:2
Cibalia - Orijent						0:2
BSK - Karlovac						14.45 sati
Hrvace - Croatia						16.00 sati
Rudeš - Dugopolje						pon 15.45
Karlovac	6	5	0	1	14:5	15
Orijent	7	3	3	1	14:7	12
Dubrava	7	4	0	3	8:8	12
Sesvete	7	2	4	1	5:4	10
Dugopolje	6	3	1	2	7:7	10
BSK	6	2	3	1	8:3	9
Cibalia	7	2	3	2	6:7	9
Rudeš	6	2	3	1	6:6	9
Hrvace	6	2	0	4	8:14	6
Jarun	7	1	2	4	4:8	5
Opatija	7	1	2	4	5:12	5
Croatia (Z)	6	1	1	4	4:8	4

Sljedeće kolo (27. rujna): Dubrava - Sesvete, Karlovac - Opatija, Dugopolje - BSK, Jarun - Cibalia, Hrvace - Rudeš, Croatia - Orijent.

Manchester United konačno dočekao veliku pobjedu u Premier ligi

Crveni vragovi lakše dišu

Već u petoj minuti Chelsea je ostao s igračem manje. Isključen je vratar Sanchez nakon žestokog starta na Mbeuma izvan šesnaesterca. Manchester United prilično je brzo s dva pogotka naplatio igrača više

MANCHESTER ›› Nogometaši Manchester Uniteda konačno su razveselili svoje navijače na Old Traffordu, svladali su s 2:1 Chelsea u ogledu petog kola Premier lige. Već u petoj minuti gosti iz Londona su ostali s igračem manje. Isključen je vratar Sanchez nakon žestokog starta na Mbeuma izvan šesnaesterca. Manchester United prilično je brzo s dva pogotka naplatio igrača više. Prvo je Bruno Fernandes u 14. minuti zabio za 1:0, dok je Casemiro u 37. minuti povećao prednost.

U nadoknadi prvog dijela izjednačio se ponovno broj igrača na terenu jer je drugi žuti karton zaradio Brazilac Casemiro, a to je bio znak da u drugom poluvremenu Chelsea krene svim silama po mogući povratak i barem bod. U 80. minuti uspio je Chelsea smanjiti, strijelac je bio Chalobah koji je pogodio glavom, ali dalje od toga gosti ipak nisu mogli. Upisali su prvi ligaški poraz ove sezone, a Manchester United drugu pobjedu.

Nogometaši Brightona su imali vodstvo 2-0 pred svojim navijačima protiv Tottenhama u dvoboju petog kola, ali je utakmica završila bez pobjednika 2:2.

Nogometaši Liverpoola, aktualni prvaci Premier lige, još su uvijek u novoj sezoni stopostotni. Na svom Anfieldu, u gradskom derbiju, pobijedili su Everton s 2:1. Od samog početka Liverpool je žestoko pritisnuo i prvi puta suparnika slomio u 10. minuti. Strijelac lijepog pogotka za 1:0 bio je Gravenberch. Jedan pogodak nije zadovoljio Liverpool koji je napadao u valovima, a na 2:0 je povećao Ekitike, koji je nakon asistencije Gravenbercha loptu provukao kroz noge vrataru Evertona Pickfordu u 29. minuti.

U 58. minuti, a nakon lijepe akcije, Gueye je precizno naciljao s deset metara za 1:2. Do kraja se igralo otvoreno s obje strane. Do pogotka su mogli i jedni i drugi, ali rezultat se nije promijenio.

Rezultti 5. kola: Manchester United - Chelsea 2:1 (Bruno Fernandes 14', Casemiro 37'/ Chalobah 80'), Brighton - Tottenham 2:2 (Minteh 8', Ayari 31'/Richarlison 43', Van Hecke 82'-ag), Burnley - Nottingham Forest 1:1 (Anthony 20'/ Williams 2), West Ham - Crystal Palace 1:2 (Bowen 49'/Mateta 37', Mitchell 68'), Wolverhampton - Leeds 1:3 (Krejči 8'/Calvert-Lewin 31', Stach 39', Okafor 45'), Liverpool - Everton 2:1 (Gravenberch 10', Ekitike 29'/Gueye 58').

Poredak: Liverpool 15, Tottenham 10, Arsenal 9, Crystal Palace 9, Bournemouth 9, Chelsea 8, Sunderland 7, Everton 7, Manchester United 7, Leeds 7, Manchester City 6...

REUTERS

STRIJELCI - Casemiro i Bruno Fernandes

Franjo Ivanović zabio

U šestom kolu portugalske Primeira lige nogometaši Benfice su u gostima svladali AVS Futebol s 3:0 čime su zadržali korak s vodećim Portom. U nadoknadi prvog poluvremena Benfica je povela golom Sudakova, dok je u 59. minuti Pavlidis pogodio s bijele točke za 2:0. Pavlidis je bio razigran tijekom utakmice te je upisao dvije asistencije. Drugu je ostvario u 64. minuti kada je pogodak za 3:0 postigao hrvatski reprezentativac Franjo Ivanović koji je bio precizan s deset metara. Bio je to Ivanovićev drugi prvenstveni pogodak ove sezone. Ivanović je počeo utakmicu za Benficu, a zamijenjen je u 72. minuti. Bila je ovo premijerna utakmica za Josea Mourinha, novog trenera Benfice. Na vrhu ljestvice je Porto koji ima svih šest pobjeda i 18 bodova. Druga Benfica ima 16 bodova.

RITA FRANCA

Franjo Ivanović

Peto kolo španjolske La Lige

NOVI GOL BUDIMIRA

VILLARREAL ›› Nogometaši Villarreala pobijedili su Osasunu 2:1 u utakmici petoga kola španjolske La Lige, a gostima nije pomogao niti pogodak hrvatskog napadača Ante Budimira. Osasuna se našla u problemima od 40. minute kada je ostala s igračem manje zbog drugog žutog kartona Rosiera. Međutim, u nadoknadi prvog dijela dosuđen je jedanaesterac za goste, a siguran realizator bio je Ante Budimir. U nastavku je Mikautadze izjednačio u 69. minuti, dok je domaćin u 86. minuti stigao do pobjede. Pucao je s 20 metara Oluwaseyi, a lopta se odbila od suigrača Gueye i završila u mreži. Budimir je zamijenjen u 77. minuti. Villarreal je upisao treću ligašku pobjedu u sezoni, a Osasuna treći poraz.

Sevilla je došla do gostujuća tri boda nakon slavlja kod Alavesa (2:1). Vargas je u 10. minuti doveo Sevillu u vodstvo, a izjednačio je Vicente sedam minuta iz jedanaesterca, a Sanchez je u 67. minuti pogodio za konačnih 2:1.

Real Madrid je upisao petu pobjedu, na domaćem terenu svladao je Espanyol 2:0. Real Madrid je potvrdio prvo mjesto na ljestvici, dok je Espanyol nakon tri pobjede i jednog remija upisao premijerni poraz u sezoni. Eder Militao s više od 30 metara potegnuo i pogodio pod gredu za 1:0. U 47. minuti s 25 metara je pucao Kylian Mbappe, pogodio za 2:0 i potvrdu pobjede svoje momčadi.

Nogometaši Levantea ostvarili su premijernu pobjedu, u gostima su pobijedili Gironu s uvjerljivih 4:0. Nakon samo pola sata igre Witsel je dobio dva žuta kartona, dok je Girona ostala s devetoricom u 47. minuti kada je pocrvenio Reis. Strijelci su bili Etta Eyong (43'), Alvarez (49'), Romero (70') i Koyalipou (90'+2'). Hrvatski reprezentativni vratar Dominik Livaković i ovaj put je ostao na klupi za pričuve Girone. Girona je ostala posljednja na ljestvici.

Mladi hrvatski reprezentativac strijelac u derbiju začelja Bundeslige

Spektakularni prvijenac Vuškovića, Bayern potopio Hoffenheim

SINSHEIM ›› U četvrtom kolu Bundeslige nogometaši Hamburga, povratnici u elitu, ostvarili su premijernu pobjedu, na svom su terenu svladali Heidenheim s 2:1 u derbiju začelja. Prvi pogodak u dresu HSV-a postigao je 18-godišnji stoper Luka Vušković, koji se na sjeveru Njemačke nalazi na posudbi iz Tottenhama.

U 42. minuti, nakon velike gužve u gostujućem šesnaestercu, odlično je reagirao hrvatski reprezentativac i volej udarcem topovski pospremio loptu u mrežu za 1:0. Hamburg je prednost povećao u 59. minuti kada je strijelac bio Philippe pa na kraju HSV-u nije naškodio niti primljeni gol u četvrtoj minuti nadoknade koji je postigao Kolle. Luka Vušković je odigrao cijelu utakmicu za Hamburg.

Savršeni ulaz u sezonu bilježi Bayern koji je ove subote u Sinsheimu, u gostima, pobijedio Hoffenheim s 4:1. Tri pogotka za goste je postigao Harry Kane, ali dva udarcima s bijele točke. Posljednji strijelac na susretu bio je Gnabry u 99. minuti. Od 66. minute za domaćina je zaigrao Andrej Kramarić.

U gostima je slavio i Mainz, s uvjerljivih 4-1 kod Augsburga. Za Ausgburg je od 46. minute zaigrao Kristijan Jakić, dok je Nediljko Labrović ostao na klupi za pričuve.

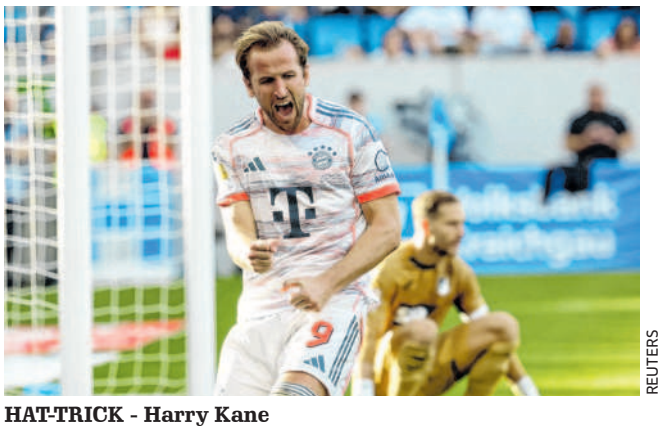

REUTERS

HAT-TRICK - Harry Kane

Rezultati 4. kola: Augsburg - Mainz 1:4 (Essende 83'/Sano 14', Kohr 26', Nebel 60', Sieb 69'), HSV - Heidenheim 2:1 (Vušković 42', Philippe 59'/Kolle 90'+4'), Hoffenheim - Bayern 1:4 (Coufal 82'/Kane 44', 48'-11m, 77'-11m, Gnabry 90'+9'), Werder - Freiburg 0:3 (Grifo 33'-11m, Adamu 54', Coulibaly 75'-ag), Leipzig - Koeln 3:1 (Ouedraogo 13', Romulo 44', Raum 45'+4'/Thielmann 23'), Stuttgart - St. Pauli 2:0 (Demirović 43', El Khannouss 50').

Poredak: Bayern 12, leipzig 9, Borussia (D) 7, Köln 7, St. Pauli 7, Eintracht 6, Freiburg 6, Stuttgart 6, Hoffenheim 6, Wolfsburg 5...

UKRATKO

AMANDA MLINARIĆ EUROPSKA PRVAKINJA

KSIAZ Hrvatska streličarka Amanda Mlinarić osvojila je zlatnu medalju na Europskom prvenstvu u field streličarstvu. U finalu discipline compound svladala je Britanku Gibson nakon dramatičnog raspucavanja. Meč je završio rezultatom 68:68, a odluka o pobjednici pala je tek u dodatnom hitcu. U tom trenutku Mlinarić je pokazala karakter i precizno pogodila, dok je Britanka pokleknula pod pritiskom.

Domagoj Buden je u napetom dvoboju za broncu izgubio od Francuza Nicolasa Girarda 65:67, ali je zajedno s Amandom Mlinarić osvojio srebro u compound mix timu.

LIZATOVIĆ U REPASAŽU SP-a

ZAGREB Hrvatski hrvač Ivan Lizatović imat će priliku kroz repesaž doći do borbe za brončano odličje na Svjetskom prvenstvu u Zagrebu, dok su Ivan Huklek i Dominik Etlinger ostali bez te prilike jer su borci koji su ih pobijedili zaustavljeni u polufinalu. Ivan Lizatović je u kategoriji do 63 kilograma izgubio kvalifikacijsku borbu, ali se pokazalo da nije imao sreće sa ždrijebom jer je Korejac Hanjae Chung došao do finala. Tako je Lizatovića povukao u repesaž u kojem je hrvatski borac prvu prepreku prošao bez borbe. Naime, trebao se boriti protiv Japanca Manata Nakamure, ali je njegov suparnik ozlijeđen u porazu od Chunga u osmini finala te nije bio sposoban za novu borbu.

Lizatović će tako danas imati jednu borbu manje, a da bi došao u priliku boriti se za brončanu medalju, morat će pobijediti Rusa Sergeja Jemelina. Pobjednik tog dvoboja borit će se za broncu protiv Iranca Mohammada Keshtkara.

Dominik Etlinger je u kategoriji do 67 kilograma grčko-rimskim načinom borbe došao do četvrtfinala pobijedivši u prvom kolu Amerikanca Alstona Nuttera bodovnom superiornošću (10:0), a u osmini finala je bio bolji od Moldavca Valentina Petica 10:6. U četvrtfinalu ga je zaustavio kirgistanski hrvač Razzak Beišekejev (0:10). No, Kirgistanca je u polufinalu zaustavio Azer Hasrat Jafarov pa je Etlinger ostao bez prilike da se u repesažu domogne borbe za brončanu medalju.

Istu je sudbinu doživio i Ivan Huklek u kategoriji do 87 kilograma. Njegov natjecateljski dan započeo je pobjedom protiv Rumunja Patrika Gordana, ali ga je ždrijeb već u osmini finala odveo na prvog nositelja, Mađara Davida Losonczija, koji je zaustavljen u polufinalu.

VERSTAPPENU POLE POSITION

BAKU Četverostruki svjetski prvak u formuli 1, Nizozemac Max Verstappen (Red Bull), startat će s najbolje startne pozicije u današnju Veliku nagradu Azerbajdžana, dok je vodeći u ukupnom poretku, Australac Oscar Piastri (McLaren), kvalifikacije završio u ogradi pa će krenuti tek s osmog mjesta.

Kiša koja je padala tijekom kvalifikacija pridonijela je neočekivanom raspletu borbe za startne pozicije, u kojem se Verstappenu u prvom redu pridružio Španjolac Carlos Sainz Jr. (Williams), dok će iz drugog reda krenuti Australac Liam Lawson (Racing Bulls) i Talijan Kimi Antonelli (Mercedes). Britanac Lando Norris (McLaren) nije iskoristio kiks momčadskog kolege te je ostvario tek šesti rezultat u posljednjem, trećem kvalifikacijskom ciklusu.

Piastri nije bio jedini koji je završio u ogradi. Prije njega je istu sudbinu doživio Charles Leclerc (Ferrari) koji je u protekle četiri godine uvijek bio na najboljoj startnoj poziciji u utrci za Veliku nagradu Azerbajdžana. To je bila konačna potvrda lošeg nastupa Ferrarija jer je Lewis Hamilton u drugom ciklusu imao tek 12. vrijeme pa se nije probio među deset najboljih.

Velika nagrada Azerbajdžana je 17. utrka iz kalendara Svjetskog prvenstva formule 1 na kojoj McLaren sedam natjecanja prije kraja sezone može potvrditi obranu naslova među konstruktorima.

U poretku vozača Oscar Piastri ima 324 boda, 31 više od drugoplasiranog Norrisa, a trećeplasirani Verstappen zaostaje za Australcem velika 94 boda.

ITALIJA I SAD U FINALU

SHENZHEN Ženske teniske reprezentacije SAD-a i Italije borit će se za naslov pobjednica Billie Jean King Cupa, nakon što su u polufinalu odigranom u Shenzhenu Amerikanke slavile 2:0 protiv reprezentacije Velike Britanije. U petak su braniteljice naslova, reprezentativke Italije, u prvom polufinalu bile bolje od reprezentacije Ukrajine (2:1).

Amerikankama su plasman u finale ovog natjecanja, nekad poznatog pod nazivom Fed Cup, ukupno 31. u povijesti, a prvo od 2018. godine, donijele Emma Navarro i Jessica Pegula pobjedama u pojedinačnim dvobojima pa dvoboj parova nije ni odigran.

Američke tenisačice su rekorderke s 18 osvojenih trofeja, ali posljednji su osvojile 2017. godine. Talijanske tenisačice će pokušati obraniti prošlogodišnji naslov i šesti put osvojiti naslov najbolje svjetske ženske teniske ekipe.

U prvom kolu HEP Superlige kuglačica u Poreču i Rijeci odigrana dva zanimljiva

Tigricama puni plijen, Rijeka ostala bez ičega

ISTRA	2
MLAKA	6

POREČ Susret 1. kola HEP Superlige kuglačica: Istra - Mlaka 2:6 (8,5:15,5, 3.395:3.539). Dom obrtnika. Rezultati: Oplanić - Repnik 0:1 (1:3, 580:606), Pavlaković - Gal 0:1 (1:3, 599:614), Zajec - Bogdanović 0:1 (1,5:2,5, 563:583), Čikoš - Pejak (Pofuk) 1:0 (2:2, 602:556), Miculinić - Polanšćak (Grubišić) 0:1 (0:4, 526:615), Ravnić (Gašparini) - Strelec Juvančić 1:0 (3:1, 525:565).

Tigrice su ostvarile važnu pobjedu na startu prvenstva, na gostovanju kod jednog od sastava koji im može promrsiti planove na putu prema devetoj uzastopnoj tituli. Riječanke su dobro krenule, stvorile su lijepu prednost i bilo je jasno da će Porečanke teško do bodova.

M. JURČIĆ

PORAZ NA STARTU - Kuglačice Rijeke

- Bilo je možda lakše od očekivanog. Osim toga, Nataša Ravnić je igrala ozlijeđena i to nam je malo pomoglo. Zadovoljan sam, možda su tek Pejak i donekle Strelec malo »zaštekale«, ali tada je već sve bilo riješeno - kaže Tonči Mikac, trener Mlake.

Zanimljivo, slijedi susret s Frozy Zabokom, koji je slavio na gostovanju kod Rijeke. Dva gostovanja na istoj kuglani...

ANTE NAZOR Trener košaraka Kvarnera nakon propuštenog p

Osjećam najveću odgovornost za ovaj neuspjeh

S. DRECHSLER

SINJANI PREVISOKA PREPREKA - Ivan Miličević

Nismo bili niti mentalno niti fizički spremni. Nisam još imao sastanak s ljudima iz kluba, ali očekujem ga jer se dogodilo nešto što nismo očekivali - kaže trener Kvarnera Ante Nazor poslije prokockane prilike za plasman u ENBL

Katarina BLAŽEVIĆ

OPATIJA Košarkaši Kvarnera ove sezone ipak neće igrati na dva kolosijeka. Što je u principu za njih možda i bolja situacija, ali nije tajna da su svi u klubu, od uprave do igrača i stručnog stožera kao imperativ postavili plasman u Europu, točnije ENBL (European North Basketball League). Radi se o ligi koju podržava FIBA i u kojoj će ove sezone među 27 momčadi biti i Dubrava, Dinamo te Alkar.

Za Sinjane je to povijesni uspjeh, prvi put jedan klub iz tog grada igra Europu pa samim time uoči opatijskog turnira »Liburnia kup« nisu imali imperativa. S druge strane, riječka je momčad itekako imala. Igrala je praktički na domaćem terenu, a bila je prijavila ovoga ljeta i FIBA Eurokup, u koji ipak nije upala. Možda je taj imperativ na kraju i presudio, a vjerojatno i velike promjene u momčadi ovoga ljeta. Sinjani su brže stvorili kemiju u momčadi, dok će Riječanima očito trebati još pokoja utakmica da se uigraju i odigraju momčdski. Jer ono u Opatiji je bilo daleko od toga. Svjestan je toga i trener Kvarnera Ante Nazor.

Razočaranje

- Ovo je veliko razočaranje. Svi smo u klubu očekivali plasman u Europu. Igrači Alkara su bili čvršći, brži od nas, njihova je lopta bila brža... Ovo nije bilo samo pitanje košarke, nego sporta općenito, nadskakali su nas, prebili i pretrčali. Zasluženo su izborili Europu u kojoj im želim svu sreću - rekao je nakon utakmice Ante Nazor, trener Kvarnera, koji je pošteno priznao da je krivica na njemu.

- Osjećam najveću odgovornost za ovaj posrtaj. Nismo bili niti mentalno niti fizički spremni. Pritisak imperativa? Ima sigurno i toga. Alkari su

a susreta

N. BLAGOJEVIĆ

USPJEŠAN POČETAK - Valentina Gal

RIJEKA	2
FROZY	6

RIJEKA Susret 1. kola HEP Superlige kuglačica: Rijeka - Frozy Zabok 2:6 (10:14, 3.456:3.543). Kuglana Mlaka. Rezultati: M. Juričić - Čavlović 1:0 (2:2, 572:571), Tomašić - Škreblin 0:1 (2:2, 577:588), Gizdulić - Mržljak 0:1 (1:3, 543:579), Cindrić - Sedlar 1:0 (2:2, 620:610), Grdić - Rovtar 0:1 (1:3, 593:618), I. Juričić - Smud 0:1 (2:2, 551:577).

Nove prvoligašice i pobjednice Hrvatskog kupa slavile su na Mlaci. Bilo je tijesno, čak četiri dvoboja završena su 2:2 u setovima, ali gošće su bile uspješnije.

Ostali rezultati 1. kola: Đakovo - Split 1:7 (8:16, 3.072:3.284), Zagreb - Kustošija 7:1 (16,5:7,5, 3.411:3.277, Ogulin - Siscia 3:5 (9,5:14,5, 3.362:3.377). Poredak: Zagreb 2, Split 2, Frozy Zabok 2, Mlaka 2, Siscia 2, Ogulin, Rijeka, IStra, Kustošija i Đakovo bez boda. (Z. H.)

lasmana u europsko natjecanje

S. DRECHSLER

Ovo nije bilo samo pitanje košarke, nego sporta općenito, Sinjani su nas nadskakali, prebili i pretrčali

Ante Nazor

Alkar - Dinamo 52:77

Košarkaši Dinama pobjednici su Liburnia kupa. U finalu natjecanja, koji je ove godine sudionicima završnice donosio i nastup u ENBL-u, Dinamo je svladao Alkar 77:52 (21:18, 18:14, 19:12, 19:8). Sinjani su se držali u prvom poluvremenu, ali onda je došla na naplatu utakmica odigrana večer ranije.

Kod Dinama su najbolji strijelac bili Imran Polutak i Lukas Avdalović s 13 poena, dok je kod Alkara jedini dvoznamenkast, s 10 poena, bio Deantoni Gordon.

grizli kao psi, a mi smo bili pod nekakvim pritiskom. Neki su bili i nespremni za takve utakmice. Sve je vidljivo i ružno. Ne možemo bježati od toga. Ponavljam, osjećam odgovornost, to je dio mojega posla. Nisam još imao sastanak s ljudima iz kluba, ali očekujem ga jer se dogodilo nešto što nismo očekivali - dodao je Nazor.

Sprema

Kvarnerovci su u šest pripremnih utakmica upisali četiri pobjede. Dva uvjerljiva poraza upisana su kod Cibone i kod slovenskog Triglava. Već su i pripreme pokazale kako Riječani igraju toplo-hladno.

- Što bih napravio drugačije? Kada ti dođu pojedini profesionalci nespremni na prvi dan priprema, nije bilo druge nego da ih se tjera i dovodi nove. To je drastično, ali mislim da je to i jedan od razloga zašto je došlo do ovoga. Moraš onda puno balansirati kada neki nisu spremni. No, ne želim sada davati neke alibije, imali smo pripremu za utakmicu s Alkarom i sastanak. Da sam mogao, izletio bih iz svoje kože. Do nekih nisam uspio prodrijeti i ja tu osjećam najveću odgovornost.

Prvo premijerligaško kolo na rasporedu je u subotu u Centru Zamet, a gost je Zabok. Sada će se riječka ekipa barem moći stopostotno posvetiti Premijer ligi i kasnije u sezoni Kupu. Da je i izborila Europu, teško bi s ovim rosterom mogla kvalitetno igrati na više strana, odnosno trebao bi joj još barem jedan dobar razigravač i centar.

- Igrači moraju biti spremni za početak domaćeg prvenstva. Već jučer su trebali biti spremni - zaključuje Ante Nazor.

SP u atletici

ANGULO PRVAKINJA U KOPLJU

REUTERS

Juleisy Angulo

TOKIO Kenijski atletičari dominirali su trkačkim finalima pretposljednjeg dana svjetskoga prvenstva u atletici, što se održava u Tokiju, budući da su Beatrice Chebet i Faith Kipyegon osvojile zlato i srebro u utrci na 5.000 metara, dok je Emmanuel Wanyonyi postao svjetski prvak u utrci na 800 metara.

Beatrice Chebet uspješno je primijenila pariški recept i tituli olimpijske pobjednice dodala i naslov svjetske prvakinje na 5.000 metara (14:54.36) osvojivši nakon zlata na 10.000 metara svoju drugu titulu svjetske prvakinje u japanskoj prijestolnici. Njezina sunarodnjakinja Faith Kipyegon je za srebro istrčala svoj najbolji rezultat sezone (14:55.07), a broncu je osvojila Talijanka Nadia Battocletti (14:55.42), svjetska viceprvakinja u dvostruko dužoj dionici.

Olimpijski pobjednik u utrci na 800 metara, Emannuel Wanyonyi, okitio se i svjetskim zlatom istrčavši pritom rekord svjetskih prvenstava (1:41.86 minuta), srebro je osvojio Alžirac Djamel Sedjati (1:41.90), a broncu Kanađanin Marco Arop (1:41.95).

Anna Hall kompletirala je odličja sa svjetskih prvenstava, 24-godišnja Amerikanka jučer je osvojila zlato u sedmoboju sakupivši 6.888 bodova, prije dvije godine u Budimpešti je osvojila srebro, a 2022. godine u Eugeneu broncu. Srebro je osvojila Irkinja Kate O'Connor (6.714 bodova), dok su broncu podijelile Britanka Katarina Johnson-Thompson i Amerikanka Taliyah Brooks (6.581 bod).

Nizozemka Jessica Schilder osvojila je zlato u bacanju kugle hicem od 20,29 metara nadmašivši svjetsku prvakinju iz Budimpešte 2023. i Eugenea 2022. godine, Amerikanku Chase Jackson (20,21), dok se broncom okitila srebrna s Olimpijskih igara u Parizu, Novozelanđanka Maddi Wesche (20,06).

Nova svjetska prvakinja u bacanju koplja je Ekvadorka Juleisy Angulo, a zlato i prvo odličje s velikih natjecanja osvojila je nacionalnim rekordom iz posljednje, šeste serije od 65,12 metara. Srebro je osvojila Latvijka Anete Sietina, koja do pete serije nije bila u krugu osvajačica medalja, a onda je u posljednjem pokušaju koplje bacila do osobnog rekorda od 64,64 metra i Australku Mackenzie Little (63,58), brončanu iz Budimpešte prije dvije godine, potisnula na treće mjesto. (I. VA.)

Danas bodovne utrke na 44. Buzetskim danima 2025.

M. KRPAN

OPRAVDAO OČEKIVANJA - Christian Merli

Christian Merli najbrži na treningu

Talijan Christian Merli, apsolutni rekorder staze, imao je najbolje vrijeme drugog treninga vozeći prototip Nova Proto NP01 2:11,063 minute, Petit drugi, Lanzagorta treći

BUZET Praznik automobilizma u Buzetu, međunarodna utrka 44. Buzetski dani 2025., okupio je 259 sudionika, među kojima 224 onih koji se bore za bodove u nekoj od konkurencija završnog natjecanja FIA Europskoga prvenstva na brdskim stazama, FIA CEZ Prvenstva Srednjoeuropske zone ili državnih prvenstava Hrvatske i Slovenije. Rekordan je to broj sudionika buzetske utrke, kojima vrijedi pridodati i 35 promo vozača i predvozača. Stigli su iz 17 zemalja te uz stazu Most - Peničići dugu 5.001 metar okupili tijekom dva treninga veliki broj ljubitelja brzina. Vozači su im to vratili izvrsnim vožnjama, najavama mogućih rekorda.

Najbolje vrijeme tijekom drugog treninga ostvario je aktualni i apsolutni rekorder buzetske staze, Talijan Christian Merli, vozeći prototip Nova Proto NP01 2:11,063 minute, prosjekom 137,365 km/sat. Gotovo svim vozačima drugi je trening bio brži, tako je Francuz Kevin Petit (Nova Proto NP01) za Merlijem zaostao 1,096 sekundi, kao i Španjolac Joseba Iraola Lanzagorta (Nova NP01). Prvih sedam vozača spada u Kategoriju II formula i prototipova, dok su među prvih deset tek trojica Kategorije I (turistički automobili).

JURIŠIĆ TREĆI

Treće vrijeme hrvatske Kategorije I imao je još uvijek aktualni prvak Europe i drugu godinu zaredom prvak FIA Grupe 4, 22-godišnji Riječanin Matija Jurišić. Vozio je Peugeot 308 1.6 TCR s vremenom 2:38,308 minuta i prosjekom 113,725 km/sat

Szasz i Pereković

Najbolji među njima, sa sedmim vremenom ukupno, bio je Švicarac Reto Meisel u Mercedesu Benz SLK 340 s vremenom 2:27,557 minuta (prosjek 122,011 km/sat). Nepunu sekundu sporiji iza njega bio je Poljak Grzegorz Rozalski (Mitsubishi Lancer), a deseto vrijeme ukupno i treće Kategorije I imao je Poljak Karol Krupa (Škoda Fabia CT).

Mađar Laszlo Szasz, dugogodišnji vozač AK Dubrovnik Racing i više od desetljeća hrvatski prvak Kategorije II, imao je najbolje vrijeme treninga od hrvatskih vozača, deveto ukupno. Nastupa u Formuli Reynard F 3000, a 11. ukupni bio je najbolji hrvatski vozač Kategorije 1, višestruki državni prvak Domagoj Pereković (AMK Zanatlija) u Mitsubishi Lanceru Evo IX. Vozio je 2:30,843 minute uz prosjek 119,353 km/sat. Drugi najbolji domaći vozač bio je europski prvak iz 2013. godine, Tomislav Muhvić, član AKK Petar Klepac Gerovo u Mitsubishi Lanceru IX i 18. ukupno.

Kvarovi

Treće vrijeme hrvatske Kategorije I imao je još uvijek aktualni prvak Europe i drugu godinu zaredom prvak FIA Grupe 4, 22-godišnji Riječanin Matija Jurišić, matično član AK RI Autosport, a u bodovnom sustavu Prvenstva Hrvatske član ekipe AK Župa dubrovačka. Vozio je Peugeot 308 1.6 TCR s vremenom 2:38,308 minuta i prosjekom 113,725 km/sat. Imao je 26. vrijeme ukupno. U Kategoriji I slijedili su ih Niko Pulić (AK Konavle, Lamborghini Huracan ST) te najbolji istarski automobilist, Buzećanin Viliam Prodan (AK Opatija Motorsport) u prestižnom Porscheu 911 GT3.

Treninzi su protekli u izvrsnom ozračju, uz više tehničkih kvarova automobilia, bez izlijetanja i težih posljedica, što su brzo otklanjali brojni članovi tima Auto kluba Buzet, organizatora utrke.

Današnji program bodovnih utrka počinje od 8.30 sati.

M. KRPAN

M. KRPAN

ZAGRIJAVANJE - Matija Jurišić

SJEĆANJA

Sjećanje na

ANU TOMLJANOVIĆ

21.9.1998. - 21.9.2025.

TUGUJUĆA OBITELJ

182102

Tužno sjećanje na naše voljene

IVAN RAŽOV

21.9.2024. - 21.9.2025.

NADA RAŽOV

21.10.2009. - 21.10.2025.

Vrijeme prolazi, tuga ostaje.
Uvijek ste s nama u našim srcima i mislima.
VAŠI NAJMILIJI

181917

Tužno sjećanje na voljenu majčicu, punicu i prijateljicu

MARIJA BUTKOVIĆ (JOLETINA)

21.9.2022. - 21.9.2025.

Vrijeme prolazi, bol ostaje...
TVOJI: JELENA, NEVEN I DUNJA

181874

Sjećanje na našeg dragog supruga, tatu, dedu i tasta

NIKOLU ŠTIMCA

21.9.2024. - 21.9.2025.

Nedostaješ... u svemu i zauvijek.
Tvoji: DRAGANA, NINA, LINO i DALIBOR

181956

FENIKS
ENIGMATSKI MAGAZIN

OGLASNI RIJEKA RADNO VRIJEME

PONEDJELJAK - PETAK
8 - 18 SATI
(osmrtnice se primaju do 17,30 sati)

tel: 051 212 102

SUBOTOM
ZATVORENO
NEDJELJOM I PRAZNICIMA
13 - 18 SATI

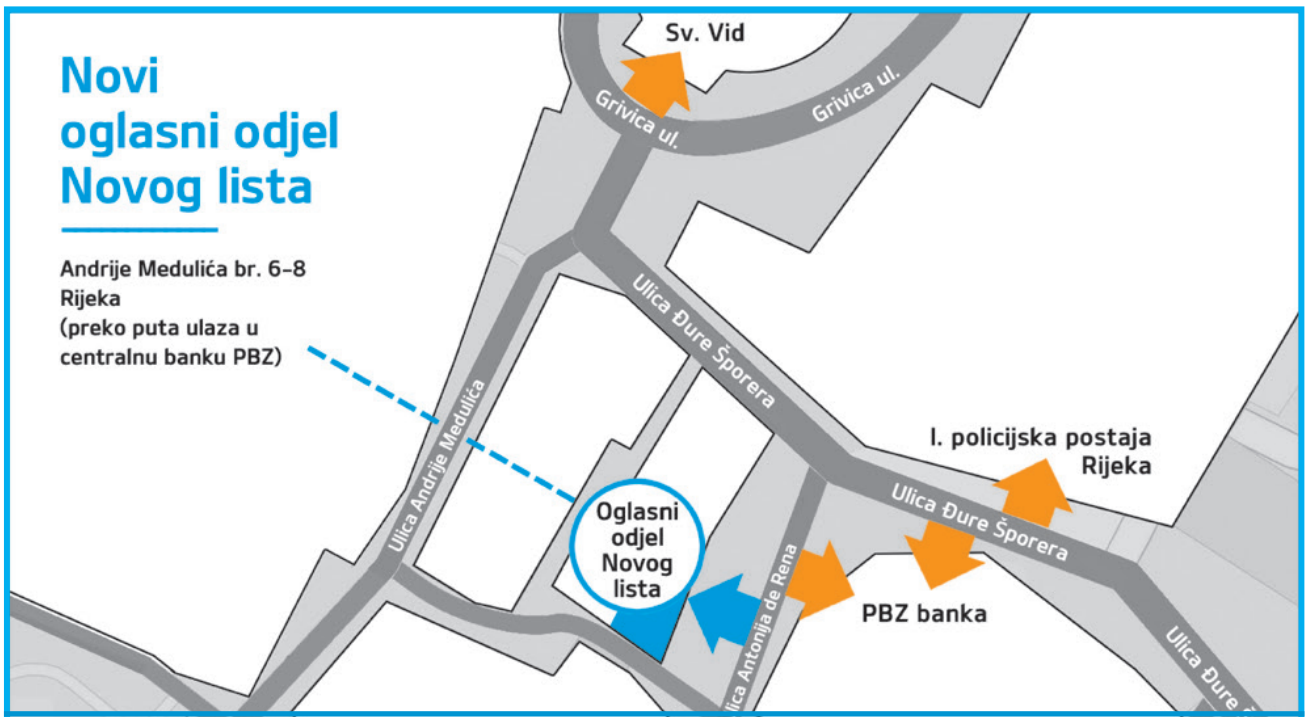

U PRIPREMI SMO KALENDARA ZA 2026. GODINU

NOVI LIST 125 GODINA TRADICIJE

Dragi čitatelji,
povodom velikog jubileja – 125 godina Novog lista – pozivamo vas da sudjelujete u pripremi tradicionalnog kalendara Novog lista te svojim fotografijama ispričate priču o vremenu, prostoru i ljudima koji čine našu zajednicu.

Tražimo fotografije koje:

- bilježe duh Kvarnera i šire regije kroz svakodnevni život, rad, običaje i tradiciju
- prikazuju gradove, mjesta, ulice i prirodu koja se mijenja, ali ostaje prepoznatljiva
- otkrivaju ljude i događaje koji su obilježili protekla desetljeća, ali i stvaraju današnje uspomene
- donose emocije, trenutke i motive koji na osoban način povezuju vas s Novim listom i našim krajem

Prijave na natječaj trebaju sadržavati:

- podatke o autoru (ime i prezime, adresa stanovanja, broj mobitela)
- naziv fotografije

Fotografije dostaviti:

- u formatu 30 x 21 cm
- 300 dpi
- .tif ili kvalitetan .jpg

na e-mail:
natjecaj@novilist.hr

Najbolje fotografije bit će objavljene u posebnom kalendaru „125 godina Novog lista“, a autori nagrađeni s **135,00 EUR** po objavljenoj fotografiji.

Rok za dostavu: najkasnije do 1. listopada 2025. godine

Broj dostavljenih fotografija nije ograničen. Stručna komisija pregledat će i izdvojiti 24 fotografije, koje ćemo predstaviti u tiskanom i web izdanju Novog lista, a potom će čitatelji i javnost imati priliku izabrati 13 fotografija za objavu u kalendaru.
Kalendar povodom 125 godina Novog lista objavljujemo u subotu, 6. prosinca 2025. godine.

partneri projekta HEP JADROLINIJA Paket24 BRZA DOSTAVA HRVATSKE POŠTE STUDENTSKI CENTAR RIJEKA

DNEVNI HOROSKOP

OVAN 21.III. - 21.IV.

Slobodan dan iskoristite za odmor i za druženje s obitelji i prijateljima. U prethodnom ste razdoblju puno radili i sad zaslužujete malo odmora. Ne razmišljajte o poslovnim obavezama. O njima počnite misliti sutra.

BIK 21.IV. - 21.V.

Idućih bi se dana mogla pojaviti prilika za dokazivanjem i to bi trebali iskoristiti. Prilično ste mirni i sigurni u sebe. Današnji bi dan mogao biti miran i uglavnom neopterećen bilo kakvim obavezama.

BLIZANCI 22.V. - 21.VI.

Ovo je za vas prilično miran dan. U obiteljskom će vam okruženju biti ugodno i bit ćete zadovoljni s onim što radite. Odgovarat će vam više razgovora, druženja i zabave. Nećete previše razmišljati o poslu i početku radnog dijela tjedna.

RAK 22.VI. - 22.VII.

Željet ćete nova iskustva i neke nove poslovne izazove. Probleme ćete, ako ih bude, uglavnom uspješno rješavati. Ljubavna situacija je stabilna i zbog toga ćete biti vrlo zadovoljni. No, danas ćete imati dovoljno vremena za razgovor s partnerom.

LAV 23.VII. - 22.VIII.

Idućih ćete se dana truditi postići neke ciljeve koje smatrate važnima, a posebno vam je sada važna izgradnja profesionalne pozicije. Bit ćete dosta angažirani i dosta ćete uspijevati, a radit ćete i na uspostavljanju novih poslovnih kontakata.

DJEVICA 23.VIII. - 22.IX.

Očekujete nešto što će vam donijeti uspjeh. Spremni ste se angažirati i suočiti se s problemima. U ljubavi može biti ugodno, a mogući su i neki lijepi ljubavni događaji. Trenutno vam je najvažnije izgraditi što stabilniji odnos s partnerom.

VAGA 23.IX. - 22.X.

Uz malo više strpljenja možete dosta toga napraviti. Današnji dan treba iskoristiti za odmor i za druženje s članovima obitelji. Trebali bi se više odmarati i više se zabavljati. Nedjelja vam je dobro došla kao predah jer vam je to trebalo.

ŠKORPION 23.X. - 21.XI.

Pokušat ćete ne ulaziti u sukobe i u situacije koje vode prema sukobu. Potreban vam je mir kako bi mogli provesti svoje planove. Trebali bi bolje kontrolirati poslovnu situaciju. No, danas je nedjelja i o poslu ne treba razmišljati.

STRIJELAC 22.XI. - 21.XII.

Moglo bi biti manjih problema s odlukama. Imat ćete jaku želju za odmorom i za druženjem. Proteklih ste se dana dosta angažirali, ne samo oko posla, nego i oko ljubavne situacije. Malo predahnite.

JARAC 22.XII. - 20.I.

Vaše bi današnje raspoloženje moglo biti dobro. Više bi vremena trebali provesti u društvu prijatelja, ako za to budete imali priliku. U svakom slučaju potrebno vam je opuštanje.

VODENJAK 21.I. - 18.II.

Uspješno ćete idućih dana savladavati probleme koji će se pojavljivati na poslu. Bit će dosta obaveza, pa vas sada neće zanimati novi izazovi. Dosta ćete se uspješno suočavati s problemima i dobro ih rješavati.

RIBE 19.II. - 20.III.

Potrebno je razmisliti o onome što dolazi i što više se angažirati kako bi uspjeli. Poslovne su vam okolnosti naklonjene. Ljubavna situacija je dobra, odnosi s partnerom su stabilni i možete biti zadovoljni.

FENIKSOV SUDOKU

			7					8
	4	5	6				2	
	8					1		
2	9				3			
				9				
			1				5	6
		7					4	
	5				2	3	9	
1					4			

RJEŠENJE

FENIKS ENIGMATSKI MAGAZIN

7	8	6	4	5	3	9	2	1
1	9	3	2	7	8	4	5	6
2	4	5	6	1	9	7	3	8
6	5	9	8	2	1	3	7	4
3	1	2	7	4	6	8	9	5
4	7	8	9	3	5	6	1	2
5	6	4	3	9	7	2	8	1
8	3	7	1	6	2	5	4	9
9	2	1	5	8	4	7	6	3

Dogodilo se na današnji dan

J.R.R. Tolkien izdao knjigu »Hobit«

Godine 1937. J.R.R. Tolkien izdao je knjigu »Hobit«, zabilježeno je u arhivskoj građi. U potonjoj piše da je »Hobit« prva knjiga J. R. R. Tolkiena zamišljena kao fantastični roman za djecu i odrasle. Prvi put je izdan 21. rujna 1937. godine Iako zamišljen kao roman za djecu, stekao je popularnost i među odraslima. Priču je nazvao »Tamo i opet natrag« te prati dogodovštine hobita Bilba Bagginsa i njegovih suputnika. Kako je priča stekla veliku popularnost, publika je tražila još te je izdana knjiga »Gospodar prstenova«. John Ronald Reuel Tolkien rođen je u Bloemfonteinu 3. siječnja 1892. godine, a preminuo je u Bournemouthu 2. rujna 1973. godine. Bio je engleski književnik, pjesnik, filolog i sveučilišni profesor. Najpoznatiji je kao autor djela »Hobit«, »Gospodar prstenova« i »Silmarillion«. Bio je blizak prijatelj poznatih pisaca fantastike i kršćanske apologetike C.S. Lewisa, Owena Barfielda i Charlesa Williamsa koji su zajedno, izmjenjujući mišljenja, ideje i djela u radu, bili poznati kao grupa Inklings. Kraljica Elizabeta II. imenovala je Tolkiena zapovjednikom Reda Britanskog Carstva 28. ožujka 1972. godine. Nakon Tolkienove smrti, njegov sin Christopher objavio je niz radova na temelju opsežnih bilješka i neobjavljenih rukopisa svoga oca uključujući i »Silmarillion« koji s »Hobitom« i »Gospodarom prstenova« čini spojenu strukturu priča, pjesama, fiktivne povijesti, konstruiranih jezika i književnih eseja o svjetovima zvanim Međuzemlje i Arda. Između 1951. i 1955. godine, Tolkien primjenjuje naziv legendarium za veći dio tih spisa. Iako su mnogi drugi autori objavljivali radove iz područja fantastike prije Tolkiena, veliki uspjeh »Hobita« i »Gospodara prstenova« je dovelo do popularizacije ovog žanra. Prema tome Tolkien se popularno zove ocem moderne fantastičke literature ili, točnije, visoke fantastike. Godine 2008., prema listu The Times rangiran je kao šesti na popisu 50 najvećih britanskih pisaca od 1945. godine. »Hobit« je u više navrata prilagođen za film i to 1977. i 1985. godine, te u tri nastavka 2012., 2013. i 2014. godine, a na temelju predloška su izrađene i kompjuterske igre, zabilježeno je u materijalima. (S.U.)

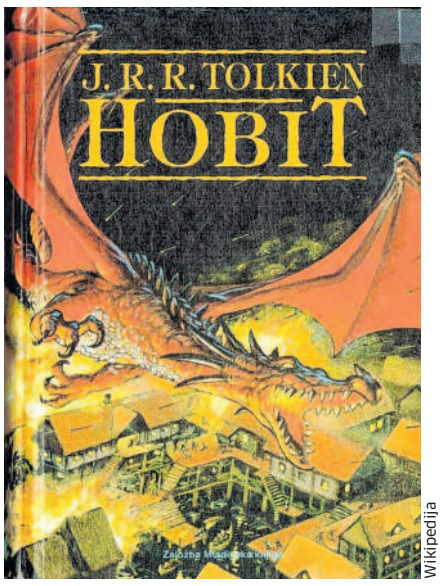

Wikipedija

DRŽAVNI HIDROMETEOROLOŠKI ZAVOD

DHMZ

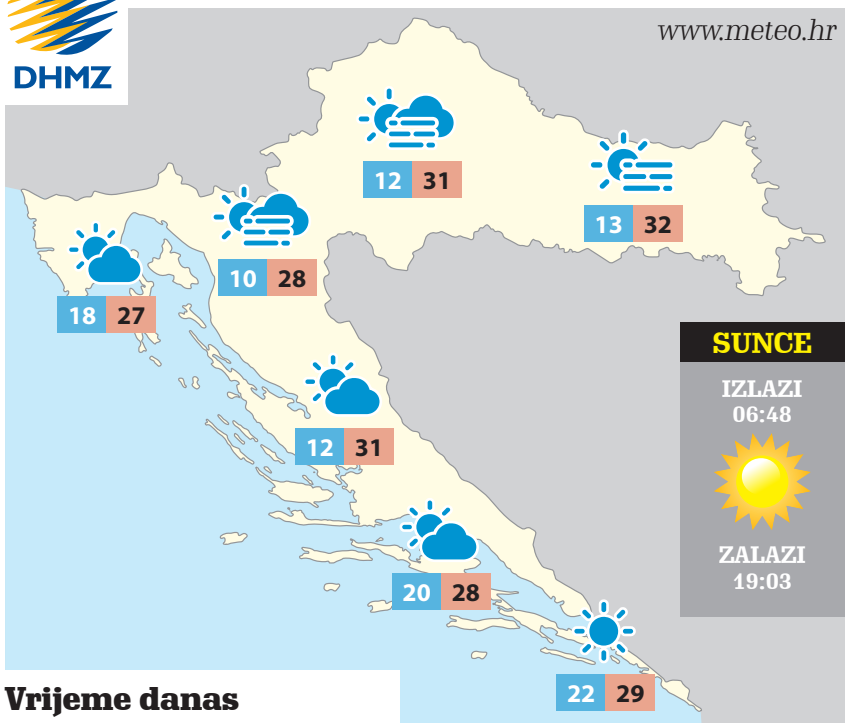

Vrijeme danas

Pretežno sunčano, ujutro ponegdje magla, uglavnom u kopnenim područjima. Vjetar slab do umjeren jugozapadni i južni, a na Jadranu i jugo. Najniža jutarnja temperatura zraka od 10 do 15, u Lici i malo niža, na moru uglavnom od 16 do 21 °C. Najviša dnevna između 27 i 32 °C.

Sljedeća 3 dana

U ponedjeljak u većini krajeva još pretežno sunčano, vrlo toplo i vruće. U drugom dijelu dana porast naoblake sa zapada, a na sjevernom Jadranu već navečer može biti izraženijih pljuskova i grmljavine. Od utorka promjenljivo i kišovito. Najviše kiše očekuje se u srijedu i u noći na četvrtak, osobito na moru gdje je i veća mogućnost za nevrijeme. Slab do umjeren jugozapadni vjetar u utorak. Temperatura zraka u osjetnom padu.

MJESEČEVE MIJENE

21. 9.	30. 9.	7. 10.	13. 10.
21:54	00:54	04:48	19:13

FENIKSOVA SKANDINAVKA

AUTOR: MARKO ĆORAK	SVA VOZILA NEKOG PODUZEĆA ILI USTANOVE	KOŽNA BOLEST, EGZEM (MN.)	ĆIRO BEZ VOKALA	OPAK, ZAO ČOVJEK (PREN.)	UZVIK PRI SKOKU	LOKVA, MLAKA	"RADIJUS"	VELIKA RIJEKA U SIBIRU	PLANINSKI MASIV U SR. AZIJI, "KROV SVIJETA"	POLJODJELCI ZA PLUGOM	ZBIR, SUMA	ZNANOST	SNAŽNO RAZVIJEN MUŠKARAC
(SKUPA S *) ZAVRŠETAK TEKSTA KARIKATURE													
ONO ŠTO VRAĆA SNAGU, ONO ŠTO KRIJEPI							MJESTO NA OTOKU RABU / NOGOMETNI VRATAR SANTINI						*
ZLATKO CRNKOVIĆ			GLUMAC WAHLBERG / NEKRŠĆANIN					SPLITSKA KAZALIŠNA NAGRADA / DUBOKA ZDJELA (TAL.)					
KANTAUTOR BELAN					ZELJASTE BILJKE, DRAGUŠICE / NOG. TRENER KARANKA								
NAZIVI						MUSLIMANSKI VJERSKI ZAKON / NAŠ RUKOMETAŠ, IGOR							
BOJA U KARTANJU				TRIJESKA / ALBANSKA TELEGRAF. AGENCIJA									
AUSTRIJA		ORUŽANI SUKOBI VEĆIH RAZMJERA / EMILE AJAR											
BOLJA GOSTIONICA													
RUKOMETAŠICA JEŽIĆ													

RJEŠENJA: VEĆ DOBRO POZNA, OKREPA, BARBAT, ZC, MARK, MARUL, NENO, ARTIČOKE, IMENA, ŠERIJAT, PIK, IVER, A, RATOVI, RESTORAN, KATARINA.

LUMEN
ENIGMATSKI PRILOG NEDJELJOM
NOVI LIST
BROJ 822

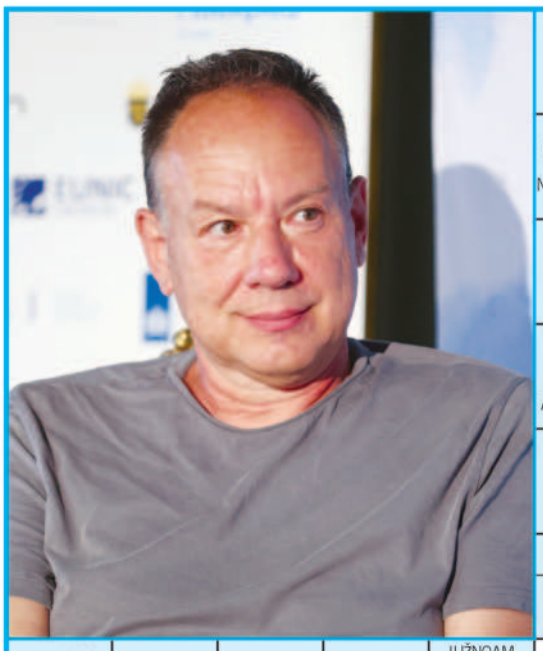

AUTOR: RAJKO RICIJAŠ
NOVI KRIMINALISTIČKI ROMAN PISCA NA SLICI
TALIJANSKI NAZIV ZA ZADAR
IMENJAKINJA GLUMCA TOGNAZZIJA
GRADSKE UPRAVNE JEDINICE
SLOBODNI GRAĐANI BEZ POLITIČKIH PRAVA U ANT. RIMU
AUSTRIJA
NAROD U BURUNDIJU I RUANDI
SREDINA POLJA
RAZVOD
NATPIS NA RASPELU
CONRAD OD MILJA
UMJETNICI KOJI PRIMJENJUJU NOVI STIL I TEHNIKU

ŽENSKA OSOBA KOJA UZURPIRA, NEOVLAŠTENO PRISVAJA

PEGGY BUNDY U "BRAČNIM VODAMA", KATEY
LENJINOVO PRAVO PREZIME
SJEVERNOAM. INDIJANAC

BROD ZA PRIJEVOZ PUTNIKA I AUTOMOBILA
PLAHA ŠUMSKA ŽIVOTINJA
PJESMA PETRA GRAŠE

"AD ACTA"
OSTATI BOS, BEZ OBUĆE NA NOGAMA
DUPKOM PUNO
"NORTH"
POBORNIK UJEDINJENJA

PORTUGAL
GLUMAC CAGE
DIO OPREME GRČ. RATNIKA, NAZUVAK
GOVORITI KAO DIJETE
"UDRUGA GRAĐANA"
NAJPOZNATIJI "BAYEROV" LIJEK

FENIKS
ALAT KOJIM SE SIJEČE
DIO KAPUTA ILI KOŠULJE
MIRISNO SREDSTVO
JUŽNOAM. GLODAVAC SKUPOCJENA KRZNA
RADITI
PJEVAČICA KINDL
PJEVAČ KERSHAW

OPĆINSKO MJESTO KOD VARAŽDINA
AMERIČKA TV MREŽA
"SAPONIJINO" SREDSTVO ZA ČIŠĆENJE
REGIJA NA JZ SAUD. ARABIJE
PISAC SIJARIĆ

NAŠ PISAC I NOVINAR NA SLICI
DONJI DIO PROSTORIJE
EKSPLOZIVNO TIJELO

EKONOMOV URED (MN.)
HRVATSKI SLIKAR, ALFRED
OTVORENA SOBNA OGNJIŠTA
"ALKALITET"

HRVATSKI SLIKAR, GRAFIČAR I SCENOGRAF
PARFEM
PULA

SLIKE PROFILA NA MREŽNIM FORUMIMA
KALIJ
OSVAJAČ VISOKIH PLANINSKIH VRHOVA
"AMPER"

"ČELIK"
NAJVEĆI LIJEVI PRITOK DUNAVA
ČINOVNICI KOJI VRŠE PRORAČUNE I OBRAČUNE, RAČUNOVOĐE

KRIŽALJKA

VODORAVNO: 1. Ime glumice Lohan, **7.** Laka obuća koja se nosi po kući, papuča (njem.), **12.** Ribar koji lovi udicom, **13.** Matematička veličina koja je potpuno definirana brojem, **14.** Novac u novčanicama i kovanicama, gotovina (žarg.), **15.** Osobe koje oponašaju koga, oponašatelji, **17.** Glavni grad Madagaskara, **19.** Početak utrke, **20.** Ime manekenke Heatherton, **21.** Kratica za "Science Fiction", **23.** Ime pjevačice Badrić, **24.** Naši vaterpolski treneri, otac Vlaho i sin Ivan, **25.** Njemačka i naša TV postaja, **26.** Ime glumca Levaja, **28.** Iznenadna oluja na Jadranu i priobalju, **30.** Mjesto i općinsko središte zapadno od Đakova, **32.** Riječ bez naglaska (grč.), **33.** Davanje ili razmjena robe za novac.

OKOMITO: 1. Hrvatski redatelj ("Rusko meso"), **2.** Skup značajki neke osobe, **3.** Strip-album Darija Kukića, **4.** Inicijali nogometaša Čopa, **5.** Američka glumica, oskarovka Eva Marie, **6.** Oružje (lat.), **7.** Mjesto jugozapadno od Krapine, **8.** Drevni italski stanovnik Lacija, **9.** Mreža riječnih ribara, **10.** Stroj na parni pogon, **11.** Arijan (Komazec) od milja, **13.** Antikvar, **16.** Ime glumice Bojanić, **18.** Planinski lanac u zapadnom Mianmaru, **22.** Boca (njem.), **24.** Umjetnost (lat.), **25.** Tradicijsko dvoglasno grleno pjevanje u Cetinskoj krajini, **27.** Ime glumice Šovagović-Despot, **29.** Kratica za "Viteško alkarsko društvo", **31.** Inicijali redatelja Papića.

Autor: Živko BARIŠIĆ

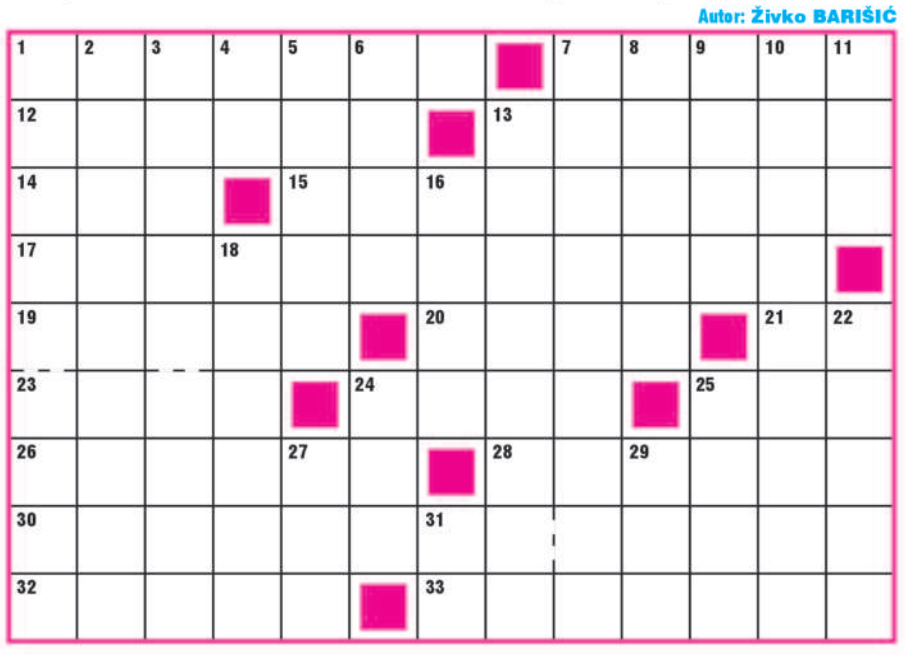

TALIJANKA

VODORAVNO: 1. Mjesto i općinsko središte sjeverno od Daruvara, **2.** Pravo prezime fotografa Stephena Lupina (Ivan ...) - Badava, besplatno, **3.** Monoklinski mineral, tamnomodri bazični bakrov karbonat - Atletska bacačka sprava od metala, sa šiljatim vrhom i rukohvatom na sredini, **4.** Rijeka u Crnoj Gori, desni pritok Morače - Ime operne pjevačice Stignani - Ime pisca Fleminga, **5.** Naselje u sastavu grada Kastva - Hazardna kartaška igra, blackjack, **6.** Ime redatelja Neshera - Iznenadan i nekontroliran strah - Auto-oznaka za Italiju, **7.** Ladislav od milja, Laci - Mongolski veliki kan, Džingis-kanov sin, **8.** Nadimak političara Ante Starčevića.

OKOMITO: 1. Muzički instrument, **2.** Zakonom zaštićeno područje radi očuvanja njegova prirodnog stanja, **3.** Poštanska tiskanica za odašiljanje pošiljaka, **4.** Sudionik berbe - Auto-oznaka za Koprivnicu, **5.** Drugi, ostali - "Appleov" prijenosni MP3 player, **6.** Kratica za "škola" - Metalna kuhinjska posuda, rajngla (tal.) - Znak za kisik, **7.** Auto-oznaka za Novu Gradišku - Dvočlani algebarski izraz, **8.** Kitovi ubojice - Ime pjesnika Grudena, **9.** Naziv od milja za "Panathinaikos" - Stara mjera za tekućine, **10.** Piti malo pomalo, **11.** Ukrasna biljka, krin, lijer - Inicijali glumca Nalisa, **12.** Ekstrakti iz voća.

Autor: Živko BARIŠIĆ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1													0
2													1
3													1
4													2
5													1
6													2
7													1
8													0
	0	0	0	1	1	2	1	1	1	0	1	0	

NOVI LIST
ENIGMATSKI PRILOG NEDJELJOM
LUMEN

OSMOSMJERKA

U mreži osmosmjerke pronađite prezimena istraživača dana u popisu abecednim redom. Ako sve uradite kako valja neiskorištena slova dat će ime i prezime norveškog istraživača (na slici) poznatog po ekspediciji jednostavnim plovilom "Kon-Tiki".

D	R	A	K	E	N	N	E	D	Y
T	B	H	R	C	O	R	H	L	E
G	A	M	A	B	A	F	F	I	N
O	K	O	L	U	M	B	O	V	O
T	E	P	C	O	O	K	X	I	D
R	R	E	Y	L	E	R	L	N	N
A	D	L	B	O	T	T	E	G	O
H	G	L	E	P	A	G	Y	S	R
G	A	I	H	N	A	R	N	T	C
I	B	O	L	R	A	E	L	O	R
E	R	T	N	E	S	B	R	N	E
L	I	I	P	N	S	T	L	E	A
A	E	M	A	G	E	L	L	A	N
R	L	N	E	S	D	N	U	M	A

- **ALBANEL,** Charles (1616-1696)
- **AMUNDSEN,** Roald (1872-1928)
- **BACK,** George (1796-1878)
- **BAFFIN,** William (1584-1622)
- **BAKER,** Samuel (1821-1893)
- **BOTTEGO,** Vittorio (1860-1897)
- **CLARK,** William (1770-1838)
- **COOK,** James (1728-1779)
- **CORTES,** Hernan (1485-1547)
- **CREAN,** Tom (1877-1938)
- **DRAKE,** Francis (1540-1596)
- **GABRIEL,** Alfons (1894-1976)
- **GAMA,** Vasco da (1460-1524)
- **GARNIER,** Francis (1839-1873)
- **GILES,** Ernest (1835-1897)
- **HARTOG,** Dirk (1580-1621)
- **KENNEDY,** Edmund (1818-1848)
- **KOLUMBO,** Kristofor (1451-1506)
- **LIVINGSTONE,** David (1813-1873)
- **MAGELLAN,** Ferdinand (1480-1521)
- **NANSEN,** Fridtjof (1861-1930)
- **OXLEY,** John (1784-1828)
- **PEARY,** Robert Edwin (1856-1920)
- **PELLIOT,** Paul (1878-1945)
- **POLO,** Marko (1254-1324)
- **RALEIGH,** Walter (1552-1618)
- **RONDON,** Candido (1865-1958)

RJEŠENJE:

PREMETALJKA

Nikola Oblak će...

REĆI: ORGAN BRZA!

RJEŠENJE:

BRODOVLJE TEŽINA

Ispunite mrežu danim shemama brodova. Brojevi van mreže govore koliko ima popunjenih polja u odgovarajućem retku (stupcu). Niti jedan brod se ne dodiruje s drugim, čak ni dijagonalno.

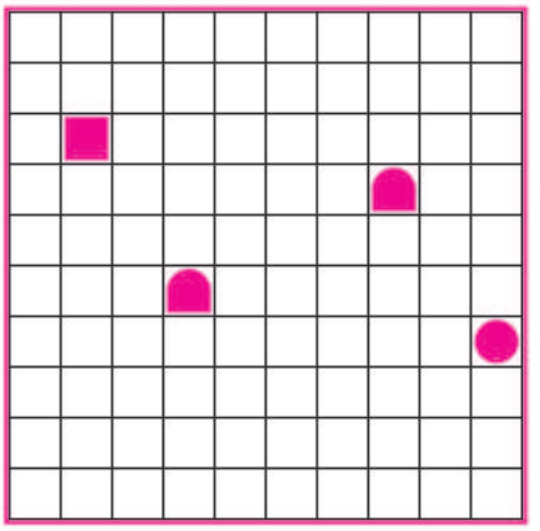

2 3 1 3 4 1 0 2 2 2

SUDOKU TEŽINA

		4						6
		9	2		1			5
				5	4		3	
2		1	8					
	6		1		3		2	
					6	1		8
	2		4	7				
1			3		9	4		
3						6		

ABC SPOJNICE

Spojite neprekinutim vodoravnim i okomitim linijama slovo A sa slovom A, slovo B sa slovom B itd. Sva polja mreže moraju biti iskorištena, a linije spajanja ne smiju se sjeći.

	F							E	
D					C				B
G									H
	F	D				B		C	
E					G				
		A					A		
					H				

OBOJI POLJA

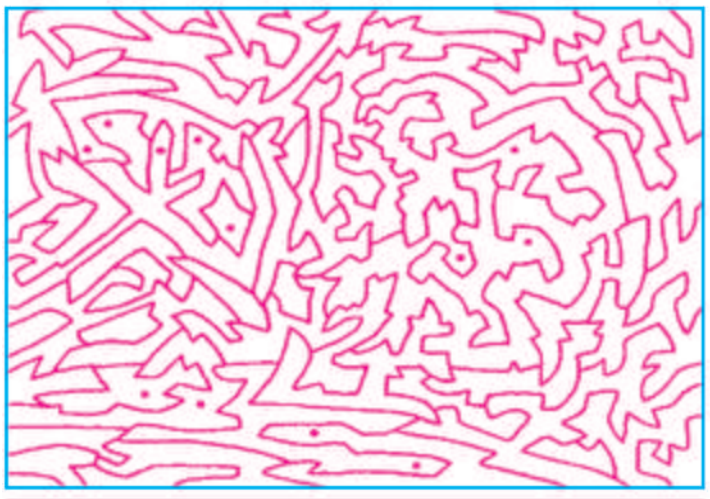

20 RAZLIKA

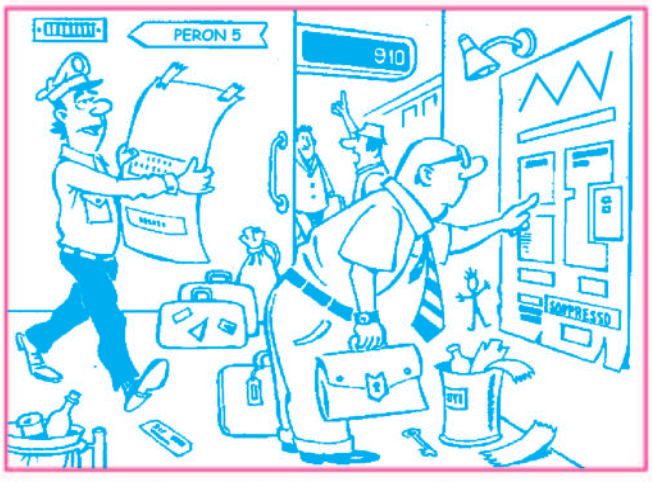

REBUS

ODGONETKA: 4, 7, 8; FRAZA: 7, 4, 2, 6

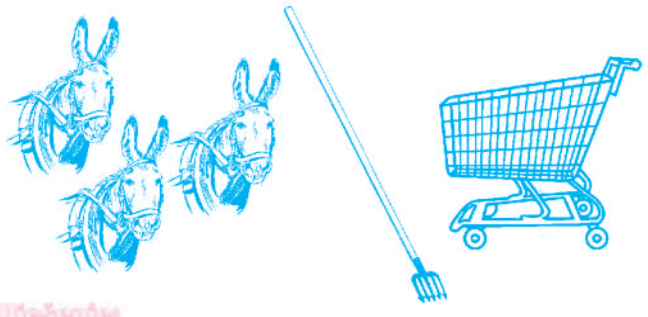

RJEŠENJE:

RJEŠENJA

Izrada: redakcija "Feniksa"
Urednik: Vedran Vučinić
Izdavač: Novi list d.d.

OSMOSMJERKA: THOR HEYERDAHL
PREMETALJKA: OZREN GRABARIĆ
REBUS: MAGA RADOSTI DOKOLICA

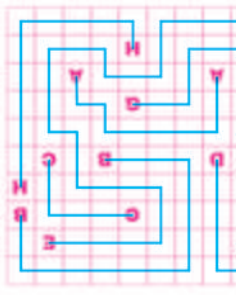

9	8	6	2	1	5	7	4	3	
2	7	4	9	6	3	5	8	1	
1	5	3	8	4	7	6	2	9	
8	1	9	7	2	6	3	5	4	
4	3	7	6	5	2	1	9	8	
7	6	8	1	9	3	5	2	4	
2	9	1	8	4	5	7	6	3	
8	1	2	6	5	4	9	3	7	
6	7	9	2	3	1	8	4	5	
5	3	4	9	8	7	2	1	6	

FENIKS

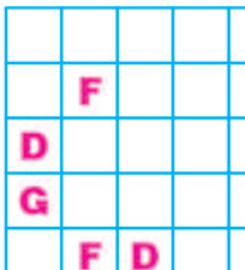

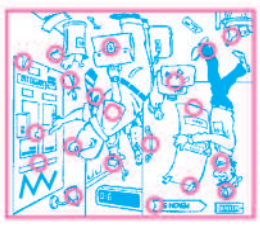

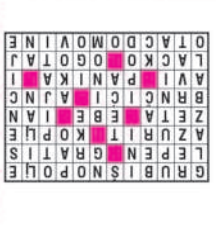

FILM DANA

DRAMA HRT1 21.10

Neočekivani zaštitnik

THE MARKSMAN, 2021.

Režija: Robert Lorenz

Uloge: Liam Neeson, Jacob Perez

Ogrubjeli rančer iz Arizone Jim Hanson jednostavno želi da ga svi ostave na miru. No mora se boriti protiv toga da ne izgubi farmu dok pokušava preživjeti na izoliranom komadu zemlje uz granicu. Sve će se promijeniti kada ovaj bivši snajperist marinaca vidi kako 11-godišnji migrant Miguel bježi sa svojom majkom Rosom od ubojica narkokartela...

OPERA HRT3 21.25

Ivo Josipović: Lennon

Prije dvije godine 22. travnja, praizvedena je opera Lennon Ive Josipovića. Pogledajte snimku prve reprize predstave, zabilježene 24. travnja 2023. Libretistica Marina Biti daje presjek Lennonova života kroz njegovu psihu u trenutku umiranja, tzv. flashback u kojemu se on u minutama pred smrt prisjeća ključnih trenutaka i osoba u svojemu životu. Kao kroz san, u pet odvojenih prizora sveukupnog trajanja 80-tak minuta, nižu se razne situacije iz njegova života.

DOKUMENTARAC HRT1 15.05

Attenborough i jursko morsko čudovište

Sir David Attenborough i ekipa stručnjaka otkrivaju nevjerojatni fosil najvećeg poznatog grabežljivca iz jurskog doba - divovskog pliosaura. Na južnoj obali Ujedinjenog Kraljevstva jedan od vodećih stručnjaka za fosile u zemlji iskopao je nešto doista nesvakidašnje - najveću dosad pronađenu netaknutu lubanju pliosaura.

➡ Nacionalni programi

HRT 1

06.32 Plamen sudbine (1), serija (6/8)
07.25 Najveća pljačka stoljeća, britanski film (1967.) - Zlatno doba Hollywooda
09.20 Pozitivno
09.50 Biblija
10.00 Sv. Križ Začretje: Misa, prijenos
11.05 Te kuće su imale svoju dušu, pučka i predajna kultura
11.40 TV kalendar
12.00 Dnevnik 1
12.15 Sport
12.18 Vrijeme
12.20 HAK - promet info
12.30 Plodovi zemlje
13.25 Zadar: More
14.00 Nedjeljom u 2
15.05 Attenborough i jursko morsko čudovište, doku. film
16.00 Mir i dobro
16.25 HAK - promet info
16.30 Vijesti
16.49 Oblak u službi zakona (3), serija (1/12)
17.39 Volim Hrvatsku (1/15)
18.59 Vrijeme
19.00 Dnevnik 2
20.08 LOTO 6
20.15 Superpotjera
21.10 Neočekivani zaštitnik, am. film (2021.)
23.00 Dnevnik 3
23.19 Vijesti iz kulture
23.30 Attenborough i jursko morsko čudovište, doku. film
00.20 187 Šifra za ubojstvo, am. film (1997.) (15)
02.15 Nedjeljom u 2
03.15 Plodovi zemlje
04.05 Pozitivno
04.35 Te kuće su imale svoju dušu, pučka i predajna kultura
05.05 Vijesti iz kulture
05.15 Kulturna baština

HRT 2

06.40 Fino i vino
07.10 Rekreacija
07.40 Sanditon (3), serija (2/6)
08.35 Skriveno iza pogleda, serija (2/4)
10.00 60. Vinkovačke jeseni - Svečani mimohod, prijenos
12.05 Ljudi i tržnice - Gračac, doku. film
12.30 Tokio: Svjetsko prvenstvo u atletici
14.33 Južna Amerika sa Simonom Reeveom: Čile i Argentina, doku. serija (5/5)
15.35 Čovjek bez lica, am. film (1993.)
17.30 Magazin LP
18.00 Zagreb: Svjetsko prvenstvo u hrvanju
19.30 Sportsko srce
19.40 Oči sokolove: Let nad Karlovačkom županijom, doku. serija (9/10)
20.15 Slava ubija: Whitney Houston, doku. serija (1/5)
21.10 Stadion
22.15 Nikeov veliki rizik: Alberto Salazar, doku. film
23.05 Roy Grace (3), serija (3/3)
00.40 Graham Norton i gosti (31) (20/22)
01.30 Čovjek bez lica, am. film (1993.)
03.20 Što je klasik?
03.50 Noćni glazbeni program - spotovi

HRT 3

06.37 Juhuhu - program za djecu
13.00 Ribar ribi grize rep: Dan drugi, doku. serija (2/4)
13.30 Tragovima pračovjeka: Drugi trag: Vrtlozi vremena, doku. serija (2008.) (2/5)
14.00 Klasici narodu (2): August Šenoa - Zlatarevo zlato (1/15)
14.45 Picigin na Bačvicama, doku. film (2007.)
15.15 Splitska fotorinolaringologija (integralna verzija), doku. film (2017.)
17.00 Buffalo Bill i Indijanci, am. film
19.00 Vrijeme je za jazz: Makoto Ozone i Jazz orkestar HRT-a, 2. dio
19.45 Hrvatska Kostajnica, doku. film (2006.)
20.00 Jedno djelo (8): Neli Ružić – Disati zajedno (6/10)
20.10 Prizemljeni svemir, doku. film
21.05 18. Vrisak - riječki sajam knjiga i festival autora - Kronika (3/3)
21.25 Ivo Josipović: Lennon, opera, snimka
22.55 Django Melodies, francuski film
00.50 Trilogija Millennium: Muškarci koji mrze žene (1. dio), mini-serija (18) (1/6)
02.20 Prizemljeni svemir, doku. film
03.15 Klasici narodu (2): August Šenoa - Zlatarevo zlato (1/15)
04.00 Fabrio - Patristika Fluminensia, doku. film (2012.)
04.45 Vrijeme je za jazz: Makoto Ozone i Jazz orkestar HRT-a, 2. dio

RTL

06.50 Top.HR, glazbena emisija
07.50 Yu-Gi-Oh! SEVENS, serija, animacija (S2E8)
08.00 Sportske igre mladih, emisija za mlade (S12E6)
08.10 Večera za 5 - nove epizode, kulinarski (S10E29)
09.10 Večera za 5 - nove epizode, kulinarski (S10E30)
11.10 InDizajn s Mirjanom Mikulec, serija, lifestyle emisija (S27E2)
11.40 TV prodaja - Telestar
11.55 Dr.House, serija, drama, misterij (S7E19)
13.00 Moj prijatelj Willy 2, igrani film, avantura, drama, obiteljski
14.35 To je Voyo
14.40 Bean - film vrhunske katastrofe, igrani film, komedija, obiteljski
16.00 MagNet, serija, lifestyle emisija (S1E17)
16.30 RTL Danas, informativna emisija
17.00 Majmunska posla, igrani film, avantura, komedija, obiteljski
19.00 RTL Danas, informativna emisija
20.15 Strah, triler (15)
21.50 Zalomilo se, igrani film, drama, komedija, romansa
00.00 Stanje nacije, politička satira
00.40 To je Voyo
00.45 Tko preživi, pričat će, igrani film, komedija, vestern (15)
02.40 RTL Danas, informativna emisija

RTL 2

06.50 Prava žena, serija, drama (S1E54)
08.25 Novi život pod suncem, lifestyle emisija (S6E1)
10.10 Tražimo dom s Mirjanom Mikulec, serija, lifestyle emisija (S4E9)
11.05 Gradi(ONA), serija, lifestyle emisija (S4E5)
12.00 Second hand obračun, lifestyle emisija (S2E1)
12.45 To je Voyo
13.10 Skriveno u raju, serija, drama, romansa (S1E17)
14.00 Poirot, serija, drama, kriminalistički (S2E5)
15.35 Mućke, serija, humoristična serija (S7E20)
16.45 Kosti, serija, drama, kriminalistički, misterij (S5E13)
18.20 Hitna: Chicago, serija, drama (S5E11)
20.05 Dr.House, serija, drama, misterij (S7E20)
20.50 Prijatelji, serija, humoristična serija (S5E19)
21.35 Teorija velikog praska, serija, humoristična serija (S11E17)
22.20 Dva i pol muškarca, serija, humoristična serija (S1E3)
23.10 Mućke, serija, humoristična serija (S7E22)
00.10 Poirot, serija, drama, kriminalistički (S2E5)
01.45 To je Voyo
01.50 Novi život pod suncem, lifestyle emisija (S6E1)
04.05 K.T.2, serija, kriminalistički (S1E13)

HRT1 17.39

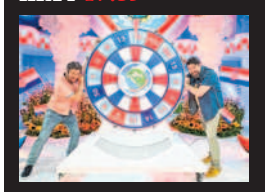

VOLIM HRVATSKU
Nakon godinu dana stanke na male se ekrane vraćaju provjereni kapetani Dušan Bućan i Goran Navojec...

HRT2 12.05

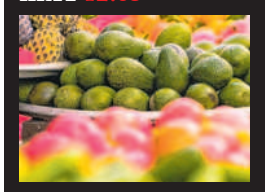

LJUDI I TRŽNICE: GRAČAC
Ovaj film koprodukcija je Radiodifuzne unije arapskih država i mediteranske audiovizualne udruge.

HRT3 20.10

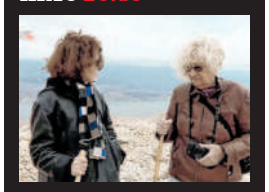

PRIZEMLJENI SVEMIR
Poetska vizija Dioklecijanove palače, nagrađivane pjesnikinje Gordane Benić...

RTL 20.15

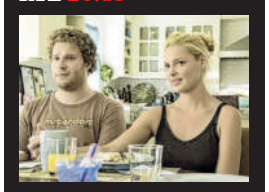

ZALOMILO SE
Novinarka šoubiz E! TV kanala, Alison Scott, upravo je unaprijeđena. Odlazi u noćni provod sa starijom sestrom Debbie.

RTL2 20.05

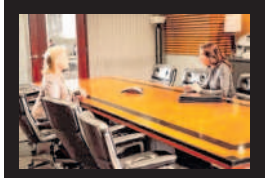

DR. HOUSE
Arlene Cuddy se vraća i odluči tužiti bolnicu te tako ugroziti posao kćeri i Housea.

➡ Filmski i dokumentarni programi

➡ HBO

07.20 Treneri **08.50** Bubimir Bubimir **10.35** Ruby: Tinejdžerica Kraken **12.05** Prekid **13.50** Tár **16.25** Američka fikcija **18.20** Dražen **20.00** Prvaci **22.00** Kneecap: Hip-hop revolucija **23.40** Mali stanovi **01.15** Don Q. **03.00** Radna skupina, ep.3

➡ HBO 2

07.25 Američki sanjar **09.00** Hotel Grand Budapest **10.35** Istjerivači duhova **12.25** Žena s gumenim rukavicama **14.00** Ljubav u kavani **15.25** Jumanji: Dobro došli u džunglu **17.20** A.J.Fikry: Put do sreće **19.00** Planet majmuna: Rat **21.20** Grešnici **23.30** Saltburn **01.35** Brzina metka **03.40** Goodrich

➡ CINEMAX

08.15 50 prvih poljubaca **09.55** Ništa ja tebi ne govorim, samo kažem **10.15** Amerikanka **12.05** Maxine, ep.1 **12.50** Maxine, ep.2 **13.35** Maxine, ep.3 **14.25** Crveno nebo **16.05** 50 prvih poljubaca **17.45** Dina - pješčani planet **20.00** Kill Bill vol 1. **21.50** Čudaci na slobodi **00.10** Protuudar II, ep.9 **00.55** Protuudar II, ep.10 **01.45** Narod protiv Larryja Flynta **03.55** Kavana Marylin

➡ CINEMAX 2

08.05 Pustolovine u talijanskom stilu 2 **09.45** Posljednja šansa **11.15** Život i ljubav **13.15** Četvrti putnik **14.55** Biti John Malkovich **16.45** Pustolovine u talijanskom stilu 2 **18.25** Prvaci 2 **20.30** Sausage Party **22.00** Ulovljen **23.20** Nestali vojnik **00.55** Mimi: Princ tame **02.40** Posvećenje proljeća

➡ NATIONAL GEOGRAPHIC

12.00 Znaci apokalipse **13.00** Petra: Tajne antičkih građevina **14.00** Novi Disneyjev park **15.00** Promašene izgradnje **16.00** EUROPA IZ ZRAKA **18.00** Ujedinjeni Arapski Emirati iz zraka **19.00** Napušteni inženjerski projekti **21.00** Inženjerska dostignuća u Europi **23.00** Top Guns: Nova generacija

➡ CINESTAR TV

08.30 Priče iz skrivenog grada: Banda čupavih repova **10.15** Danny Collins **12.20** Asterix i Obelix protiv Cezara **14.25** Greenland: Posljednje utočište **16.40** Sat očaja **18.20** Gradska cura **20.15** Vuk s Wall Streeta **23.25** Ljubav na engleski način

➡ CINESTAR TV ACTION

09.20 Transporter 3 **11.20** Transporter: Nasljedstvo **13.10** Različita **15.40** Trilogija Različita: Pobunjena **17.50** Trilogija Različita: Odana **20.00** Crna lokacija **21.40** Casino

➡ CINESTAR TV FANTASY

10.45 Čarobni prolaz **12.20** Belle i Sebastian: Nova generacija **14.05** Majstori iluzije **16.05** Majstori iluzije 2 **18.20** Bogovi Egipta **20.30** Jazbina **22.20** Dar

➡ CINESTAR TV COMEDY

10.55 Mosley **12.25** Sve je to zbog ljubavi **14.15** Otkrila sam špijuna **15.55** Mali genijalac **17.40** Rudderless **19.25** Samba **21.25** Majčin dan **23.20** Dobra kuća

➡ CINESTAR TV PREMIERE 1

09.20 Čuvarica zmaja **11.05** Reagan **13.30** Utrka života **15.40** Bonhoeffer: Pastor. Špijun. Ubojica. **18.00** Nakon vjenčanja **20.00** Mladi Werther **21.50** Čuvaj me s leđa **23.55** Pohod osvetnika

➡ CINESTAR TV PREMIERE 2

08.40 U dobru i u zlu **10.55** Avanture malog Don Quijotea **12.35** Bezvremenska Adaline **14.40** Knjiški moljac **16.30** Indijski začin na francuski način **18.40** Here **20.30** Građanski rat: Svakom carstvu dođe kraj **22.25** Daddio

➡ KLASIK TV

10.10 Boško Buha, ratni **12.10** Šolaja, ratni **13.55** GOSTI IZ INOZEMSTVA Robin i Marian/Robin and Marian, pustolovni **15.40** GOSTI IZ INOZEMSTVA Topovi s Navaronea/The Guns of Navarone, ratni **18.15** GOSTI IZ INOZEMSTVA Detektiv i dama/Someone to Watch Over Me, triler **20.00** Crveni udar, ratni **21.45** Obećana zemlja, drama **23.55** Vrijeme ratnika, akcijski **01.30** Dust, vestern

➡ STAR Channel

06.25 Moderna obitelj **06.50** Teorija velikog praska **09.25** NCIS: Havaji **12.05** Dva i pol muškarca **14.55** Hrvač **17.10** Moderna obitelj **18.00** Teorija velikog praska **21.00** Blade: Trojstvo **23.20** Izgubljeni **01.10** Dva i pol muškarca

➡ STAR Movies

07.25 Hvala što pušite **09.30** Umijeće laganja **11.35** Nemoguća misija III **14.10** Nemoguća misija: Protokol duh **16.45** Superman: Povratak **20.00** Pravi trenutak **22.35** Gospodin i gospođa Smith **01.05** Kuća na kraju ulice **03.10** Igra pobjednika

NOVA TV

07.05 Tom i Jerry priče, animirana serija S1 E13/13

07.30 Tom i Jerry priče, animirana serija S2 E1/13

07.55 Novi Looney Tunes, animirana serija S1 E7/26

08.20 Novi Looney Tunes, animirana serija S1 E8/26

08.40 Mladi Sheldon, igrana serija S5 E11/22

09.05 Mladi Sheldon, igrana serija S5 E12/22

09.30 Kumovi, igrana serija S5 E89 R

10.30 Kumovi, igrana serija S5 E90 R

11.30 Kumovi, igrana serija S5 E91 R

12.35 Otok prave ljubavi, igrani film

14.25 Ljeto u sedlu, igrani film

16.15 Obiteljski kaos, igrani film R

17.00 Vijesti Nove TV, informativni program

17.10 Obiteljski kaos, igrani film R

19.00 Dnevnik Nove TV, informativni program

20.15 Toma, igrani film

23.10 Oteta, igrani film (15)

01.05 Pad Olimpa, igrani film (15) R

03.00 Otok prave ljubavi, igrani film R

NOVATV 20.15

TOMA
Impresionistički portret Tome Zdravkovića koji prikazuje same njegove početke, baš kao i vrhunac slave...

DOMA TV

07.00 Gorski liječnik, igrana serija S8 E11/16 R

07.45 Gorski liječnik, igrana serija S8 E12/16 R

08.30 Betty i njezine dijagnoze, igrana serija S5 E20/26

09.20 TV izlog, razno

09.35 Betty i njezine dijagnoze, igrana serija S5 E21/26

10.30 TV izlog, razno

10.45 Hamburg 112, igrana serija S11 E2/29 R

11.30 TV izlog, razno

11.45 Hamburg 112, igrana serija S11 E3/29 R

12.30 TV izlog, razno

12.45 Hamburg 112, igrana serija S11 E4/29 R

13.30 Gorski spašavatelji, igrana serija S3 E5/10

14.15 Gorski spašavatelji, igrana serija S3 E6/10

15.00 Navy CIS, igrana serija S21 E1/10 R

15.50 Navy CIS, igrana serija S21 E2/10 R

16.35 Navy CIS LA, igrana serija S12 E13/18

17.25 Navy CIS LA, igrana serija S12 E14/18

18.15 FBI, igrana serija S2 E7/19 R

19.05 FBI, igrana serija S2 E8/19 R

20.00 Tango i Cash, igrani film (15)

21.55 Odmor, igrani film (15)

23.50 Blue Bloods, igrana serija S6 E21/22

00.35 Blue Bloods, igrana serija S6 E22/22

01.25 FBI, igrana serija S2 E5/19 R

02.15 FBI, igrana serija S2 E6/19 R

03.00 Betty i njezine dijagnoze, igrana serija S5 E20/26 R

03.40 Gorski spašavatelji, igrana serija S3 E5/10 R

04.20 Gorski spašavatelji, igrana serija S3 E6/10 R

DOMATV 20.00

TANGO I CASH
Ray Tango i Gabriel Cash su detektivi za narkotike. Obojica su iznimno uspješni u svom poslu i međusobno se ne podnose.

TV PREPORUKA

DOKUMENTARAC **HRT2 20.15**

Slava ubija: Whitney Houston

Mnogi žude za slavom. Teško ju je ostvariti i još teže zadržati. Neki kažu da je to najopasnija droga. Bogatstvo i raskoš, povlastice, obožavatelji... To se može usporediti s članstvom u ekskluzivnom klubu. Slavna osoba pod neprestanim je pritiskom da očuva svoj status. Whitney Houston, princeza Diana, George Michael, Prince i Tupac Shakur - petero slavnih 20. stoljeća kojima je jedno zajedničko - slava ih je naposljetku unesrećila. 1. EPIZODA: U subotu, 11. veljače 2012., dok su se u Los Angelesu okupljale brojne glazbene zvijezde - uzvanici na svečanoj dodjeli glazbenih nagrada Grammy - Whitney Houston prijavila se u hotel Beverly Hilton kako bi se pripremila za zabavu koju svake godine uoči dodjele organizira Clive Davis, poznati diskograf i njezin dugogodišnji mentor. Whitneyna osobna pomoćnica Mary Jones na krevetu joj je ostavila haljinu za tu večer i otišla po ostale haljine za crveni tepih koje su rezervirali za nju u robnoj kući Neiman Marcus. Kad se vratila, ugledala je tragičan prizor. Superzvijezda Whitney Houston ležala je nepomično u kadi, licem prema dolje. Whitney Houston imala je glas kakav se čuje samo jedanput u životu - glas koji je otvorio vrata pjevačicama koje su došle poslije nje. Ali njezin posljednji poziv upomoć nitko nije čuo.

DOKUMENTARAC **HRT2 22.15**

Nikeov veliki rizik: Alberto Salazar

Najbolja atletska reprezentacija u povijesti raspala se kad je njezin trener, legendarni Alberto Salazar, dobio četverogodišnju zabranu treniranja zbog dopinga. Salazarova ergela svjetskih prvaka i elitnih reprezentativaca ostala je u šoku baš kad su morali izaći na stazu. Za to su vrijeme njegovi protivnici i branitelji diljem svijeta vodili žestoke rasprave: neki su smatrali da je Salazar pošast atletike, a drugi su ga branili kao najvećeg trenera u povijesti koji je osuđen na temelju vrlo upitnih dokaza.

DRAMA **HRT2 15.35**

Čovjek bez lica

THE MAN WITHOUT A FACE, 1993.
Režija: Mel Gibson
Uloge: Mel Gibson, Nick Stahl
U ljeto 1968. dječak Chuck Norstadt (N. Stahl) priopćio je majci Catherine (M. Whitton) da bi želio položiti prijamni ispit za internatsku školu nakon koje bi mogao nastaviti studij na vojnoj akademiji. Majku više zanima da si nađe novog muža. Chuckov otac, jedan od tri majčina bivša muža, bio je časnik koji je poginuo u nesreći vojnog zrakoplova. Chuck ima stariju polusestru Gloriju (F. Masterson) iz maminog prvog braka i mlađu polusestru Megan (G. Hoffmann) iz trećeg braka.

Talijanski

RAI 1

07.00 TG 1 **07.05** Aspettando UnoMattina in famiglia **08.00** TG 1 **08.18** Aspettando UnoMattina in famiglia **09.00** TG 1 **09.05** Aspettando UnoMattina in famiglia **09.15** Check Up **10.00** TG 1 L.I.S. **10.05** A Sua Immagine - Viaggio nel Giubileo **10.30** A Sua immagine **10.55** Santa Messa dalla Basilica Nostra Signora di Bonaria in Cagliari **11.50** A Sua immagine **12.00** Recita dell'Angelus **12.10** A Sua immagine **12.20** Linea Verde - Viterbo, la festa di Santa Rosa **13.30** TELEGIORNALE **14.00** Domenica In **17.15** TG 1 **17.18** Che tempo fa **17.20** Da noi...a ruota libera **18.40** Reazione a catena weekend **20.00** TELEGIORNALE **20.35** Affari tuoi **21.30** Balene - Amiche per sempre **22.30** Balene - Amiche per sempre **23.40** TG1 Sera **23.45** Speciale Tg1

RAI 2

07.00 TG2 Storie. I racconti della settimana **07.40** TG2 Tutto il bello che c'č Estate **07.55** TG2 Mizar **08.15** Il meglio di Radio2 Social Club **09.30** Darrow & Darrow - Testimone di omicidio **11.00** Le indagini di Hailey Dean - Appuntamento con l'assassino **12.30** Mondiali di Atletica Tokyo 2025 **13.00** TG2 GIORNO **13.30** Mondiali di Atletica Tokyo 2025 2 **14.35** Ciclismo. Campionati Mondiali su strada 2025 - Uomini Élite Prova a cronometro **17.10** S.W.A.T. **17.55** TG Sport della Domenica **18.05** TG2 L.I.S. **18.10** TG2 Dossier **19.00** The Rookie **19.40** N.C.I.S. **20.30** TG2 **20.30** **21.00** BellaMa' di Sera **22.45** La Nuova DS

RAI 3

07.00 Sorgente di vita **07.30** Sulla via di Damasco **08.05** Mi manda Raitre **10.15** Geo Documentario **10.30** TGR Puliamo il mondo **12.00** TG3 **12.17** TG3 Fuori Linea 3 **12.30** Geo Documentario **12.55** TG3 LIS **13.00** Haka - L'urlo dei giovani **14.00** TG Regione **14.10** TG Regione Meteo **14.15** TG3 **14.30** Newsroom Reloaded **16.20** Kilimangiaro On The Road **19.00** TG3 **19.30** TG Regione **19.51** TG Regione Meteo **20.00** Blob **20.30** PresaDiretta **21.20** La sanitŕ del futuro - PresaDiretta **23.10** Gli Invisibili - Un giorno in Pretura

CANALE 5

08.00 TG5 - Weekend **08.49** Colosseo il gioiello di Roma **09.58** Santa Messa **10.58** Melaverde - Le storie **11.50** Melaverde **12.58** TG5 **13.39** L'Arca di Noe' **14.20** Beautiful **14.41** La forza di una donna **16.30** Verissimo **18.45** Avanti un altro - story **19.54** Tg5 Prima Pagina **20.01** TG5 **20.24** La ruota della fortuna **21.32** La riassunto - notte nel cuore **21.35** La notte nel cuore **23.57** Pressing

ITALIA 1

07.14 Super partes (it1) **07.44** Scooby-Doo! And Guess Who? **08.32** The Middle **09.56** THE BIG BANG THEORY **10.52** Due uomini e 1/2 **11.48** Drive Up **12.25** Studio Aperto **13.05** Sport Mediaset XXL **14.01** Paperissima Sprint **14.57** E-Planet **15.29** Person of Interest **18.21** Studio Aperto Live **18.30** Studio Aperto **18.57** Studio Aperto Mag **19.23** C.s.i. miami **20.22** NCIS - Unita' Anticrimine **21.10** Le iene

RETE 4

07.30 Super partes **08.35** La promessa **09.24** My Home My Destiny **10.18** Dalla parte degli animali **11.55** Tg4 **12.28** Il ritorno di Colombo **14.21** Borotalco **16.22** Il cavaliere pallido **18.58** Tg4 **19.40** La promessa **20.29** 4 di sera weekend **21.30** Fuori dal coro

IMPRESSUM

IZDAVAČ I TISKAR
»NOVI LIST«
Novinsko nakladničko dioničko društvo, Rijeka, Zvonimirova 20/A
p.p. 130, 51001 RIJEKA
Telefon: 051/650-011, 051/650-013
Telefax: 051/672-114, 051/672-118
E-mail: redakcija@novilist.hr
Web: www.novilist.hr
UPRAVA
Bojan **DIVJAK** - predsjednik
Renato **IVANUŠ** - član
PROKURISTICA
Darija **PRŠA**
GLAVNA UREDNICA
Slavica **BAKIĆ**
GLAVNA UREDNICA SUPERDESKA
Dijana **PAVLOVIĆ**
UREDNIK DIGITALNIH IZDANJA
Damir **KUNDIĆ**
IZVRŠNI UREDNIK
Dražen **HERLJEVIĆ**
POMOĆNICI GLAVNE UREDNICE
Tihana **TOMIČIĆ** – ZAGREB
Nenad **HLAČA** – NOVOSTI i SVIJET
Helena **FOGAS** – RIJEKA
Boris **PEROVIĆ** – REGIJA
Zlatko **HORVAT** – SPORT
UREDNIČKI KOLEGIJ
Kim **CUCULIĆ** – KULTURA i MEDITERAN
Ivana **KOCIJAN** – MOZAIK
FOTO SLUŽBA
Vedran **KARUZA**
GRAFIČKA SLUŽBA
Tea **LILIĆ PRIBANIĆ**
TAJNICA REDAKCIJE
Branka **VRABEC**
DOPISNIŠTVO U ZAGREBU
Ulica Matka Laginje 6
WEB PORTAL
novilist.hr
E-mail: portal@novilist.hr
MARKETING I PROMOCIJA
Rijeka, Zvonimirova 20a
Direktorica:
Silvija **GERC VODOPIJA**
Telefon: 051/650-088
Telefax: 051/650-110
E-mail: oglasi@novilist.hr
Web: marketing.novilist.hr
TISKARA I KOMERCIJALA
Telefon: 051/650-024
Telefax: 051/650-036
E-mail: tiskara@novilist.hr
OGLASNI ODJEL RIJEKA
Andrije Medulića 6-8,
Telefon: 051/212-102
E-mail: oglasni.rijeka@novilist.hr
Web: http://oglasni.novilist.hr
PRETPLATA
Telefon: 051/650-170
Radno vrijeme od 7.30 do 15.30 sati
TISAK
NOVI LIST d.d. Rijeka
List izlazi svaki dan. Rukopise i materijale ne vraćamo.

HRT Radio Rijeka

07.00 Jutarnja kronika
07.15 Sportski pregled
07.25 Ma nan se spi
07.30 Servisne informacije
08.00 Najava događaja
08.15 Puntapet
08.30 Kamo danas
08.40 Katolički vidici
09.00 Vrijeme za vrijeme
09.15 Zlatne godine
09.30 Baltazar
10.00 Vijesti Radio Rijeke
11.00 Priko Učke
12.00 Vijesti Radio Rijeke
12.05 Na obedu
14.00 Vijesti Radio Rijeke
14.45 Vrijeme za vrijeme
15.00 Danas aktualno
15.45 HAK
16.00 Nedjelja popodne
16.05 Najava programa
16.30 Kamo danas 2
16.45 Ne pozabimo
18.00 Play lista
19.30 Akademskih kvarat ure
20.00 Metanoia
20.45 Susreti
21.00 DJ Šošo
22.00 Kronika dana

Ostali programi

KANAL RI

07.00 DNEVNIK (r) **07.20** Školska liga, emisija o sportu **07.50** Željko Marušić i gosti, talk show **08.40** Glazbeni kanal/Tv prodaja **12.15** Naše općine i gradovi, reportaža **12.30** Bilanca uspjeha, talk show (r) **13.05** DW: Euromaxx, magazin **13.40** Veterinarska ordinacija, emisija **14.10** Glazbeni kanal/TV prodaja **15.00** Biblijska istina, vjerska emisija **15.20** Kratki rezovi, emisija o filmu (r) **15.50** Glazbeni kanal/TV prodaja **16.25** Ča skalica, čakavska glazbena emisija (r) **17.25** Vidici, emisija o kulturnoj baštini **18.00** DNEVNIK **18.20** TV prodaja **18.35** Sport nedjeljom, emisija **20.10** Rotor, emisija o oktanskim i ekstremnim sportovima **21.00** Art caffe, emisija o kulturi (r) **22.00** DNEVNIK (r) **22.20** ICT na Ti, talk show (r) **23.00** Zapisano u zvijezdama, astro show (18)

TV NOVA

11.00 Agrokultura, poljoprivredna emisija **12.00** Boje zemlje **12.30** Energetska medicina **13.00** Dnevna soba **14.00** Art Club **14.30** Volin te Istro **15.20** Domisan predstavlja **15.40** Trajnaninenaj **16.30** Veterinarska ordinacija **17.00** Mali svijet, emisija o dječjem svaralaštvu **17.30** Kronika Grada Pazina **18.00** Trdi ča Kafić **18.30** Novi milenij **19.00** Rovinjska kronika **19.30** Panoramica settimanale **20.00** Dokumentarci dr. Semira Osmanagića **21.00** Špica s Macanom **22.00** TV Aukcija **23.10** Vrata sudbine, emisija o alternativnom načinu života

HRT 4

17.47 EU talenti **18.02** Romano Bolković - 1 na 1, talk show **18.53** Vrijeme RH sutra **18.54** Vrijeme Europa sutra **18.56** Vrijeme svijet sutra **19.00** Dnevnik 2 **19.53** Vrijeme RH sutra **19.54** Vrijeme Europa sutra **19.56** Vrijeme svijet sutra **20.00** HAK - promet info **20.01** Nedjeljom u 2 **21.00** Pregled dana **21.47** Hrvatska ratna mornarica 25, doku. film **22.43** Studio 4: U fokusu **23.10** Vijesti na engleskom jeziku **23.20** Vijesti na španjolskom jeziku **23.30** Studio 4: Jutarnji intervju **23.50** #REPORTAŽE: Slastičarka Primožić **00.10** Vijesti iz kulture

Jabuka TV

07.30 Serbus Zagreb **08.00** Svakodnevica **09.30** Backstage, ep. 11 **10.00** Minute bijele kute **11.00** Moda XL **12.00** Moda XL **13.00** Hrana i vino **13.30** Pjesmom te zovem **15.15** Odaberi zdravlje **16.15** Lifestyle TV! **17.00** Veterinarska ordinacija **17.30** Odaberi zdravlje **18.30** Srce Hrvatske **19.00** Serbus Zagreb - tjedni pregled **20.00** Fio Show **23.00** Zlatna zora (18)

CMC

08.00 24 sata vijesti **08.05** 100% hitovi **09.00** CMC Mix **10.00** 100% hitovi **11.00** CMC Mix **12.00** Dobar dan **13.00** 100% hitovi **14.00** CMC Mix **15.00** DALIBOR PETKO SHOW: Zlatne žice Slavonije **17.00** CMC Mix **18.00** 100% hitovi **19.00** CMC Mix **20.00** Portret - Đani Maršan **21.00** 24 sata vijesti **21.05** Koncert tjedna: CMC 200 Slavonija Fest 1. dio **22.00** 100% hitovi **23.00** CMC Mix **00.00** 100% hitovi

www.novilist.hr
NEDJELJA
21. RUJNA 2025.
NL 125 GODINA TRADICIJE

Petar na vrhu Triglava

Zastava Planinarskog društva Zavižan Senj ponovno se je zavijorila na Triglavu, najvišem planinskom vrhu Slovenije i Julijskih Alpa visokom 2.864 metra. Nakon što se je na Triglav dosada popelo 15-ak članova Zavižana ovaj put to su učinili otac i sin Petar i Hrvoje Atanasić. Posebnost je to što Petar ima samo 12 godina i jedan je od najmlađih članova senjskog planinarskog društva, a kako kaže osvajanje Triglava bilo mu je iznimno iskustvo, voli planinariti i jedva čeka osvajanje nekog novog vrha. (D. P.)

EKOAKCIJA Ronioci čistili podmorje kraljevačkih uvala i kanala između kopna i Krka

U Tihom kanalu sve manje novog otpada

KPA ADRIA

Ronioci su u suradnji s Janafom mapirali otpad u Tihom kanalu, istražili obje obale do 40 metara dubine i locirali nakupine, a stanje je kažu puno bolje nego su očekivali. U ovoj akciji čistili su tri kritične točke: Maltempo, rt Vošćica i uvala Dumboka

Marinko GLAVAN

KRALJEVICA ›› Iz godine u godinu vidimo sve manje novog smeća u moru, što je dobra vijest, jer očito svijest građana i nautičara o potrebi očuvanja mora raste. Trideset godina ronim, bio sam na nekim od prvih eko akcija čišćenja podmorja i zaista mogu reći da su se neke lokacije očistile do razina koje su izvanredne, rekao nam je Nevio Lagator, predsjednik izvršnog odbora Kluba podvodnih aktivnosti Adria iz Kraljevice, čiji su članovi su jučer, uz pomoć članova Sportsko-ribolovng kluba Jastog iz Šmrike, pripadnika Udruge specijalne policije iz Domovinskog rata »Ajkula« i ronilačkog kluba »Dive in« iz Kostrene čistili podmorje u uvalama Črišnjeva i Dumboka te u kanalu između kopna i otoka Krka.

U akciji je sudjelovalo šezdesetak ronilaca koji su iz podmorja izvukli više kubičnih metara otpada, čime su, nakon dugogodišnjeg niza sličnih akcija, uklonili većinu smeća iz podmorja u uvali Črišnjeva i na okolnom području, no krenuli su i u čišćenje novih, do sad neočišćenih lokacija.

- Ovdje smo pri kraju s čišćenjem, ali smo u međuvremenu dobili novi projekt, u suradnji s Janafom, mapiranja otpada u Tihom kanalu. U zadnjih osam mjeseci pretražili smo gotovo cijeli Tihi kanal, što krčku, što obalnu stranu, do dubine od oko četrdeset metara i locirali nakupine otpada na tom području, kazao je Lagator, a mi smo ga pitali kakvo su stanje u podmorju Tihog kanala zatekli.

- Stanje je puno bolje nego što smo očekivali. To nam je iznimno drago, jer očekivali smo puno otpada, posebno na ruti nekadašnje trajektne linije između otoka Krka i kopna, ali smo ostali ugodno iznenađeni. Otpada, naravno, ima, ali ne koliko smo mislili da će ga biti. U ovoj akciji odredili smo tri kritične točke, na kojima je najviše smeća. To su Maltempo, rt Vošćica i uvala Dumboka koja je u stvarnosti lučica koja nikad do sad nije čišćena. U susret su nam izašli i ribari koji su nam na raspolaganje stavili svoja plovila, za odvoz otpada do kopna, a pomoć nam pružaju i lokalni stanovnici na kopnu, kako bi se što više smeća očistilo i zbrinulo iz uvale Dumboka, rekao je Lagator.

Otpad prkupljen u akciji je uglavnom staklo, plastika, drugi sitniji otpad, uz manji udio krupnog otpada koji je iz podmorja izvađen u prethodnim akcijama. Bilo je tu i starih ribarskih mreža i drugih alata, uz najlonske vrećice koje u Tihi kanal donose morske struje.

S. DRECHSLER

Sudjelovalo je šezdesetak ronilaca iz Kraljevice, Šmrike, Rijeke i Kostrene

KPA ADRIA

Ronioci u akciji

Kad se vrijedne ruke slože, i podmorje se očistiti može

U organizaciji Atletskog kluba Rika iz Kastva održan jubilarni 10. Drenova trail s više od 120 natjecatelja

Kraća staza uz bunkere, duža preko sedam mostova Rječine

RIJEKA ›› S Cvetkovog trga na Drenovi u subotu je startalo više od 120 trkača, sudionika Drenova traila, koji je na istom mjestu prvi put održan prije deset godina. Trčale su se dvije dionice, kraća Staza bunkera od 10 kilometara s 400 metara uspona, te dulja Staza mostova - 30 km i 1.000 metara uspona. Među 90-ak trkača koliko ih je istrčalo kraću dionicu najbrži su bili Simon Strnad, David Marot (AK Rika) i Hrvoje Šokota, dok su najbrže među ženama stazu istrčale Marta Močinić (AK Rika/Torpedo Runners), Ana Klemar (AK Rika/Torpedo Runners) i Sandra Bračun.

Dulju dionicu za manje od tri sata istrčao je Đino Gajski (AK Rika), dok su za njim u cilj nakon istrčanih 30 kilometara tehnički zahtjevne dionice ušli Maximilian Wagner (AK Rika) i Maksim Jerman (SRK RunningFox). Najbrža žena, te ujedno četvrta na 30 kilometara bila je Maja Urban (AK Maksimir), dok su druga i treća bile Valentina Bačić (AK Rika) i Andrea Ferboković Kontuš. Utrka je održana u organizaciji Atletskog kluba Rika iz Kastva te uz potporu Turističke zajednice Grada Rijeke i podršku Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije koji su osigurali nagrade za najbrže na obje dionice. Ove godine Drenova trail održan je u kasnijem terminu, ali su natjecatelji trčali u pravim ljetnim uvjetima. Kraća staza vodila je uz bunkere na Drenovi, dok je dulja prošla preko sedam mostova na Rječini.

A. BRAŠKIĆ

A. BRAŠKIĆ

Start 10. Drenova traila

ERSTE
Otvorite poslovni račun 100% online.
Banka može tražiti dodatnu dokumentaciju i ne mora odobriti svaki zahtjev za otvaranje poslovnog računa.

Valute označene zvjezdicom za koje Banka ne objavljuje kupovni i prodajni tečaj za efektivu ne smatraju se valutama s Tečajne liste Banke u kojima Banka vodi transakcijske račune i/ili zaprima gotovinske naloge za plaćanje i/ili provodi otkup deviza. Tečajevi za predmetne valute (tečajevi za devize) koriste se za preračunavanje u bezgotovinskim transakcijama.

TEČAJNA LISTA BROJ: 185
Erste & Steiermärkische Bank d.d.
Primjenjuje se od 20.09.2025.

Valuta	Jed.	Kupovni za efektivu	Kupovni za devize	Srednji za devize	Prodajni za devize	Prodajni za efektivu	Srednji tečaj HNB
AUD	1	1,851400	1,832200	1,780200	1,728100	1,708900	1,780200
CAD	1	1,686200	1,668800	1,621400	1,573900	1,556500	1,621400
CZK	1	25,336500	25,002500	24,292000	23,581400	23,247400	24,292000
DKK	1		7,681800	7,463500	7,245100		7,463500
HUF	1	407,343600	401,973500	390,550000	379,126400	373,756300	390,550000
JPY	1	181,262900	178,873300	173,790000	168,706600	166,317000	173,790000
NOK	1		12,011800	11,670500	11,329100		11,670500
SEK	1		11,394300	11,070500	10,746600		11,070500
CHF	1	0,971700	0,961700	0,934400	0,907000	0,897000	0,934400
GBP	1	0,905600	0,896200	0,870800	0,845300	0,835900	0,870800
USD	1	1,220500	1,207900	1,173600	1,139200	1,126600	1,173600
BAM	1	2,032100	2,011000	1,955830	1,900500	1,879500	1,955830
PLN	1	4,446300	4,387600	4,263000	4,138300	4,079600	4,263000